Digitized by Google

Digitized by Google

ÆNEÆ SYLVII PICCOLOMINEI

POSTEA

PII II. PAPÆ

HISTORIA BOHEMICA.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

HELMESTADII,
Sumptibus JOH. MELCHIORIS SUSTERMANNI,
ANNO M DC XCIX.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO
ÆNEÆ SYLVII
Tituli Sanctæ Sabinæ, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Senenſis in hiſtoriam Bohemorum, ad illuſtriſſimum Principem & Dominum ALPHONSUM, Regem Arragonum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INteritura eſſe qvæcunq; naſcuntur, atqve homines inprimis, qvos ea de cauſa mortales appellant, omnes norunt, plurimi damnant. Nam cur hominem natura finxit, cui negata immortalitate ſpacium breviſſimum vitæ indulſit, cornicibus & cervis, qvorum nihil intererat, longiſſimum largita eſt ævum? Sed cui de naturæ operibus judicare permiſſum? qvam nihil eſſe aliud, qvam Deum vel Dei decretũ dixerim. Ego illud mihi perſvadeo, niſi mors introiſſet in orbem terrarum, ex duobus alterum fuiſſe neceſſarium: aut terræ ſcilicet,

Digitized by Google

qvam incoleremus, amplitudinem ſine fine patuiſſe, aut humanam generationem interdictam. Nam qvis mundi ambitus homines capiat, in horas absq; mortis periculo naſcentes? Tot præterea calamitates hominem circumſiliunt, ut mori ſatius ſit, qvam vitam producere miſeram. Optabant fortaſſe utcunqve vivere, qveis vitæ alterius adempta ſpes. Qvamvis & hujusmodi homines mortem ſibi aliqvando conſciverint. At homini Chriſtiano, (qvi Deū fabricaſſe mundum conſtanter credit, nec dubitat illum gubernare, qvæ condidit, iniqvitatem qvoq; omnem ab eo alienam putat) ſacri veteres noviq; ſermones fidem faciunt, qvi animas ex corporibus excedentes, in alia loca meare tradunt: in qveis præmia pro benefactis, ſupplicia pro malefactis expendant, qvamvis in hac mortali vita, & viros bonos in adverſis rebus oppreſſos, & iniqvos homines ſæpenumero blandis fortunæ afflatibus in ſublime raptos cernimus. Licet in omni gente, qvæ ſub cœlo eſt, hoc videre: Bohemia tamen teſtimonio ſatis fuerit. In qva noſtra ætate rejecta Romanæ eccleſiæ obedientia, conculcata parentum religione, ſacerdotibus Chriſti occiſis, fanis ſanctorum dirutis, ſine fide, ſine bonis moribus, in latrociniis, in adulteriis, in omni ſpurcitia viventes, adverſus potentiſſimos reges, innumerabiles populos, peritiſſimos

mos duces, ſtructiſſimos exercitus invicti perſtiterunt; ex qvibus pleriqve ad hoc ævi pervenere delitiis affluentes; pleriqve cum diu ex arbitrio vixiſſent, non morbo, non gladio ex hac luce, ſed naturæ neceſſitate ſenio confecti abierunt, ut ſi nihil aliud qvàm præſentis vitæ curſum animo volvas, beatos judices, qvi tot victoriis potiti, apud ſuos cives chariſſimi, inter opes qvàm plurimas inoffenſi morbis, qvantum homini licet, ævum produxere. Contrà vero infelices dicas, ac ſuperis odioſos fuiſſe, qvi pro lege patrum cuſtodienda, pro veritate, pro juſtitia, pro honeſtate, aut in exilio pauperes obiere; aut in medio vitæ curſu rapti, ante ora ſuorum miſerabili cruciatu necati ſunt. Sed veriſſima eſt Chriſtianæ religionis aſſertio, qvæ poſt vitam hujus ſeculi patere alteram aſſerit, his qvi religioſe vixerunt jucundam & beatam, reliqvis moleſtam & infelicem. Cui ſententiæ & Judæi & Saraceni & gentiles, & ipſi qvoqve Philoſophi conſentiunt, qvos veri conſcios & humanæ vitæ magiſtros putant. Nemo homo eſt, cui non inſit aliqvid boni, & id Deus in terra, & hac tranſitoria vita remunerat. Neq; enim mole malorum obſtante cœleſtem conferre lucem poteſt. Vitia apud inferos plectuntur. Viris bonis, qveis terra clauſa eſt, cœlum patet. Peregrina in terris virtus, in cœlo civis. Ziſcha igitur,

Digitized by Google

Ciaccho, Praſco, qvos felices Bohemi credidere, tot præliorum victores, tanto imperio præditos, Coranda qvoqve & Jacobelius, qvibus ut Apoſtolis Chriſti, aut angelis è cœlo miſſis, populorum aures patuere, cum Procopiis pugna caſis, cum Joanne ac Hieronymo Conſtantiæ in magna ſynodo igni damnatis, apud inferos pœnas dant temeratæ religionis, in æternumq; dabunt. Eosq; procul dubio Rochezana ſeqvetur, & qvi ei auſcultant, divinæ legis temeratores, niſi ante finem vitæ ſuæ reſipuerint. Viri conſtantes, qvi vel exilium vel carcerem vel cædem pro teſtamento Chriſti fortiter pertulere, cùm rege ſuo in cœlo regnant, ex aliena victoria triumphantes, qvorum multa millia Bohemia tulit. Nam ſicut Huſſitarum inſania Bohemicum nomen labefactavit, ita & fortium virorum conſtantia illuſtravit. Nec provincia eſt, qvæ tempore noſtro plures Chriſti martyres qvàm Bohemia produxerit. Inter qvos eqvitem fuiſſe non eſt ambiguum, nobilibus parentibus ortum, qvem captum ab Huſſitis, admotum ignibus, pedes primum, deinde tibias, mox genua coxasq;, poſtremo reliqvas corporis partes exuri paſſum potius, qvàm illorum inſaniæ conſentiret. Admiranda ſunt, qvæ tempeſtate noſtra inter Bohemos emerſere, ſive pacem ſive bellum recenſeas. Mihi vero, dum valetudinis cauſa in balneis Viterbienſibus

Digitized by Google

bienſibus ago, procul ab negotiis Curiæ, haud indigna cura viſa eſt, res Bohemicas ſcribere, atqve hominibus noſtris ex Barbaris, qvæ partim vidimus, partim vero auditu accepimus, digna memoratu nota efficere. Sunt enim multa, qvæ in communi noſſe perutile eſt. Et dum cogito, cujus potiſſimum nomini dedicem, tu primus occurris, qvi ſeculum noſtrum non doctrina ſolum ac bonis moribus, ſed ſplendore qvoqve rerum geſtarum exornas, & qvaſi clariſſimum qvoddam ſydus illuſtras. Tibi ergo Bohemicam hiſtoriam dedico. Nam tuo nomini inſcripta, facile cum rerum tuarum notitia, qvas doctiſſimi celebrarunt, ad poſteros transferetur: qvam ego ab origine gentis in hanc usqve ætatem, ſi Deus dabit, producam. In qva etſi vetera digna ſunt memoria, illuſtriora tamen nova exiſtimo, qvæ tum certa, tum admirabilia ſunt. Nec mea ſententia regnum ullum eſt, in qvo ævo noſtro tot mutationes, tot bella, tot ſtrages, tot miracula emerſerint, qvot Bohemia nobis oſtendit. Hæc ego tuæ Majeſtati libens pandam. Vale: & qvod ab homine deditiſſimo tibi mittitur, qvodcunqve eſt, legito, boniq; conſule.

Digitized by Google

CAP. I.

De ſitu regionis Bohemicæ, de fluminibus ejusdem, & civitatibus ac de Bohemorum moribus.

BOhemia in ſolo barbarico trans Danubium ſita, Germaniæ portio eſt, Aqvilonis flatibus tota ferme expoſita. Cujus ad Orientem vergens latus Moravi obtinent, & Sileſitarum natio: Septentrionem iidem Sileſitæ & Saxones, qvi & Misnenſes & Thuringi appellantur. Ad Occidentem Advocatorum terra eſt Bojoariorumqve regio. Meridionalem plagam tum Bojoarii, tum Auſtrales habent, qvi ripas Danubii utrasqve accolunt, nec alia Bohemiæ qvàm Teutonum terra conjungitur. Regionis longitudo latitudoq; penè par: nam formam rotundam ferunt, cujus diametrum trium dierum itinere expedito pateat. Sylva univerſam claudit, qvam veteres Herciniam vocavêre, cujus & Græci ſcriptores & Latini meminerunt. Flumina, qvæ terram irrigant, univerſa in Albim exonerantur. Hic in montibus exoriens, qvi Bohemiam Moraviamqve diſterminat, mediam fermè provinciam perlabitur, primo in Occidentem, deinde in Septentrionem verſus, ubi provinciam relinqvit, per anguſtias montium & abrupta convallium præceps Saxoniam petit, qvam duas in partes dirimens in Oceanum fertur, ubiqve à Rheno flumine æqvo terrarum ſpatio diſtans. Qvod pleriqve Germaniæ terminum, Sarmatiæqve qvondam dixere: ſed noſtra ætate Oderam fluvium, qvi Sileſiam interſecat, & ipſum Viſcellam Prutenorum amnem Germania prætergreſſa Albim in alveo continet. Amnes alii, qvos Bohemi memorant, Orlioze, qvod Aqvilam ſignat, Egra qvi ex nomine oppidi, qvod alluit, vocitatur, in terra Advocatorum exoriens apud Litomericiam Albi miſcetur, ſed cunctos Multavia excedit, qvi metropolim regni Pragam influit, hic Saczanaim & Lusmicium & Miſam & Albim ſecum trahit. Oppida toto regno memorabilia, Praga regi pontificiqve honeſta ſedes, neqve ignobilior Etruſca Florentia, tres in partes diviſa, qveis nomina indidere, parvam Pragam, veterem ac novam. Parva ſiniſtrum latus

Multaviæ

Multa viæ fluminis occupat, colliqve conjungitur, in qvo ſita eſt regia, ac ſancti Viti pontificale auguſtumqve templum. Vetus Praga in plano jacet, univerſa magnificis operibus adornata: inter qvæ prætorium & forum & lætam curiam, & collegium imperatoris Caroli, mirificis efferunt laudibus. Jungitur autem minori Pragæ lapideo ponte qvatuor & viginti arcuum. Novam civitatem à veteri foſſa disjungit profunda, utrinqve munita muro, & in qvam facile fluminis aqva derivari poteſt. Hæc qvoqve civitas ampla eſt, & ad colles usqve protenditur, qvorum alterum ſancti Caroli, alterum ſanctæ Catharinæ appellant, tertium Viſſegradum, in arcis modum exædificatum, ubi & collegium eſt, cujus præpoſitum, & cancellarium regni & principem vocant. Poſt Pragam Litemeſce, altera in Bohemia pontificalis civitas, vicina Moravis. Cuthna qvoqve haud parvi nominis habetur: ubi argenti inexhauſtæ venæ ſuffodiuntur, qvamvis noſtra ætate ſæpius capta exhauſtaqve fuerit, & in ipſas argenti fodinas pluviales aqvæ derivatæ. Nec Budvicium contemnere oportet, æqvè ſplendidum & munitum: habet etiam nomen Slagenverdium. Eaduum, Luna, & utraqve Broda, altera Bohemica, altera Teutonica: Budinge Colonia, Litomericium, Poggiebracium, & qvod regnis dotale dicunt, Grezium: potens inſuper, & diutina obſidione memorabilis Pelzina, Zaziorumqve civitas, &, ſi Bohemiæ dederis, Iglaria, qva iter eſt in Moraviam. Poſtremo arx hæreticorum aſylumqꝫ Thabor, memoria noſtra ex ruinis alterius Hauſchæ, difficili loco conditum oppidum, & ab Sigismundo Cæſare civitatis honore donatum. Gelida prorſus regio, piſce atqve armentis abundans, cum volucre feriſqve frumenti ferax. Sicera pro vino utitur, illi Cerevifiam vocant, qvaſi ex Cerere factum. Ager toto regno optimus. Circa Zazium colles, apud Litomericium conſiti vineis. Vinum, qvod naſcitur, acerbum, ditiores ex Auſtria atqve Hungaria importato utuntur. Sermo genti & Dalmatis unus. Mos vetus in hanc usqve diem ſervatur, in templis ſermone Teutonico plebes docent, in cœmiteriis Bohemico, ubi ſecularium presbyterorum collegia ſunt aut monachorum prædia poſſidentium. Solis mendicantibus libertas fuit, qva vellent lingua populum inſtruere. Qvæ res palam indicat, regionem ipſam olim Teutonicam fuiſſe, ſenſimqve ſubintraſſe Bohemos. Qvod Strabonis teſtimonio confirmare licet, cujus hæc verba ſeptimo

Digitized by Google

commentario invenies: *Sennones, Suevorum natio, ut ſuperius dixi; partim intra, partim extra ſylvam habitat, Getarum contermina genti: Suevorum quidem gens ampliſſima, è Rheno ſiquidem usque ad Albim perveniti fluvium, eorum etiam portio trans Albim loca depaſcitur, quemadmodum Emondori & Lancoſargi.* Hæc Strabo. Plebs toto regno bibula, & ventri dedita, ſuperſtitionumqve ſeqvax, & avida novitatum. Qvoties Cretenſe vinum caupones venale proponunt, invenies qvamplures, qvi juramento adacti, nunqvam cellam vinariam egredientur, niſi exhauſto dolio. Idem efficiunt in electis Italiæ vinis. Qvi paulo excellunt,atqve inter plebem nobilitatemq; medii ſunt, audaces, verſuti, ingenio vario, lingua præcipiti, rapinarum avidi ſunt, qvibus nihil ſatis eſſe poſſit. Nobilitas gloriæ appetens, belli perita, periculorum contemptrix, ac promiſſi tenax: qvamvis ejus ingluviem explere difficillimum. At univerſum ſimul ſi expendas populum, non eſt qvi religioni adverſetur. Sed profecto in omni gente, qvalis rector, talem invenies & populum. Qvomodo autem & unde hoc genus hominum in Germaniam venerit, ſcripſi jampridem integerrimo & præſtantiſſimo patri Dominico Cardinali Firmano, tuæ Serenitati amiciſſimo. Id hoc loco repetere non gravabor,qvando hiſtoriæ, qvam teximus, omnino qvadrat.

CAP. II.

De origine gentis Bohemorum.

BOhemi ſicut cæteri mortalium, originem qvam vetuſtiſſimam oſtendere cupientes, Sclavorum ſe prolem aſſerunt. Sclavos autem inter eos fuiſſe, qvi poſt univerſale diluvium condendæ famoſiſſimæ turris Babel autores habentur: atqve ibi dum linguæ confuſæ ſunt, Sclavonos, id eſt verboſos appellatos, proprium idioma ſumpſiſſe. Relicto deinde campo Sennaar, ex Aſia in Europam profectos, eos agros occupaſſe, qvos nunc Bulgari, Servii, Dalmatæ, Croaci & Bosnenſes incolunt. Nondum ego qvempiam legi autorem, cui fides adhibenda ſit, qvi tam alte ſuæ gentis initium reddiderit. Hebræos excipio, omnium mortalium primos. Multi ex Germanis ſatis ſe nobiles arbitrantur ex Romanis ortos, Romani ex Teucris,

Digitized by Google

Teucris originem ducere glorioſiſſimum putant. Franci qvi & Germani fuerunt, Trojanum ſe ſangvinem eſſe dixerunt. Eadem Britannis gloria ſatis eſt, qvi Brutum qvendam, exilio profectum, generi ſuo principium dediſſe affirmant. At Bohemi longe altius orſi, ab ipſa confuſionis turre ſe miſſos jactitant. Cæterùm, nec qvi tunc principes fuerint, nec qvem regem habuerint, nec cujus terræ cultores extiterint, nec ſub qvo duce, nec qvibus periculis in Europam venerint, nec qvo tempore, tradunt. Fuiſſe illic Sclavonos ajunt, dum labium univerſæ terræ confuſum eſt. Vana laus, ac ridenda. Qvod ſi qvi Bohemos imitari velint, nobilitatem generis ex ipſa vetuſtate qværentes, non jam ex turri Babylonica, ſed ex arca Noæ, atqve ex ipſis deliciarum Paradiſo, primiſqve parentibus, & ab utero Evæ, unde omnes egreſſi, facile ſibi principia vindicabunt. Nos iſta tanqvam anilia deliramenta prætermittimus. Omnes reges ex ſervis ortos, omnes ſervos ex regibus, ſcripſit Plato. Veram nobilitatem ſola atqve unica virtus gignit. Multa ſunt, qvæ de Bohemis vera ac memorabilia traduntur; ad ea, nugis omiſſis, feſtinat calamus.

CAP. III.

De Zechio, primo duce Bohemiæ.

ZEchius Croatinus haud obſcuris parentibus ortus, gentem Bohemicam condidit: qvi homicidio domi perpetrato judicium ultionemqve fugiens, in regionem eam venit, cui nunc Bohemia nomen eſt: ac montem incoluit Chezip vocatum: qvod vocabulum latinè, *reſpiciens*, interpretatur. Surgit enim ex medio camporum æqvore fluvios intuens, qvi præcipui Bohemiam irrigant, Albim, Multaviam, atqve Egram. Terram incultam fuiſſe tradunt, nemoribus atqve ſentibus aſperam, feriſqve qvam hominibus aptiorem. Credimus id qvidem: nam priſci Germani, qvi ea loca tenuerunt, paſtoralem vitam agentes, agrorum culturam neglexerunt, ac more Nomadum alimoniam ex pecoribus trahentes, domeſticum in carris tollentes inſtrumentum, qvocunqve ſors tulit & opinio, cum ſuis armentis convertebantur. Non aſſentimur Bohemorum hiſtoriæ, qvæ Zechium illum, omnemqve familiam ſuam

(nam frater cognatiqve fugæ comites erant) glandibus ac ſylveſtribus pomis tantum vitam duxiſſe affirmat, obliterato jam tum glandium uſu: nec poſt diluvium ex his fuiſſe hominibus victum crediderim. Illud mihi perſvaſibilius fuerit, Zechium paucos inveniſſe cultores, qvos lacte ac venatu viventes, arare terram, triticum ſerere, fruges metere, veſciq; pane docuerit: atq; ita ſibi rudes homines ac penè feros, ad uſum mitioris vitæ redactos ſubjecerit. Nec rurſus apud me pondus habet, omnia tum fuiſſe comūnia atq; tàm viros qvàm fœminas inceſſiſſe nudos. Neq; enim illa regionis temperies eſt, ut hominem aſſervare nudum qveat ex Dalmatia venientem, ubi non defuit veſtis uſus: niſi fortaſſis in argumentum qvis advexerit Adamitas, qvi noſtra tempeſtate apud Bohemos emerſere, communione rerum omnium nuditateqve gaudentes, qvos brevi deletos conſtat. Zechio frater fuit, nomine Leches, paupertatis & exilii comes. Hic ubi germanum agris ditatum, bobusqve potentem adnimadvertit, ad Orientem profectus, in magna camporum planitie ſedem collocavit, Poloniamqve nomen ex loco dedit. Nam planities Sclavonica lingua Pole nominatur. Cujus hæredes in numeroſam multitudinem brevi coaluerunt, ac Ruſſiam, Pomeraniam, Caſubiamqve, ſui generis hominibus impleverunt. Zechii qvoqve familiam, Bohemos, id eſt, dirivos appellant, mirum in modum germinantes: non ſolum provinciam à ſe dictam, ſed Moraviam Luſatiamqve pulſis veteribus incolis occuparunt. Dum vixit Zechius, nihil temere, nihil tumultuoſe actum; ejus imperio ſine controverſia obtemperatum. At eo vita functo, cum qviſqve ſibi principatum vindicaret, diu ſeditionibus agitata provincia eſt, ſine principe, ſine certa lege, judicio tantum multitudinis gubernata. Poſtremo cum potentiores imbecilles opprimerent, ſerum atqve incertum eſſet populare remedium, ex re viſum eſt rectorem aſſumere, qvi omnibus præſidens imbecilles ac potentiores pari jure gubernaret.

CAP.

CAP. IV.

De Croco, ſecundo Bohemorum duce.

ERat per idem tempus apud Bohemos vir nomine Crocus, juſtitiæ opinione inſignis, ac propterea magnæ apud vulgus autoritatis: hunc ſibi principem deligunt, ſummamqve ei rerum committunt. Cujus tanta moderatio fuit, ut non aliter qvàm pater à provincialibus coleretur. Neqve enim ad ſuam voluptatem, ſed pro ſubditorum utilitate ac qviete provinciam rexit, ferocemqve populum non tam imperio, qvàm benevolentia qvietum continuit. Hic arcem apud Stemnam condidit, qvam de ſuo nomine Crocaviam nominavit. Moriens autem tres filias reliqvit, Brelam, qvæ caſtellum Brelum ædificavit, herbarum ac medicinæ peritam. Therbam ſive Therbizam augurem & ſortilegam. Tertiam Libuſſam, qvæ ut natu minor fuit, ita divinarum humanarumqve rerum ſcientia major.

CAP. V.

De Libuſſa, filia Croci, qvæ pluribus annis rexit Bohemiam.

LIbuſſa autem velut una ex Sibyllis habita, poſt obitum patris favente populo pluribus annis provinciam gubernavit: & priusqvam Praga ædificaretur, arcem Viſſegradenſem communivit: fuitqve ſuum imperium patribus plebiqve juxta gratum. Poſtremo non crudelitate aliqva, non tyrannide aut ſocordia uſa, ſed rectum judicium faciens, popularem favorem amiſit. Contendebant coram ea duo ex optimatibus de poſſeſſione agrorum. Sententia ex bono & æqvo dicta: potentior humiliori damnatur. Ille tanqvam injuria eſſet, potentiorem in judicio ſuccumbere, populares appellans, indecorum eſſe indignumqꝫ ait, tantum populum, tot proceres, tantum imperium, unius fœminæ ſubeſſe arbitrio. Ad cujus vocem excitata multitudo, muliebre regimen accuſare, vicinarum gentium mores in medium adducere, virum qvi ſibi dominetur, expetere. Libuſſa, indicto

b 3 ſilentio,

ſilentio, deſiderium ſe populi animadvertiſſe dicit, neqve ſe illos eo fruſtraturam, imperium ſubditis, non ſibi, poſt patris obitum tenuiſſe. Jubet ad diem poſterum redeant. Obtemperatum eſt, itum atqve reventum.

Cap. VI.

De Primiſlao tertio Bohemorum Duce.

LIbuſſa in concione ubi adeſſe multitudinem vidit, *Ego vobis*, inqvit, *Bohemi in hanc usqve diem, placidè molliterq́, ut mulieribus mos eſt, imperavi: nulli qvod ſuum eſſet eripui: nullum læſi. Matrem experti eſtis, non dominam. At vobis meum regimen ingratum. More humani ingenii mecum agitis. Nihil diu placet homini. Pium juſtumq́ principem deſiderant populi magis qvàm ferunt. Eſtote ergo judicatu meo liberi: virum qvi vobis præſit, qviq́ ſuo arbitratu capita veſtra judicet, ſicut optaſtis, dabo. Ite, eqvum meum albicantem ſternite, atqve in campos latè patentes adducite, liberum effrenemq́ ibi dimittite: ſeqventes eum qvocunqve ierit. Curret eqvus aliqvandiu, deniqve ante virum ſubſiſtet, in menſa ferrea comedentem: ille mihi conjunx erit, vobis princeps.* Gratus ſermo concioni fuit. Emiſſus eqvus decem millia paſſuum percurrit. Poſtremo ad flumen Bieli ante aratorem conſtitit, nomine Primiſlaum. Secuti proceres popularesqve poſtqvam ſtantem eqvum, & aratori blandientem adulantemqve viderunt, accedentes propius, *Salve*, inqviunt, *bone vir, qvem nobis ſuperi dederunt principem. Solve boves, atqve aſcenſo eqvo nobiſcum venito. Libuſſa te virum, Bohemia ducem poſcit.* Agrum colere, gregem paſcere, navim regere, texere, ſuere, ædificare, multi ſe ignorare fatentur. Magiſtratum in urbibus agere, regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, qvod eſt difficillimum, nemo ſibi à natura negatum dicit, etſi pleriqve ſive laboris odio, ſive otii amore oblatis regnis abſtinuere. Primiſlaus, qvamvis agreſtis, nuntios benigne excipit, facturumqve poſtulata reſpondit. Tanta eſt mortalibus regnandi cupido, nemo ſe regno indignum putat. Solutos boves, ut fabuloſa eſt omnis antiqvitas, elevatos in aëra ferunt, & in altiſſimam præſciſſæ rupis ſpeluncam delituiſſe, nunqvam poſtea viſos. Stimulum verò, qvo boves urgebantur, terræ defixum, mox fronduiſſe,

ac

Digitized by Google

ac tres coryli ramos emiſiſſe: ex qvibus duo ſtatim exaruerunt, tertium in arborem ejusdem generis proceram excreviſſe. Non recipio ad me veri iſtius periculum, apud autores iſta qværantur. Vidi tamen inter privilegia regni, literas Caroli qvarti Romanorum imperatoris, divi Sigismundi patris, in qvibus hæc tanqvam vera continentur, villæqve illius incolæ, in qva hæc geſta creduntur, libertate donantur, nec plus tributi pendere jubentur, qvàm nucum illius arboris exiguam menſuram. Sed nec mihi Carolus fidem facit. Nam Reges plerumqve creduli ſunt, nec qvidqvam non verum putant, qvod generis ſui claritatem aſtruit. Primislaus igitur audita legatione, inverſo vomere, pane caſeoqve appoſito, viam qvaſi grandem facturus, cibum ſumpſit. Ea res Bohemorum animos confortavit, menſam ferream, de qva Libuſſa vaticinata fuerat, in vomere cognoſcentes. Stupentes edentem circumſtant, ſaturum eqvo imponunt, jubentq; feſtinare. Inter eundum, qvid ſibi vult ſtimulus frondens? interrogant, & cur duo rami mox aruerunt? Ille, qvi divinandi peritia calleret, tres ſibi liberos naſcituros ait, ex qvibus duo funere immaturo deficiant, tertium nobiles fructus editurum. Qvod ſi ager totus aruiſſet ante vocationem, genus ejus maſculinum perpetuo regnaturum fuiſſe: cum ante tempus accerſitus ſit, eam ſpem ademptam. Interrogatus, cur nam calceos qverno robore factos ſecum afferret: Servandos in arce Viſſegradenſi reſpondit, oſtendendosqve poſteris, ut ſcirent omnes primum, qvi principatum inter Bohemos accepiſſet, ex agro fuiſſe vocatum, neqve inſoleſcendum eſſe, qvi ex humili fortuna ſolium aſcenderit. Servati calcei diu apud Bohemos, religioſe habiti, ac per ſacerdotes templi Viſſegradenſis ante reges delati, dum pompa coronationis educitur. Cum Viſſegradum appuliſſet Primislaus, ingenti favore plebis atqve honore exceptus eſt: Libuſſamqve ſibi matrimonio junxit. Nec diu moratus, Pragenſe oppidum aggere atqve muro cinxit. De cujus nomine dum diſceptaretur, juſſit Libuſſa ex artificibus, qvi primo occurrerit, rogari qvid ageret, ac ex primo verbo ejus vocari oppidum. Interrogatus faber lignarius qvispiam: limen ſe agere dixit, qvod Bohemice, Praha dicitur, indeqve nomen urbi datum. Sed corrupto vocabulo poſteri Pragam dixere. Exinde leges conditæ, qvibus Bohemi longo tempore uſi, provincia pace & otio fruens, opibus aucta eſt. Et Libuſſa caſtellum Libus ædificavit,

Digitized by Google

ficavit, non longe ab Albi flumine: qvod morienti ſepulchrum fuit. Qva mortua, imperium ad Primislaum ſolum rediit, qvod, vivente conjuge, ejus maximo conſilio adminiſtravit, fœminarum, qvæ illa vivente plurimum poterant, autoritas extincta.

Cap. VII.

De puella Valaſca, qva principatum Bohemiæ, more Amazonum, ſeptennio potenter obtinuit.

SEd fuit inter virgines, qvæ Libuſſæ miniſtrare ſolebant, Valaſca puella ingentis ſpiritus & Amazonicæ mentis, qvæ clanculum acceſſitis comitibus, *Heram*, inqvit, *ô ſorores perdidimus, qva nos à virorum contumelia vindicavit, nec paſſa eſt ſervire viris: contra, viri ejusdem imperium ſubiere, nos Reginarum honore fungebamur. Nunc jugum aſperum & miſerrimum ferre oportet, niſi libertatem nobis ipſis vendicemus, viliſſima mancipia ſumus. Qvod ſi vobis id animi eſt, qvod mihi, facile priſtinam autoritatem obtinebimus. Ego ſecretorum Libuſſæ conſcia, Therbizæ qvoqve ſortes novi, herbarum vires non minus qvàm Brela calleo, qvod tres habuere ſorores, hoc mihi ſoli datum eſt. Adſiſtite audenti, vobis imperium in viros polliceor.* Probant ſingulæ Valaſcæ conſilium, conjurant, poculum recipiunt, qvo virile genus odiſſent. Interea loci Primislaus virginem ſibi per qvietem ſangvineum miniſtrare potum videt. Territus ſomno, ac malum, qvod erat futurum, ſuſpicatus, primores terræ admonet, ne tantum licentiæ fœmineo ſexui præbeatur. Mos enim virginibus erat eqvos aſcendere, fatigare curſu, flectere in gyrum, haſta contendere, geſtare pharetram & arcum, ſagittare, jaculari, venari, nihil officii virilis omittere. Qvod Primislao tum periculoſum, tum bonis adverſum moribus videbatur. At proceres ridere principem, fœmineum ſexum nil auſurum magis credere. Mirari tanto magis atqve amare puellas, qvanto agiliores ac doctiores dicerentur. Valaſca monere interdiu noctuqve conſpirationis ſocias, ſpem bonam facere, audaciam augere, poculis atqve carminibus mentes earum à virorum amore avertere, dietim plures

plures allicere, provinciam univerſam veneno inficere. Ubi jam virginum ac nuptarum ſatis conveniſſe arbitratur, mandat omnibus ſuos viros, parentes, germanos, filios mares, omnes ſomno vinoqve ſepultos nocte occidant, armis eqvisqve arreptis, in campum prodeant, non longe à Praga monſtratum. Maturatur ſcelus, virorum qvantum imperatum erat interficitur, veniunt in campum armatæ fœminæ, proſtratoqve virorum exercitu, qvi parricidas inſeqvebantur, ducem in arce Viſſegradenſi obſident. Qvam cum expugnare neqvirent, caſtellum ſibi haud procul inde in prærupto undiqve colle naturaqve munitiſſimo ædificant, qvod Dievizum appellant, qvaſi virginum caſtrum. Dievizæ namqve eorum lingua virgines nuncupantur. Res viſa patribus plebiqve pernicioſiſſima, tum propter admiſſum ſcelus, tum qvod illarum exemplo reliqvas adduci fœminas verebantur, & hoſtem cuiqve domi eſſe formidabile fuit. Hortantur itaqve principem, ut puellas bello coërceat, ſe cum copiis affuturos promittunt. Primislaus ſe à Diis admonitum ait, perituros omnes, qvi puellas armis laceſſant, tempus aliud expectandum. Illi ſpreto conſilio, coacto ſine principe exercitu, caſtra ad Dievizum ponunt, puellasqve cingere obſidione pergunt. Valaſca nil territa, in majori diſcrimine majorem adhibet animum, comites ne mente labantur, plena fiducia hortatur, adveniſſe tempus affirmat, qvo toti Bohemiæ leges imponant, videre ſe omnes provinciæ optimates in ſuam poteſtatem veniſſe, vires tantum acuant, victoriam in manibus eſſe. Neqve novum viros mulieribus obediſſe, Amazones ſibi Aſiam vectigalem feciſſe, pugnaſſe ad Trojam, Theſei atqve Herculis arma contempſiſſe. Si conſilium atqve animus mulieribus adſit, vires haudqvaqvam deeſſe, nullius Bohemi conſilium ſuo præferre. Ubi perſvaſam multitudinem animadvertit, palantes hoſtes & nil tale verentes, aggreditur. Fit trepidatio totis caſtris. Mox fœda oritur fuga, inſtant virgines, viroſqve paſſim trucidant. Neqve aliter pugnatum eſt, qvam ſi muliebres viri animos, viriles fœminæ induiſſent. Pauci ex ea pugna evaſerunt, qvos velocitas eqvorum, non ſua virtus, à morte redemit. Singularis audaciæ in hoc prælio ſeptem puellas fuiſſe memorant, Maladam, Nodeam, Svataciam, Voraſtam, Radgam, Zaſtanam, Triſtanam: Reginam ſua manu ſeptem viros intereniſſe. Spolia ingentia capta, præmia pro meritis reddita, ſeptem qvæ vir-

C tute

tute præſtiterant, torqvibus aureis atqve armillis donatas, Valaſcam veluti deam habitam, neqve poſt id prælium Bohemis adverſus puellas audaciam fuiſſe. Illæ populari agros, abducere prædas, rapere, occidere, villas incendere, potentiam indies augere, fingere interdum ſe virorum amore teneri, amatorias epiſtolas nobilibus adoleſcentibus mittere, deteſtari faſtum atqve inſolentiam Valaſcæ, ſimulare fugam, rogare, ut in ſylvam potenti manu venirent, ac ſe raperent. Juvenes qvi puellarum facinora magis admirarentur qvàm odiſſent, victi blanditiis captiqve nonnullarum ſpecie, (erant enim pleræqve pulcherrimæ) imperata faceſſunt. Sed ingreſſi ſylvas, inſidiis circumventi trucidantur. Alii nova fraude in arcem vocantur, Valaſcam velut per traditionem comprehenſuri. Qvi mox intromiſſi, ad unum necantur. Ubi jam nulla fides virginibus eſt, commentum inauditum excogitant.

CAP. VIII.

De puella Sarca, qvomodo doloſe nobilem Stiradam deceperit, mortiq; tradiderit.

SArca erat inter puellas admodum honeſta facie, ſed animo impuro, & ad omne ſcelus parato. Hanc in altiſſimo nemore ſtrictis pedibus ac manibus arbori alligant, tubamqve venatoriam, ac vaſculum medone plenum juxta ponunt: ipſæ in inſidiis haud procul deliteſcunt. Solebat hac iter ſæpe facere Stiradus nobilis eqves inter Bohemos, opibus & autoritate potens, & qvi puellarum tyrannidem præ cæteris abhorreret, atqve perſeqveretur. Is ergo cum ſylvam pro ſuo more venaturus intraſſet, puellamqve vinctam conſpicatus eſſet, miſerabundus qvid ſibi ea res vellet, percontatur. Cui Sarca: *Noſti*, inqvit, *qvot ſcelera his in regionibus Valaſca perpetrarit, dum ſibi potentiam regnumq; vendicat. Ego qvoqve pariter in furorem acta, inſaniam ejusdem aliqvandiu ſecuta ſum. Peccavi fateor, pœnituit me tamen tot ineptiarum deniqve, cogitaviq; qvonam modo ſceleſtam relinqvere vitam poſſem: ſtatui ab iniqva diſcedere domina. Sed dum comitem fugæ qværo, prodita captaq; huc deducor, hic de me ſumere ſtatuerat ſupplicium ſangvinaria carnifex. Interea dum ligor, dumq; mihi ultima verba dicuntur, ut*

auditus

auditus eſt tuorum canum latratus, atqve hinnitus eqvorum, illa mea ſocia ſalutem pedibus qvæſiere. At ego te vir clariſſime, qvem unum perfida turba metuit, per nobilitatem tuam oro, miſerere infelicis fœminæ. Solve me obſecro, atqve abducito, aut ſi hoc non placet, jugula me potius qvam hic vivam deſeras. Namqve ubi abieris, mox aderit iniqva virginum cohors, meq; diris lacerabunt modis. Juvat tua manu perire. Stiradus lachrymis motus muliebribus puellæqve forma captus, eqvo deſiliens vincla ſolvit, rogatqve medonis vaſculum ſimulqve tuba appoſita qvid ſibi velint. Tum Sarca, *medonem*, inqvit, *optimum carnifices attulerunt, qvo inter cruciandum uterer*, hunc jam læta ſecuraqve bibam, & hauſtu ſumpto, qvod reliqvum fuit Stirado propinavit, qvi pariter bibit. Erat autem potus ſvaviſſimus, qvem Bohemi ex albo melle conficiunt, ſed qvam mulieribus ſaluber, herbis & carminibus adhibitis, tam viro peſtilens, qvi mentem Stirado prorſus alienavit. Exinde, *tuba hac*, inqvit, *mea fuit dum venarer, qvam mihi mortuæ ad collum ſuſpendere ſtatuerant peſſimæ, qvaſi venatricis ſignum. Inflabo ut intelligant me viventem, ſuisq; manibus ereptam eſſe.* Moxq; tuba cecinit. Valaſca ubi ſonitum audivit, ex compoſito cum armatis puellis adeſt, Stiradum incautum capit, comites ejus obtruncat. Ferunt dum hæc agerentur, auditum tota ſylva ingentem veluti ridentium ſtrepitum, ubi dum eſſet hominum ſolitudo, creditum dæmones de puellarum facinore ac fallacia cachinnatos. Illas vero inſtructo exercitu Stiradum catenis vinctum, in conſpectu arcis Viſſegradenſis deduxiſſe, ibiqve proſpectante Bohemorum principe nobilem virum rotæ ſupplicio, qvod eſt inter Germanos atrociſſimum ac miſerrimum, peremiſſe. Poſt hæc jam plane regionis dominas viros ſibi adſciviſſe, ex qvorum complexu novis fœtibus rempublicam ſuſtentarent, ſancitumqve lege, ut natæ fœminæ diligenter aſſervarentur, maſculis dextri oculi eruerentur, amputarenturqve pollices, ne viri facti arcus tendere aut armis uti valerent. Idqve aliqvandiu factitatum. Septem annis ea peſtis Bohemiam afflixit, tributariaqve magna ex parte provincia virginibus fuit. Qvi detrectavere imperium: intra mœnia clauſi, nuſqvam exire audentes, magnis incommodis affecti ſunt. Deniqve cum neceſſaria deeſſent, eoqve perducta res videretur, ut coactos fame deditionem facere oporteret, tumultuarie principem adeunt, dirum puellarum bellum deplorant, ignaviam ducis accuſant, malle ſe fœminis obedire

qvam perire inedia dicunt, aut populum tueatur, aut meliori cedat, probris & contumeliis minas adjiciunt. Primislaus tot anguſtiis circumventus, cum non tam armis, qvam ſortibus valeret, plebem paucos adhuc dies expectare hortatur, id ſi faciant, puellarum excidium imminere. Paret multitudo. Ipſe medio tempore ſcribit Valaſcæ, injuſſu ſuo optimates provinciæ arma in eam ſumpſiſſe, placere ſibi eos ſubiiſſe pœnas. Se illam filiæ loco amare, neqve invidere principatum, qvæ conjugis ſuæ Libuſſæ diſcipula extitiſſet, imperium virtuti ſuæ deberi, qvæ Bohemiam virili audacia bello attriviſſet, ſenium ſuum regno ineptum, neqve filio impuberi gubernationem credendam, monere ut arcem Viſſegradenſem ex manibus ſuis accipiat, ſic Bohemiam totam in poteſtatem ejus venturam, filio qvam velit partem faciat. Sibi privato, qvod reſtat ætatis, vivere libeat atqve in agrum reverti, qvem reliqviſſet invitus. Poteſtatem qvam ſibi fœmina tradidiſſet, jure optimo ſe fœminæ reſtituere. Capitur Valaſca ſuis artibus miſſaqve puellarum cohorte, tradi ſibi arcem poſtulat. Intromiſſæ virgines apud principem opipare epulantur. Interea proſilientes ex inſidiis juvenes armati, puellas omnes trucidant, nec morati caſtellum Dievizum cum excercitu petunt. Valaſca re cognita, furore amens, cum paucis obvia egreditur, conſertoq; prælio priuſqvam comites aſſint, dum ſtrenue pugnat, inter confertiſſimas hoſtium turmas occiditur. Subſecutæ virgines, ubi dominam cecidiſſe cognoſcunt, non tam ſpe victoriæ, qvam ultionis ardore certamen inſtaurant. Pugnatum eſt aliqvandiu, nunc huc, nunc illuc victoria inclinante: ad extremum infeliciter præliantes fœminæ, cæſis qvam pluribus, fugæ ſe commiſerunt. Subſecuti hoſtes, uno agmine victores cum victis caſtellum irrupere, potitiqve arce, qvicqvid fœminei ſexus inventum eſt, ferro extinxere, atqve hoc pacto magnanimi juvenes dominatu fœmineo Bohemiam liberarunt. Valaſca inter fœminas clariſſimas numeranda, plus auſa qvàm ſexui ſuo congrueret, inſepulto cadavere jacens, feris ac volucribus eſca fuit.

CAP.

CAP. IX.

De Nimiſlao quarto, ac Mnata quinto, Vorcioq; ſexto, nec non Vinſlao ſeptimo Bohemorum ducibus.

PRimiſlao ex Libuſſa tres filii nati, duo immaturo rapti funere, tertius morienti ſeni hæres dictus, Nimiſlaus nomine, qvod nihil excogitans interpretatur. Fuit enim ſtupidi ingenii & prorſus iners: inter ſcorta & concubinas otio marcens. Molliciem ejus fortuna confovit: qvæ pacem illi perpetuam dedit, nullo vicinorum arma movente, nec ſeditionibus ſtudente populo, qvem diutina virginum bella prorſus extenuaverant. Huic Mnata filius ſubſecutus eſt. Mnatam Vorcius, cui duo fuerunt filii, Vinſlaus & Uratiſlaus. Inter qvos moriens partitus eſt terram. Vinſlao Praga & ducatus Bohemiæ ceſſit, Uratiſlao Lucenſis principatus, qvi poſt Zacenſis dictus eſt.

CAP. X.

De Grezomiſlao, qvi & Neclam dictus eſt, octavo Bohemorum duce. Et gravi bello, qvod geſſit cum patruo ſuo Uratiſlao.

EX Vinſlao natus eſt Grezomiſlaus, qvi & Neclam dictus eſt, unicum timoris & pacis exemplum. Cujus ignaviam in animo volvens patruus, optimum inſtrumentum ad ſubigendam ſibi Bohemiam ratus, arma movens plura adverſus eum bella feliciter geſſit. Qvibus magnificatus & auctus, urbem condidit inter duos montes Mecdnam & Pubecham, qvam de ſuo nomine Uratiſlaviam nuncupavit. Neq; contentus prioribus victoriis, novum nepoti bellum indicit capitalem pœnam interminans, qvi gladii longitudinem æqvantes in prælio deeſſent. Jubet qvoqve purpuratos ſuos falcones atqve accipitres ſecum afferant, qvos humana carne paſcere velit, non ad

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

pugnam, ſed ad cædem iturus. Poſtremo ſe nulli ætati parſurum dicit, ipſosqve lactentes pueros ab ubere matrum rapi atqve confodi mandat, mammasqve mulierum pullis eqvorum ſugendas tradi. Inſolens ſanè ac ſuperbiſſimus, & fortaſſe crudelior qvàm ſi viciſſet. Parte alia, Neclam vir muliere corruptior, trepidare atqve pavere, nihil conſilii, nihil ſpei habere, ultimam vitæ ſuæ diem adveniſſe putare, non gladium intueri, non milites affari poſſe, alieno tamen ductus conſilio ſe pugnæ interſuturum dicit. Et accerſito clam Sclerico nobili eqvite, figura corporis ſibi qvàm perſimili, animi vero fortitudine & corporis robore diſſimillimo. Fuit enim manu promptiſſimus, & audaci animo, atqve in primis rei bellicæ peritiſſimus. Hunc ſuis armis indutum, ac inſignibus principalibus honeſtatum, qvam pauciſſimis rem ſcientibus, dare ducis munia jubet. Multa interim vatum præſagia, fœminarum qvoq; ſpiritu, ut ajunt, pythonico imbutarum vaticinia exqviruntur. Ex qvibus una placandos Deos humana hoſtia reſpondit, ſic enim victoriam repromitti. Cui Neclam plus religioni qvam armis fidens, cæſo qvem ſortes deſignavere juvene, morem geſſit. In alia parte mulierem fuiſſe tradunt, qvæ privigno bellum petituro, Uratislaum in pugna caſurum, majoremqve populi partem cum eo interituram prædixerit, poſſe tamen evadere juvenem, ſi ſibi crederetur. Adoleſcenti ſe credere, atqve imperata facturum reſpondenti, juſſiſſe ut pergeret, qvando remanere domi capitale eſſet, primum qvi obvius fieret occidere, atqve utrasqve aures cadenti amputare, & in pera recondere. Exin gladio inter priores eqvi pedes ſignum crucis in terram facere, qva deoſculata, eqvum aſcendentem fugam maturare. Pugna in campo, cui Thuſco nomen eſt, committitur, concurrunt acies, magnis utrinqve viribus ac clamoribus certatur. Stat belli fortuna diu anceps, multi hinc atqve inde vulnerantur, proſternuntur, occiduntur. Ad ultimum Bohemi, qvi non pro gloria, aut ampliando imperio, ſed pro vita, pro focis, pro aris, pro uxoribus ac liberis in aciem veniſſent, deſperatione in virtutem verſa, audacibus animis invicto robore præliantes, victoria potiuntur, non ſine Sclercii magna laude & ſumma gloria, cujus in hoc bello tum ars, tum virtus plurimum valuit. Occiditur tamen inter præliandum, & ut juſſerat, in eo campo ſepultus eſt, ubi prælium geſtum, ſuaqve morte vitam ducis, & patriæ liberationem obtinuit.

Parte

Parte autem alia, duce proſtrato, qvam pauciſſimi evaſerunt. Ajunt adoleſcentem, qvi novercæ juſſioni paruerat, domum redeuntem, uxorem ſuam, qvam unice amavit, interemptam reperiſſe, ambabus carentem auribus, pectusqve confoſſum, & qvas hoſti amputaverat aures, conjugis ſuæ fuiſſe, ſtupentem triſtemqve cognoviſſe. Tantum præſtigia poſſunt, aut veneficarum carmina mulierum.

CAP. XI.

De infidelitate Duringi, qvi Uratislai filium ſibi commiſſum interfecit, pœnamq; condignam dedit.

BOhemi parta victoria, occiſo Uratislao, terram ejus ferro atqve igne devaſtant: inventumqve Uratislai filium impuberem, principi tradunt. Qvi miſertus ætatis, patruelem educandum Duringo, ad Egram fluvium imperium poſſidenti, Uratislai potentiſſimo qvondam comiti tradidit. Qvi cæca cupidine captus, tanqvam initurus principis gratiam, puero ſuper Egram, qvi tum glacie conſtrictus erat, perfracto gelu piſces qværenti, gladio caput abſtulit, ſecum Pragam deferens, ubi ad Neclam introductus eſt, proferens cruentum caput, *ſolium*, inqvit, *tuum hodie firmavi, aut perire hoc, aut te oportuit. Securius in utramvis aurem poſthac dormies, æmulo regni ſublato.* Motus haud aliter qvàm par erat princeps tam diro ſpectaculo, *perfidiam, ait, nulla beneficia vincunt. Ut aleres puerum, non ut occideres, credidi. Te neqve meum imperium, neqve amici memoria, neqve innocentiæ pupilli miſeratio retraxit ab ſcelere. At mihi qvietem parare voluiſti, tui ergo meriti hæc ſumito præmia. Ex tribus mortibus, qvam malueris optionem habeto: aut gladio teipſum confodito, aut laqveo perſtringito guttur, aut ex Viſſegradenſi rupe præceps ruito.* Duringus accepta ſententia, in alni arbore, qvæ propinqva fuit, ſeſe ſuſpendit, alnus poſtea qvamdiu remanſit, arbor Duringa dicta eſt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XII.

De Noſtirico nono, & Borſivojo decimo Bohemorum ducibus, qvi & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore ſua fidem Chriſti ſuſcipiens baptizatus eſt.

NEclam verò moriens, Noſtiricum majorem natu filium hæredem inſtituit, Dipoldo provinciam Surimenſem teſtamento dimiſit. Noſtirico Borſivojus filius ſucceſſit, ultimus Paganorum ducum: qvi tamen & ipſe imperante Arnolpho Cæſare, à beato Methodio Moravorum archiepiſcopo, cum Ludmilla conjuge ad baptismi gratiam perductus eſt. Nongenteſimo nonageſimo qvinto anno poſt Chriſti ſalvatoris noſtri ortum, Ludmilla ſancta mulier habita, etiam miraculis clariſſima fertur.

CAP. XIII.

De ſitu Moraviæ, & Svatocopio, penultimo rege ejusdem, qvi & primus Chriſtianus inter reges Moraviæ fuit.

SVatocopius eo tempore Moravis imperabat, Chriſtianæ religionis cultor, & dignus cujus memoriam ad poſteros referamus. Moravia trans Danubium jacet, cui ad orientem Hungari Poloniqve regnum poſſident, Morava disjuncti amne, qvi nomen regioni dedit. Occidentem ſolem Bohemi excipiunt: Auſtrales meridianum: Septentrionale latus Sileſitæ occupant. Ager vini frumentiqve ferax, gens rapinis asſveta, nulli tutum iter niſi armato potentioriqve præbet. Hic multos annos regnatum. Hungari, Bohemi, Ruſſani, Poloniqve, Moravorum principi paruerunt, princeps ipſe Romano imperio. Caput regni civitas Volegradenſis. Svatocopius regum penultimus, cum aliqvandiu feliciter regnaſſet, tandem Arnolpho imperatori tributum pendere recuſans, commiſſo prælio, cum ſuos

cadere

cadere animadvertiſſet, clam ſeſe pugnæ ſubtraxit, atque ut erat mutata veſte incognitus, ſalutem fuga qvæſivit. Cumq; ad montem veniſſet, cui Sambri nomen eſt, abjectis armis, eqvo dimiſſo pedibus iter fecit, & tanqvam viator inops, vaſtiſſimam ingreſſus eremum tam diu pomis arborum, atqve herbarum radicibus vitam ſuſtentavit; donec tres eremi cultores obvios habuit, qvibus ſeſe adjungens, uſqve ad extremum vitæ perſeveravit incognitus, patienter ac ſedato animo incommoda qvæqve ferens. Ubi vero obitus affuit, accerſitis eremitis, *nondum*, inqvit, *qvis fuerim noviſtis. Rex ego Moravorum, prælio victus ad vos confugi, & regiam vitam & privatam expertus morior. Nulla regni fortuna eſt tranqvillitati eremi præferenda. Hic ſecurus ſomnus dulces herbarum radices atque undas efficit, ibi cura atque pericula nullum cibum, nullum potum non amarum reddunt. Qvod vitam mihi fata dederunt, apud vos felix peregi: in regno qvicqvid ejus transactum eſt, mors verius qvam vita fuit. Sepelite me hic poſtqvam anima corpus liqverit, Moraviamq; deinde petentes, filio meo, ſi adhuc vivit, hæc nunciate.* Atqve his dictis vita exceſſit. Arnolphus interea victoria potitus, regnum Moraviæ Svatocopii filio, qvem de ſacro fonte levaverat, poſſidendum reliqvit. Is ab eremitis edoctus de fortuna patris, qvem cecidiſſe in prælio exiſtimaverat, corpus ejus ex eremo defoſſum, Volegradum retulit, atqve in ſepulchris majorum condidit. Fuit autem Svatocopii filius, qvanqvam Chriſtianorum ſacris imbutus, minus tamen qvàm decuit, ſacerdotes Dei veneratus. Qvi venationem aliqvando facturus, archiepiſcopo Methodio imperavit, ne ante ſuum reditum divina perageret. Expectavit Medodius ad meridiem uſqve; tandem negligi rem divinam veritus, Deo ſacrificium cœpit offerre. Interea princeps, ubi ſe neglectum animadvertit, ſacram ingreſſus ædem, multitudinem canum intromiſit, tubasqve clangere jubens, ad altare uſqve progreſſus, convitia multa ingerens, vix manus à violatione ſacerdotis abſtinuit. Ob qvam rem, paucis poſt diebus Methodius in Bohemiam fugiens, regem extra eccleſiam fecit, regnoqve ſacris interdixit. Qvo facto, non ſolum archiepiſcopalis ſedes in Moravia defecit, ſed in ſeipſo qvoqve regnum extinctum eſt. Mortuo namqve paulopoſt excommunicato rege, imperii Moravorum partem Teutones ac Bohemi, partem Poloni atqve Hungari diripuerunt. Methodius in Bohemia aliqvandiu moram traxit, deinde Romam ſe contulit,

tulit, ubi fratrem ſuum Cyrillum comperit, qvi, baptizato qvondam Svatocopio, Moravis Chriſtiana ſacra crediderat, multasqve alias Slavorum gentes ad fidem Chriſti converterat. Referunt Cyrillum cum Romæ ageret, Romano pontifici ſupplicaſſe, ut Sclavorum lingua ejus gentis hominibus, qvam baptizaverat, rem divinam faciens uti poſſet. De qva re dum in ſacro ſenatu diſceptaretur, eſſentqve non pauci contradictores, auditam vocem tanqvam de cœlo in hæc verba miſſam: *Omnis ſpiritus laudet dominum, & omnis lingua confiteatur ei.* Indeqve datum Cyrillo indultum.

Cap. XIV.

De Spitigneo undecimo, ac Vradislao duodecimo Bohemorum ducibus.

Borſivojus autem, conjunxqve Ludmilla, Chriſtianam veritatem amplexi, fidem catholicam inter Bohemos magnopere ampliarunt. Ludmilla filia fuit comitis Slamborii caſtelli Bizeniæ, qvod poſtea Melinca dictum eſt. Ex qva tulit Borſivojus duos filios, Spitigneum & Uradislaum. Primus patri ſucceſſit, ſed moriens ſine filiis, fratri principatum reliqvit. Conjunx Uradislai Drabonucia, mulier audax & ad ſcelus prona, duos pariter filios viro peperit, Venceslaum & Boleslaum. Priorem Ludmillæ tradidit educandum, alterum ipſa enutrivit. Alumni ex nutricibus imitati mores. Venceslaus pietatem colere, manſvetudinem præ ſe ferre, Chriſtiana ſacra venerari, elargiri multa pauperibus, nulli noxius eſſe: Boleslaus idolorum ſectari culturam, honores ambitioſe qværere, adulterari, rapere, occidere, in ſcelera cuncta labi.

Cap. XV.

De ſancto Venceslao martyre, tertiodecimo, & fratre ſuo Boleslao qvartodecimo Bohemorum ducibus.

Pater ſuprema ordinans, Ludmillæ, cujus integritatem prudentiamqve optime noſſet, qvousqve liberi adoleviſſent, gubernationem

tionem provinciæ dimiſerat. Id ægre Drabonuciæ fuit, qvæ Tymam & Simonem nefarios homines ſubmittens, ſocrum in caſtello Thetim ſtrangulari juſſit. Ipſa deinde imperium accepit. In omnes crudelis, in Chriſtianos ſæviſſima & intolerabilis, ac propterea Venceslao etiam filio infeſta, cui præferre fratrem non dubitavit. De Venceslao hæc referuntur. Potus cibiqve parciſſimum fuiſſe tradunt, corporis majeſtate decorum, virginitatem ad ultimum vitæ ſervaſſe, divina in templis officia, diurna nocturnaq; nunqvam neglexiſſe. Et noctis qvidem tempore nudis pedibus ſuper glaciem ac nivem iter agentem, vim frigoris minime ſenſiſſe. Podium vero ejus comitem cum caligatus obriguiſſet, juſſum veſtigia Venceslai pedibus premere concaluiſſe. Poſtera die cruenta ſancti viri veſtigia inventa. Iniſſe eum populo perurgente, adhuc vivente matre, principatum. Duci vero Curmenſi, nulla injuria laceſſito, cum exercitu in Bohemiam ingreſſo, atqve agros vaſtare conanti, armatum cum copiis occurriſſe, vocatoqve in colloqvium, ſingulare certamen obtuliſſe. Accepta ab adverſario conditione, ubi manus conſeri debuit, angelos viſos, qvi Venceslaum protegentes arma miniſtrarent, territum ea novitate Curmenſem, ex eqvo prolapſum veniam petiviſſe, Bohemum libenter humiliato pepercisse, monuiſſeqve ne deinceps aliena cuperet. Similem angelorum comitatum vidiſſe ajunt imperatorem, cum Venceslaus adoleſcens in ejus curia obverſaretur, eamqve ob cauſam brachium ſancti Viti dono ei dediſſe, in cujus honore cathedralis ædes in Praga conſtructa eſt. Ferunt tunc Bohemiam ſub epiſcopo Ratisbonenſi fuiſſe, ac propterea cum Venceslaus Volfgangum præſidem, qvi poſtea inter ſanctos relatus eſt, ad conſecrationem ejus baſilicæ ſummis precibus invitaſſet, reſpondiſſe pontificem, coram Deo jam templum ſuum dedicatum eſſe, qvod futuram Metropoliticam cerneret, miſſurum ſe tamen, qvi ſua vice Venceslao ſatisfaceret. Creverat jam Venceſlai nomen, miraqve populi charitate atqve admiratione celebrabatur. Sed qvanto cæteris acceptior erat, tanto acrius in ſe odium fratrisqve matrisqve concitabat, ac propterea licet dimittere ſeculum, & in monachum tonderi deſtinaſſet: non potuerunt infelices animæ ſancti viri propoſitum expectare, ſed impatientes moræ piam principis intentionem ſcelere præveniunt. Fit convivium apud Boleslaum, matre jubente, vocatur Venceslaus. Qvi etſi mortem in-

ſtare prædixerat, facta tamen cum ſacerdote de peccatis ſuis ex more Chriſtiano confeſſione, fraternam domum ingreditur, ibiqve ſtatim Boleslai manu percuſſus interiit. Dicat aliqvis homicidam ſuiipſius Venceslaum fuiſſe, negetqve cœlo dignum, qvi certæ ſe morti obtulerit. Nos Gothorum inſtante procella plurimas Romæ fuiſſe puellas legimus, qvæ pudicitiæ ſuæ vim inferri timentes, & ne in manus hoſtiles inciderent, in Tyberim ſeſe præcipitaverunt, qvæ poſtea miraculis coruſcantes, ſanctorum honores meruere. Venceslai ſanctitati qva die cæſus eſt, Chriſtum Deum teſtimonium præſtitiſſe, memoriæ prodiderunt, qvi regi Daciæ per viſum apparens, ſuo martyri ædem conſtrui mandavit. Ipſum autem Venceslaum multis miraculis claruiſſe, atqve inter ſanctos martyres ab eccleſia receptum tradunt. Drabonuciam paucis poſt diebus fatis ſuis trahentibus, ultionemqve parricidii exigentibus, hiatu terræ apud arcem Pragenſem abſorptam. Boleslaum multis ſceleribus nobilitatum, morbo abſumptum, duos filios reliqviſſe, Boleslaum paternum nomen referentem, & Stratiqvatem.

Cap. XVI.

De Boleslao qvintodecimo Bohemorum Duce.

Boleslaus imperio potitus, patrui magis qvàm patris æmulator extitit. Religionem enim Chriſti extollens, viginti eccleſias erexit. Huic ſoror fuit Milada, eximia ſpecie virgo, ſacris imbuta literis, & multa pollens eruditione. Qvæ cum Romam orationis cauſa petiviſſet, à Joanne pontifice maximo benigne excepta, ipſius autoritate monaſterium ſancti Georgii in arce Pragenſi conſtruxit, ibiqve ſacerdos conſecrata eſt. Eadem qvoqve ſancti Viti ædem, à Venceslao fundatam, in pontificalem elevari obtinuit. Dithmarus natione Saxo, & opinione ſanctitatis inſignis, primus ibi epiſcopus conſecratus, cui Adelbertus ſucceſſit. Nobili genere apud Bohemos natus Stratiqvas, Boleslai frater, relicto ſeculo apud Ratisbonam Bajoariæ civitatem, in cœnobio ſancti Emerani monaſticam vitam elegerat. Qvem Pragam forte advenientem aggreſſus Adelbertus, pontificalem ei cathedram offert, qvi cum eſſet regis frater, ex rege natus,

Digitized by Google

natus, facile populum ſub religione continere poſſet: nam ſibi non eſſe facultatem ejusdem regendæ plebis, qvæ rapinis & adulteriis aſſveta, jus fasqve omne contemneret. Stratiqvas mundanas dignitates qvaſi malas peſtes effugiendas eſſe reſpondit, monaſterium ſibi & præſentem vitam ſvavem præſtare, & futuram promittere meliorem, in eo ſe vivere moriqve velle. Scribunt autores Adelbertum his auditis prophetico ſpiritu plenum Stratiqvati dixiſſe: *Poteras modo pontificali honore cum ſalute defungi, at qvod nunc recuſas, in perniciem tuam vehementer expetes.* Abiiſſe deinde Romam, ac cum fratre ſuo beatæ vitæ Gaudentio in monaſterio ſancti Alexii tamdiu delituiſſe, donec juſſu Pontificis maximi ſuas oves repetere juſſus eſt. Qvibus cum eſſet prorſus ingratus, in Hungariam profectum, regem Stephanum baptizaſſe, qvem inter ſanctos relatum ajunt. Exinde Poloniam ingreſſus Gaudentium fratrem in eccleſia Gneznenſi prædicaturum Evangelium, pontificem ordinaſſe. Poſtremo Prutenos adiiſſe, apud qvos dum Chriſti legem prædicat, gladio cæſum, martyrio vitam finiſſe. Interea Stratiqvatem mutato propoſito Pragenſem Eccleſiam popoſciſſe, neqve repulſum fratre no regioqve favore adjutum. Sed dum apud Maguntinum archipræſulem agit, ſacris de more imbuendus, inter duos epiſcopos jacentem pronum, diabolico ſpiritu arreptum, tamdiu vexatum, donec animam exhalavit, Adeodato natione Teutonico, eccleſiam commiſſam.

Cap. XVII.

De Boleslao ſextodecimo Bohemorum duce.

Boleslaus duobus & triginta annis imperium potitus, ex vita deceſſit, relicto ſucceſſore filio ſui nominis Boleslao tertio. Huic Meſcho Polonorum princeps, Cracoviam per fraudem eripuit. Bello deinde orto, vaſtatis agris, induciæ demum dictæ, ſtatutumqve utrambo duces apud Cracoviam convenirent. Boleslaus accepta fide eo pergit, atqve in convivio captus, luminibus privatur, comites ejusdem crudeliter necati, exceptis Vrisbuicenſibus inſidiarum conſciis, ſceleriſq; participibus. Qvi domum reverſi, tanqvam magno ex periculo evaſiſſent, publicam fidem atqve jusjurandum & jura hoſpitii

à Polono violata qveruntur. Ubi fides habita, Janurem Boleſlai fratrem dolo necare conantur. Cocharis inter Vriſbuicenſes conſilio, opibus & autoritate major, adoleſcentem ſub ſpecie venationis in ſylvam tractum, ad ſtipitem arboris alligatum ſagittis confodi juſſiſſe fama eſt, divum Joannem Baptiſtam ab eo precibus exoratum, hirſuto tegmine ſagittas excepiſſe, uxoremqve ejusdem per viſum commonuiſſe, periclitanti viro opem ferret. Interea famulum principis Overam nomine, ex periculo prolapſum, proditiones populo expoſuiſſe: illum tanta novitate commotum, correptis mox armis in ſylvam procurriſſe, captisqve proditoribus atqve occiſis, ducem ſalvum reduxiſſe. In eo loco ubi hæc acta ſunt, monaſterium ordinis ſancti Benedicti, qvod Veliſcam appellatur, conſtructum, & aram majorem ibi ſitam, ubi arbor religatum Janurem tenuit. Meſcho autem coacto exercitu, longe lateqve Bohemorum populatus agros, Pragam deniqve obſidione cinxit, eamqve biennio fame laborantem obtinuit, excepta arce Viſſegradenſi, qvæ in fide Januris manſit.

Cap. XVIII.

De Udalrico, ſeptimodecimo Bohemorum Duce.

FUerat & alter Boleſlao frater, Udalricus nomine, qvem pater Henrico imperatori nutriendum dederat. Is audita Meſchonis proditione clam ab imperatore dimiſſus, caſtellum Dievizum natura & arte munitum ingreditur. Exin collecto raptim milite, colles occupat, qvi Pragæ ſupereminent, tubasqve clangere jubet. Mox alta voce præconem Pragenſibus nuntiare, victos prælio Polonos fugam cepiſſe, victorem principem cum exercitu adeſſe. Qva voce accepta Polonorum præſidium, qvod urbem tenebat, metu perculſum exceſſit, Pragenſes aucti animo inſecuti, complures in fuga captos necavere, Meſcho cum paucis in Poloniam ſe recepit. Udalricus Pragam ingreſſus, germano ſuo, ſive proditoribus ſuggerentibus, ſive qvod ætatis beneficio illum ſibi præferri verebatur, effodi oculos juſſit. Multa hujus facinora referuntur, partim reprehenſione, partim laude digna. Inter cætera & illud narratur, redeuntem ex venatione, puellam vidiſſe in villa qvadam, juxta puteum veſtimenta lavantem,

Digitized by Google

vantem, nomine Bozzenam, qvod *Beatricem* interpretatur, elegantem forma, & moribus, ſupra qvam par eſſet agreſti, venuſtis, captum ſpecie & alloqvio modeſto, qvamvis amici adverſarentur, conjugem accepiſſe. Bizetislaum ex ea natum. Is cum adoleviſſet, Jutham imperatoris Ottonis Rufi filiam, qvamvis nunqvam vidiſſet, ſola fama commotus, vi rapuit, ſolusqve cum illa ad patrem perrexit, comitibus velocitatem ejus inſeqvi neqveuntibus, ab imperatore ex fuga retractis atqve occiſis. Non improbavit pater factum, ſed admiratus audaciam, tantum ſe filium genuiſſe gaviſus, matrimonium cum rapta in Moravia celebrari mandavit, tanto præſtantiorem filium æſtimans, qvanto nobilius eſt, imperatoris qvàm villici filiam amaviſſe. Imperator ea contumelia motus, jurejurando affirmat exercitum in Bohemiam ducturum, terram malis affecturum, ſibiqve ſedem in medio regni collocaturum. Statimqve cum exercitu Bohemiam inſtar torrentis cuncta ſecum rapientis ingreditur. Contra Udalricus filiusqve caſtra movent. Jam duo exercitus ad jactum teli convenerant. Tum Jutha, cujus ex injuria bellum ortum, crinibus ſparſis, ſciſſa ungvibus facie, victo periculorum magnitudine muliebri pavore, auſa telis ſeſe inferre volantibus inter primas acies proſiliens, patris alloqvium, priuſqvam furor ardeat amplior, expoſcit. Qvo impetrato, *Fateor* inqvit *pater, juſtum te bellum moviſſe, cujus filia rapta eſt, illumq́ pœna dignum, qvi te contempſit, niſi compuliſſet amor, cujus cæca conſilia ſæpe veniam meruere. Sed age obſecro, pone ante oculos qvem armis inſeqveris. Gener tuus, mihi maritus, cui tantopere iraſceris, & fortaſſe nepos tuus, ejus filius in ventre meo conceptus eſt. Parce oro filiæ, parce nepoti, patrem illi, mihi virum dimitte. Non eſt degener maritus, nec ſolvi conſummatum matrimonium Romana eccleſia ſinit, nec tibi victoria poteſtas eſt. Utriqve vires, utriqve belli artes ſuppetunt. Mars dubius caſum reſpicit. Ne obſecro pater, mei cauſa tantam militiam morti objicito, parce, cui ego prior læſa peperci.* Illacrymatus pater audita filia, facturumqve ſe, qvod illa vellet, niſi obſtaret juramentum. Tum Jutha, *Et maritus*, inqvit, *meus jurejurando adſtrictus eſt, Theutoniam armis laceſſere. Sed vana religio, qvæ ſceleri locum facit. Vim criminibus ſacramenta non addunt. Expromiſſorem maleficii divina majeſtas odit, factorem exterminat. Inveni tamen ſi libet viam, qva te ſimul promiſſo virumq́ ſolvam. Veniet cum patre gener ad pedes tuos, veniam commiſſi petet, te Regem, te Dominum profitebitur. Ne-*

qve

que impedimento erit, quo minus ſedem in medio Bohemiæ colloces, ibiq; jus dicas. Poſtremo curiam tuam in Theutonica petens, villas aliquas, quas juſſeris, in eo equitandum maritus diripiet. Placuit imperatori conſilium filiæ, atqve in ejus verba fœdus ictum, exercitus conſalutati, & in Boleslavia, qvæ umbilicum tenere Bohemiæ creditur, ſedes imperatoris lapidea erecta, perpetuum rei monimentum principibus terræ inſigne datum imperialis aqvilæ. Exin Biſetislaus Moraviam ex paterno indulto rexit, Polonosqve, qvi magnam ejus partem occupaverant, bello delevit, eorumqve multa millia, ligatis poſt tergum manibus, in Hungariam venundandos miſit.

Cap. XIX.

De Biſetislao decimooctavo Bohemorum duce.

DUm hæc aguntur, anno poſt Chriſti ortum triceſimo ac milleſimo Boleslaus apud Cracoviam excæcatus interiit, Udalricus qvoqve frater ejus vita functus eſt. Qva re cognita Janur & ipſe cæcus, Pragam veniens, ducatum gentis ſuopte ingenio nepoti dimiſit. Biſetislaus ea re animo auctus, qvamvis nulla injuria laceſſitus, exercitum in Hungariam duxit, magnamqve inde prædam retulit. Qvinqve ei ex Jutha fuerunt filii, Spitigneus, Uratislaus, Conradus, Jaronurus & Otto, qvorum fiducia plenus, etiam Polonos ulturus, avum pulſare bello non timuit, Cracoviamqve armis captam funditus evertit. Gneznenium qvoqve metropoliticam urbem diripuit, multorumqve martyrum ſacratiſſima inde corpora asportavit, & crucem auream CCC. penſantem libras. Qvod cum imperator Henricus, ejus nominis ſecundus, accepiſſet, indignatus injuſſu ſuo Poloniam vaſtatam eſſe, Biſetislaum aut reſarcire Polonis damna, aut bellum expectare juſſit. Ille ſe nihil imperatori, niſi tributum debere reſpondit à majoribus inſtitutum. Pendebat autem dux Bohemiæ Romano imperio qvotannis C. & XX. boves, & argenti puri CL. marcas. Id ſe neqve neglexiſſe hactenus, neqve neglecturum. Si qvid amplius juſſerit imperator, à bono & æqvo recedere, ſe libertati gentis nihil detracturum. Imperator his auditis, ex Ratiſpona in Bohemiam copias traducit: Othardo Saxonum duce ex

altera

Digitized by Google

altera parte cum exercitu properare juſſo. Ingreſſus ſylvam, qva Bohemiam cingi diximus, præciſis arboribus iter interceptum reperiens, milites viam ſecuribus aperire jubet. Magnus hic labor eqviti. Erant enim vaſtæ magnitudinis arbores, multaqve rubeta incidenda, priusqvam iter pateret. Ob qvam rem cum jam opere peracto ad interiora perveniſſent, nec hoſtis in conſpectu uſqvam daretur, feſſi ac ſitibundi projectis armis flumina petunt. Biſetislaus ex inſidiis prodiens, palantes atqve inermes aggreſſus, ſtragem haud parvam effecit. Imperator repentino commotus malo, multis ſuorum deſideratis, fuga ſalutem petit. Othardus vero jam fines Bohemiæ ingreſſus, Septentrionalem provinciæ partem longe lateqve populatus, his cognitis, cum præda domum revertitur. Procopius comes Biclinienſium, cum parte copiarum adverſus eum miſſus, fortuna parum proſpera uſus, tanqvam pecunia corruptus, effoſſis oculis, manibus pedibusqve obtruncatis in flumine Bicline demerſus. Nec tamen eo pacto qvies Bohemiæ data. Nam ſeqventi anno Henricus Imperator, & Othardus majoribus collectis copiis redeuntes, transmiſſa ſylva ferro ac flamma cuncta vaſtarunt, Biſetislaum armis diffidentem intra Pragæ mœnia clauſum obſederunt. Severus tunc epiſcopatum urbis gerebat, jurejurando imperatori obnoxius, ex cujus indulto pontificali ſedi præerat. Is noctu cum pluribus ad Henricum confugit, obtinendiqve urbem viam oſtendit. Qvare fractus animo Biſetislaus, errati veniam petiit: dictæ ſunt pacis leges, qvas voluit imperator, & trium annorum tributum penſum, Sileſia ſub annuo tributo auri triginta, argenti cl. marcarum Bohemiæ principi tradita. Secundo & qvinqvageſimo anno poſt milleſimum à Chriſti Salvatoris adventu, pace cum imperatore compoſita, Hungariam ſibi ſubigere Biſetislaus aggreditur, cujus populus ſuis utens legibus, Romanorum imperium contemnebat. Sed ingreſſus hoſtilem provinciam, mox ardenti febre correptus, ultimum inſtare diem intelligens, vocatis Bohemiæ primoribus, Spitigneum primogenitum, ſucceſſorem ſuum deſignat, reliqvos filios Moravia inter eos diviſa, parere fratri jubet, atqve his demandatis vita decedit, qvarto Calend. Maji. Corpus ejus Pragam translatum apud parentes ſepultum.

Cap. XX.

De Spitigneo decimonono Bohemorum Duce.

SPitigneus ut regnum primum potitus, omnes Teutonici generis Bohemia excedere jubet, nec matri poteſtatem manendi facit. Exinde Moraviam infeſtis petens armis, fratres bello aggreditur. Uratislaus audito germani adventu, relicta in Olomucio conjuge, ad regem Andream in Hungariam confugit. Conradus & Otto fratri ſe dedunt. Uxor Uratislai capta, aliqvandiu in vinculis habita. Poſtremo ſvadente Severo epiſcopo dimiſſa. Dum virum in Hungaria petit, vicina partui in itinere decedit. Mœſtus ea re conjunx, ab Andrea rege conſolationem accepit, qvi filiam ſuam Adilheidam nuptam ei tradit. Qvod cum Spitigneus accepiſſet, veritus ne vires Hungaricas in ſe frater armaret, miſſa legatione ſine cauſa illum ex Moravia abiiſſe dicit, nihil hoſtile timendum fuiſſe. Nam cur frater fratrem oderit, ſecundo poſt ſe loco genitum? Servaſſe ſe abeunti bona, non abſtuliſſe, redire eum ad ſuos debere, cuncta ei ſalva eſſe. Nec fruſtratus eſt fratrem, redeunti qvæ armis abſtulerat, cuncta reſtituit. Jutha vero à filio dejecta, cum ſecundo nupſiſſet, brevi mortua eſt, cujus corpus in Bohemiam translatum, in ſepulchris principum condidere.

Cap. XXI.

De Uratislao viceſimo Bohemorum Duce.

SPitigneo vita defuncto, Uratislaus ſucceſſit. Qvi Moravia rurſus inter fratres diviſa, Jaronurum, qvem pater eccleſiæ dedicatum exortem regni fecerat, in diaconum vel invitum ordinari juſſit. Is relicto Chriſti habitu, ad Poloniæ duces confugiens, militarem diſciplinam ſectatus eſt. Fuerunt Uratislao ex Adilheide tres liberi, Biſetislaus, & duæ fœminæ, Ludmilla & Juditha. Verum Adilheida mortua, uxorem alteram ex Polonia duxit, nomine Svatanam, ex qva Boleslaum, Borzivislaum, Uladislaum, Sobieslaumqve ſuſcepit. Inter hæc Severus epiſcopus, qvi Bohemiam Moraviamqve ſacerdotio tenuerat, Joanne in Moravorum eccleſia ſibi ſubſtituto, jam

gravis

Digitized by Google

gravis ſenio ex vita decedit. Ob qvam rem Conradus & Otto Uratiſlaum precibus onerant, Jaronuro fratri ut eccleſiam Bohemiæ ab imperatore impetret. Annuit Uratislaus, neqve imperator adverſatus eſt. Jaronurus ex Polonia revocatus, relicta militia, epiſcopus ordinatur, ac mutato nomine Gebhardus appellatur. Qvi mox ſpiritu ſuperbiæ inflatus, Moraviam non minus ſibi qvàm ſuo anteceſſori delatam dicit, illum exterum, ſe civem: illum infimo loco natum, ſe regia ſtirpe ortum. Ingreſſus Moraviam, Joannem epiſcopum, qvi cedere nollet, contumeliis & verberibus afficit. Uratislaus, qvi Joannem amaret, ea re commotus, Romanum pontificem contumaciam Gebhardi uti corripiat, ſcriptis hortatur. Miſſus eſt in Bohemiam Rodolphus Cardinalis, qvi cauſa cognita delictum puniat. Is vocatum Gebhardum, cum minime pareret, ſacerdotio abdicavit. Sed rogatus à clero, dignitatem ei reſtituit, jubens & ipſum & Joannem intra annum coram ſummo ſacerdote ſe exhibere. Paruerunt ambo. Sacerdos maximus ambobus auditis, Gebhardum movere ſacerdotio ſtatuit, feciſſetqve, niſi preces interveniſſent Mathildis virginis, filiæ Bonifacii ducis Lucani, qvæ tum Romæ fuit, ex Bohemorum ſangvine nata. Hæc eſt illa Mathildis, fama inclyta, & apud hiſtoricos latè memorabilis, qvæ à Radicophano Senenſis agri oppido, uſqve Ceperanum interjacentem terram donavit eccleſiæ, poſteri patrimonium beati Petri appellarunt. Hujus ergo interventu, Romanus præſul utrumqve ſacerdotem ſua diœceſi contentum eſſe, ac remiſſis injuriis, in patriam reverti juſſit.

Cap. XXII.

Uratislaus dux Maguntiæ in regem creatur per Henricum imperatorem qvartum, regnoq; Bohemiæ, Poloniam, Sileſiam, Luſatiam Moraviamq; adjecit.

INter hæc Leopoldus Auſtriæ marchio, Moraviam latrociniis magis qvam juſto bello infeſtam reddit, nec Conradi aut Ottonis, qvi tunc provinciæ præſidebant, preces audit. Illi fraterna ſolatia expetunt. Uratislaus collecto raptim exercitu Auſtriam ingreſſus, inſtar horridæ tempeſtatis obvia qvæqve proſternit, occurrentem Leopoldum prælio victum, in fugam convertit, ipſe onuſtus ſpoliis

Digitized by Google

domum revertitur. Poſt hæc anno ſexto & LXXX. ſupra mille ab ortu ſalvatoris Chriſti, apud Maguntiam in concilio principum ab imperatore Henrico, ejus nominis qvarto, Uratislaus Rex declaratur, Moravorum regno, qvod ſupra extinctum diximus, in Bohemiam translato, Polonia, Sileſia, Luſatia, Moravia, Bohemorum imperio adjectæ. Gilbertus Trevirorum Archiepiſcopus cum eo Pragam miſſus, qvi coram provincialibus regem inungat, regalibusqve adornet inſignibus. Id eodem anno factum, acclamante populo, *Uratislao regi ſalus honor atqve victoria.* Suatana qvoqve Regina cum eo coronata. Mortuus eſt per idem tempus Joannes Moravorum Epiſcopus, cujus eccleſia, inſtante Gebardo, Pragenſi unita eſt. Qvæ res illi majoris inſolentiæ fomentum fuit, adeo, ut præſente rege intereſſe divinis minimè dignaretur. Ob qvam cauſam Uratislaus, indulgente Alexandro Papa III. natione Senenſi collegium canonicorum regularium in arce Pragenſi erexit, in qvo dum res agitur divina, non præpoſitus tantum, ſed decanus, & ſacerdos, diaconus, & ſubdiaconus, rem divinam facientes, epiſcopalibus ornamentis utuntur. Et Præpoſitus qvidem cancellarius regni appellatus, principis honore defungitur. In fundatione autem ejus eccleſiæ, regem ſuis humeris duodecim cophinos lapidum geſtaſſe ferunt. Religioſum principem, dignumqve qvi primus inter Bohemos regio diademate uteretur. Gebardum vero indies magis atqve magis inſoleſcentem, ac propterea à Moravorum plebe repulſum, dum per Hungariam ad Romanum pontificem qveſtum injurias proficiſcitur, apud Strigonium morbo interiiſſe, Cosmumqꝫ illi ſuffectum. Fuerunt Uratislao, & cum Saxonibus, & cum germano, qvi Moraviam obtinebat, inimicitiæ. Illos per filium vicit: germanum ipſe ex Moravia armis expulit, urbemq; Olmucenſem poſſidendam filio tradidit.

CAP. XXIII.

De Conrado viceſimoprimo, Biſetislao viceſimoſecundo, ac Boleslao viceſimotertio, nec non Borzivislao viceſimoqvarto, Bohemorum ducibus.

Vita functus Uratislaus non filium, ſicut optaverat, ſed Conradum fratrem habuit ſucceſſorem. Qvi ſeptimo menſe potitus imperio, morbo correptus, nepotibus ex fratre locum

fecit.

Digitized by Google

fecit. Qvinqve eos fuiſſe diximus, qvi ſibi invicem pro nativitatis ordine ſucceſſere. Duos ex his Urbuicenſes, perpetui regum hoſtes, fraudibus interceptos necavere.

Cap. XXIV.

De Uladislao, viceſimoqvinto Bohemorum duce & Rege ſecundo.

PEnultimus Uladislaus nomine, ex Biſetislao fratre nepotem ſui nominis, cum CCC. galeatis eqvitibus auxilio Henrici ſexti Romanorum imperatoris Romam miſit, qvi plurimas inde reliqvias ſanctorum reportavit. Inveni in hiſtoria Bohemorum poſt Uratislaum primum regem, pluribus annis interregnum fuiſſe. Nam Conradum fratrem ejus, ac deinde Uratislai filios non regis nomine, ſed ducis tantum uſos, tanqvam regni decus homini, non provinciæ datum fuiſſet. Uladislaum vero qvarto loco Uratislao natum, à Friderico primo, ſibi & poſteris regiam dignitatem obtinuiſſe, & cum in expugnatione Mediolanenſi egregiam operam navaſſet, imperatori mirifice gratum, leonem rubeum biſurcatæ caudæ, in clypeo albi coloris inſigne regium accepiſſe, candelabrum qvoqve Salomonis ex Mediolano aſportatum, in eccleſia S. Viti Pragenſis recondiſſe. Pontem ſuper Multaviam, qva vetus Praga minori jungeretur, magni operis ædificaſſe, qvem Ratiſponenſi præferunt, in qvatuor & viginti arcus, ut antea diximus, protenſum.

Cap. XXV.

De *Sobieslao viceſimoſexto, & Friderico viceſimoſeptimo, nec non Conrado viceſimooctavo, ac Biſetislao viceſimonono, atqve Venceslao triceſimo, Bohemorum Ducibus.*

POſt eum Sobieslaum qvinqve annis ducatu functum, à provincialibus exactum in exilio interiiſſe, exin Fridericum Uladislai filium ſucceſſiſſe. Poſt Conradum, qvi apud Apulos in Italiam ſecutus

Digitized by Google

ſecutus Imperatorem, deceſſit. Conradum Biſetislaus ſeqvitur, qvi & Henricus dictus eſt. Et cum eſſet Pragenſis epiſcopus, qvindecim annis pontificatum ſimul & principatum Bohemiæ tenuit. Poſt eum ducatum obtinuit Venceslaus frater ejus. Hos qvoqve regis nomine abſtinuiſſe conſtat, ſive qvia magis vi qvàm jure imperaverunt, ſive qvod indultum Imperatoris Romani ſumendæ coronæ, more majorum obtinere non valuerunt.

Cap. XXVI.

De Primislao triceſimo primo Bohemorum Duce, & Rege tertio.

VEnceslaum tribus menſibus ducali autoritate functum, Primislaus Uladislai ſecundi regis filius, armis dejecit, & à Philippo Romanorum Imperatore Friderici ſecundi fratre, qvem Romana eccleſia non accepit, tertio loco inter Bohemos reges coronatus eſt.

Cap. XXVII.

De Venceslao Bohemorum Rege qvarto. Et de Othocaro Bohemorum Rege qvinto.

PRimislao duo fuerunt filii, Venceslaus & Othocarus. Venceslao regnum Bohemorum ceſſit, Othocaro Marchionatus Moraviæ. Fuit autem Venceslaus unoculus, & ſine liberis decedens, regnum Othocaro reliqvit, qvi & alio nomine Primislaus appellatus eſt, inter Bohemiæ reges qvintus, belli appetens, & magnorum operum effector, cui nec animus in rebus arduis, nec conſilium defuit. Imperium qvod à fratre ſuſceperat, ex mari Baltheo, qvod falſo pleriqve Oceanum putavere, (eſt enim mediterraneus ſinus) usq; ad Danubium protenſum, ad internum noſtrumqve mare, qvod Adriaticum dicimus, extendit. Nam cum obiiſſet Fredericus dux Auſtriæ ſine liberis, ſoror ejus Margarita hæreditatem accepit. Nupſerat hæc olim Henrico Imperatoris Frederici ſecundi filio, eoqve ſine ſobole vita functo in patriam redierat. Eadem jam anus Othocarum ſibi virum adſcivit, qvi non tam conjugis ætatem, qvam dotem animo volvens, ſterile matrimonium contraxit, & principatum nobilem conſecutus,

cutus, more humano, qvanto plura poſſedit, tanto majora concupivit. Ulricus eo tempore Carinthiorum principatum tenebat. Qvi cùm virili ſobole careret, accepta ex Othocaro pecunia, Carinthiam illi, Carniolam, Marchiam Sclavoniam & portum Naonis tradidit. Veronenſes, exinde Feltrenſes, Tarviſini, & multi ex foro Julii, ultimo ſeſe ei ſubmiſerunt. Bellum Hungaris indixit, commiſſoqve prælio, victor ingentem prædam reportavit, Stiriamqꝫ provinciam illis ademit. In Pruſſia, qvam veteres Ulinrigiam vocavere, ſuperatis Tartaris urbem condidit, qvam Cuniſpergium, id eſt montem regium, vocant. Sed qvantum aucta ejus potentia eſt, tantum etiam inſolentia crevit. Qvi vivente legitima uxore, & qvæ ſibi tantum imperium adjecerat, alteram ſuperduxit Cunigundam regis Maſchoriæ filiam. Vocatus per principes electores ad imperium, contempſit, palam inter ſuos jactitans, *pluris Bohemiæ regem, qvam Romanum imperatorem eſſe*. Rodolphus itaqve Habsburgi comes, qvi magiſter curiæ Othocari fuiſſet, non minus belli qvàm domi clarus, Chriſtianæ reipublicæ præfectus eſt, miſſis ad Othocarum legatis, Auſtriam & Carinthiam, cæterasqve vicinas Italiæ provincias tanqvam juris Imperii repetit, qvando nec Auſtria muliebre feudum eſſet, nec Carinthiam injuſſu Cæſaris Ulricus venundare potuiſſet. Renuit Othocarus, & Imperatori, qvi aliqvando ſibi ſerviviſſet, impacato reſpondit animo. Sed intervenientibus amicis, ea lege reconciliati ſunt, ut Auſtria Imperatori cederet. Exin datis acceptisqve filiabus, affinitas utrinqve jungeretur; provinciæ de qvibus lis eſſet, dotales fierent. Adeptus Auſtriam Rodolphus, Othocarum in verba ſua jurare more majorum expoſcit. Id ſuperbo regi gravius viſum, tanqvam ex domino ſervus fieret. Exoriuntur novæ lites, bellum indicitur. Cumqve jam duo exercitus ad mille paſſus alter alteri proximus conveniſſent, veritus Othocarus Rodolphi potentiam, injuſtamqve belli cauſam animo volvens, legatos mittit, qvi ſe juraturum dicant, ſi modo intra tentorium Imperiale honoris ſui cauſa fieri Rodolphus velit. Accipit conditionem Imperator potius, qvàm belli fortunam experiatur. Suggeſtum in tentorio ſublime paratur, ibiqve aureum ſolium eminentiori loco erigitur, Rodolphus diademate & Imperialibus inſignibus conſpicuus, conſidentibus electoribus Imperii, cæteris baronibus circumſtantibus, advenientem regem ſedens expectat. Ille cum paucis

Digitized by Google

cis regni ſui optimatibus ingreſſus, conſcenſo ſuggeſto, ad pedes Imperatoris genua flectit, proinde ex veteri conſvetudine admotis ſacroſanctis Evangeliis jurejurando ſe adegit. Interea tentoriū arte compoſitum, à ſummo uſqve deorſum, in qvatuor proſciſſum partes, decidit, regemqve, ut erat in alto loco ad Imperatoris genua ſupplex, videndum exercitibus præbuit. Stabant circum armatæ acies, rei exitum ſpectantes, ſed qvàm læti Teutones glorioſum Imperatorem ſuum videntes, tam indignabundi Bohemi, qvod rex eorum humiliari magis qvàm prælium experiri voluiſſet. Stupefactus ea re Othocarus, qvamvis dolo magis qvàm caſu cecidiſſe tentorium non ignoraret, ſubticendum tamen in præſentia cenſuit, petitaqve ab Imperatore venia, plenus irarum domum rediit. Qvem, tametſi ſua ſponte ſatis fureret, magis tamen ac magis uxor incendit. Qvæ cognito rerum ſucceſſu, advenientem regem hiſce verbis allocuta fertur: *Haccine nobis ſpolia, hanc belli gloriam domum refers? Dediti omnes hodie tua opera veluti mancipia, veluti pecudes ſumus. Regina provinciarum Bohemia, tributaria facta. Cum te olim ſuperaſſe prælio Tartaros, exuiſſe caſtris Hungaros, Stiriam armis adeptum eſſe, Italiam cum exercitu penetraſſe audiveram, felicem me, qvæ tali nupſiſſem viro, patrem, qvi me regi magnanimo tradidiſſet, ſapientem exiſtimabam, neqve reginam eſſe ullam orbe toto, cui me cedere oporteret. Nunc falſa omnia experior. Nam qvæ mulier me infelicior? qvis te virorum omnium ignavior? Auſtriam provinciarum nobiliſſimam, tot urbibus, tot proceribus inſignem, nulla neceſſitate coactus, ex manibus tradidiſti. Stiriam, Carinthiam, & qvas poſſidebas in Italia civitates, turpi metu reliqviſti: cum comite Hapsburgenſi infimi generis affinitatem contraxiſti. Poſtremo ei, qvi ſatelles tuus qvondam fuerat, jurejurando exhibito, te ſubmiſiſti, & ſervus ſervi factus, tuam ſimul ac majorum tuorum gloriam offuſcaſti. En virum qvi magnitudine animi renuiſſe imperium videri vult. Laudarem, ſi te illi non ſubjeciſſes. Age, ſi tibi animus virilis deeſt, neqve gladios intueri potes, ſine me regem eſſe, experiar profecto, Bohemis an Teutonibus Imperium debeatur. Sunt Poloni, ſunt Saxones ac Francones, qvi noſtra ſigna ſeqvuntur, ſunt Sileſitæ Moraviq́;, & verebimur belli tentare fortunam? Utinam aut tibi meus animus fuerit, aut mihi obedientia, qvam te habere animadverto, ſentiret profecto Rodolphus, neqve vires adverſus dominos valere, neqve dolos.* Othocarus, qvi uxoris charitate tenebretur, eamqve verum locutam animadverteret, ſimulqve animi magnitudine

dine irrogatam contumeliam ferre non poſſet, accerſitis regni primoribus, collectisqve novis copiis, Rodolpho, qvi dolo ſecum egiſſet, bellum indicit, neqve ille certamen detrectat. Conveniunt ambo cum exercitibus in campis Auſtriæ trans Danubium, commiſſum eſt atrox prælium, diuqve Marte dubio depugnatum, cum Bohemi multitudine ac robore, Svevi qvibus Rodolphus maxime fidebat, ordine ac arte ſuperiores eſſent. Cecidere qvàm plurimi ex utraqve parte, major tamen ſtrages Bohemorum edita. Ad extremum, relictus à ſuis Othocarus, dum fortiter pugnat, inter confertiſſimas hoſtium acies occiditur. Ferunt Stirienſes duos domi nobiles, qvorum frater ab Othocaro per injuriam extinctus fuiſſet, cum toto prælio qvæſitum, cum certis indiciis cognoviſſent, in ultionem fraternæ cædis obtruncaviſſe. Corpus ejus permittente Rodolpho in Bohemiam translatum regio honore ſepultum. Prælium ipſa die beati Ruffi peractum, anno ab incarnatione verbi 78. poſt ducentos & mille. A populatione Bohemiæ Imperatorem abſtinuiſſe, qvæ genero deberetur.

Cap. XXIIX.

De ſancto Venceslao Bohemorum Rege ſexto.

Venceslaum Othocari filium, ſeptem annos natum, ab Othone marchione Brandeburgenſi in Franconiam abductum, regnumqve tutorio nomine ab eo qvinqve annis gubernatum, reverſum puerum ſub imperio matris fuiſſe. Illam Zaviſium qvendam, ex Baronibus potentem, amaſſe, cujus nuptias adeptam, multas regni opes ad eum contuliſſe. Sed ipſa brevi morbo extincta, Zaviſium captum, neciqve traditum, regnum deinde ex Venceslai arbitrio ordinatum. Qvo regnante, eo ipſo anno, qvo Ptolomaida à Saracenis occupata, in hanc uſqve diem tenetur, Pragam fermè univerſam igne familiari exuſtam, liberalitate regis, civiumqve diligentia atqve impenſa ita inſtauratam, ut felix incendium fuiſſe videretur. Rodolpho Albertus filius ſucceſſerat Imperator. Huic non minores inimicitiæ cum Venceslao, qvàm inter parentes eorum fuere. Has Jutha Venceslai conjunx atqve Alberti ſoror, mulier viro cautior, magno labore diremit. Chariſſimus apud Venceslaum Alexius

Digitized by Google

qvidam, pontificio jure conſultus habitus eſt. Qvi multa de Romanorum nobilitate cum eo locutus, uſqve adeò animum regis illexit, ut Jutham filiam admodum parvulam, in clara Urſinorum familia gentili cuidam matrimonio ſpoponderit. Hinc ſecuta inter Urſinos & Bohemiæ reges amicitia, qvæ apud Matthæum ejusdem familiæ Cardinalem plurimi fuit. Is enim rogatus à Venceslao, Gotium Urbevetanum, utroqve jure conſultum, in Bohemiam miſit, qvo regnum ſub leges reduceret. Sed impedivere principes, qvibus incerta eſſe omnia lucrum eſt. Hujus Venceslai ſoror, nomine Agnes, Rodolpho nupſit, Imperatoris Rodolphi filio, qvi Pragæ moriens ibi defunctus jacet. Ex ea natus eſt Joannes, qvi Albertum Cæſarem circa flumen Rhenum non longe ab oppido Schaffhauſen, dum ſimul amice iter agerent, ſua manu interfecit. Deinde pœnitentia ductus, Clementem qvintum Pont. max. qvi ſibi purgationem indulgeret, apud Avinionem adiit. Pontifex Imperatoris occiſionem ab Imperatore judicandam ait. Venit igitur Piſas Joannes, ubi tum Cæſar Henricus ſeptimus ejus nominis Imperator conſidebat, à qvo juſſus religionem ingredi eremitarum ſancti Auguſtini, in eaqve perpetuo pœnitere, non recuſavit. Mortuus eſt tandem in eadem urbe, & in æde ſui ordinis ſepultus. Tumulum ejus nos eo anno vidimus, qvo juſſi ab Imperatore Frederico tertio ſponſam ejus Leonoram ex Portugalia venientem, ſororis tuæ filiam, cum aliis collegis ducturi Senas excepimus. Mater ejus Joannis cordata mulier fuit, & ingenio feroci. Qvæ cum accepiſſet germanum ſuum contentum regno Bohemiæ, delatum imperium recuſaſſe. *At ego*, inqvit, *ſi rerum potiar, glebaq; una mihi modo deſit, aut qvod reliqvum eſt ſubjiciam, aut imperio excedam.* Ferunt in coronatione Venceslai, non minus novem ducenta eqvitum millia apud Pragam ex regia curia cibos accepiſſe, peditum vero infinitam multitudinem paſtam. Subjeciſſe & Polonos ſibi Venceslaum, à qvibus invitatus, in civitate Gnezno diadema ſuſceperit. Filium qvoqve ſui nominis tredecim annos natum, petentibus Hungaris regem dediſſe. Sed cum Bonifacius pontifex maximus, Carolum adoleſcentem, Caroli regis Siciliæ filium eo miſiſſet, & Hungarorum animi mutarentur, filium ſuum Albæ coronatum, & ſacram ſimul coronam ad ſe recepiſſe. Nec diu poſtea tertio & triceſimo ætatis ſuæ anno, ex tabe obiiſſe. Mortem ejus Bohemos magno

Digitized by Google

magno mœrore proſecutos. Fuerat enim manſvetus & clementiſſimus princeps, & admirandus opinione ſanctitatis, qvæ poſtea vel miraculis confirmata, traditur. Joanni Brixinenſi epiſcopo, ſi vera eſt fama, per qvietem apparens, cum eum flentem triſtemqve reperiſſet, interrogavit, qvænam eſſet cauſa mœſtitiæ. Dicenti ſe mortem ejus æqvo animo ferre non poſſe, incredulitatem exprobavit, qvi ſacris eloqviis fidem non adhiberet, in qvibus hæc verba potuiſſet aliqvando legiſſe: *Cum te conſumptum putaveris, orieris ut Lucifer, & habebis fiduciam propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecurus dormies. Reqvieſces, nec erit qvi te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi:* ſubjungensqve parvam eſſe ejus fidem, atqve inanem, ſi mortem ſanctorum miſeram putaret, repente diſparuit. Epiſcopus excitatus, verba qvidem ſibi dicta memoriter tenuit, ſed ubinam ſcripta eſſent in ſacro codice, penitus ignoravit. Evoluto autem concordantiarum libro, undecimo apud Job capitulo, qvod qværebat, invenit. Ad tumulum autem ejus inſignis latro cum acceſſiſſet, exprobrans mortuo vitam, lapideæ ſtatuæ ſuper ſepulchrum jacenti, colaphum incuſſit, nec mora cæcitate percuſſus impietatis ſuæ pœnam dedit. Statua poſtmodum in ſacrario erecta eſt, & alia ænea loco ejus repoſita, Joannis Brabantini egregii ſtatuarii nobile opus.

CAP. XXIX.

De Venceslao Bohemorum Rege ſeptimo.

VEnceslao filius ejus ſucceſſit, qvamvis eodem nomine, moribus tamen longe diſpar. Qvi cum ebrietati, & turpiſſimæ parti corporis dies noctesqve indulgeret, & aliorum bona diriperet, aliorumqve uxoribus illuderet, apud Olomutium Moraviæ civitatem, dum ſolus in domo Decani pontificalis a dis perambulat, tribus vulneribus confoſſus, duodeviginti natus annos interiit. Ignoratus eſt necis autor, qvamvis Conradus eqves Thuringus, cruentum geſtans pugionem, exire regiam viſus fuerit. Nam is prius obtruncatus eſt populari tumultu, qvam crimen confiteretur.

Cap. XXX.

De Rodolpho Bohemorum Rege octavo.

VEnerat forte eo tempore Pragam dux Carinthiæ Henricus, cui altera ex ſororibus regis, nomine Anna, natu major, jam pridem nupſerat. Hunc Bohemi regem ſibi deligunt. Id ægre ſert Albertus Imperator. Qvi repente coactis copiis Bohemiam ingreſſus, Henricum regno deturbat, Rodolphumqve filium ſuum regem conſtituit. Elizabet ſenioris Venceslai relicta in matrimonium ei tradita, qvo regnum ejus ſolidius eſſet. Qvi cum magna Bohemorum ſpe regnare cœpiſſet, ſubitaneo morbo correptus, primo regni ſui anno abſqve liberis deceſſit.

Cap. XXXI.

De Henrico Bohemorum Rege nono.

POſt obitum Rodolphi diſſidentes inter ſe Bohemi, alii Fredericum Rodolphi fratrem, alii Henricum, qvem dejecerant, petierunt. Vicit Henrici factio, trucidatis alterius partis autoribus. Et qvamvis Albertus Imperator cum magnis copiis Bohemiam ingreſſus, regionem longe lateqve afflixerit: Henricum tamen regno dejicere non potuit, prius à nepote, ut ante diximus, occiſus, qvam meditata in Bohemis exeqveretur. Succeſſit Alberto Henricus ſeptimus, de qvo paulo antè mentionem fecimus, comes Lutzelburgenſis, conſilio & animo juxta potens. Hic Elizabeth alteram Venceslai ſororem, octo & decem annos natam, clam juſſam ad ſe venire, apud Spiram Galliæ civitatem Joanni filio ſuo qvatuor annis minori matrimonio conjunxit. Eodem qvoqve tempore, tribus comparatis exercitibus, unum ipſe in Italiam duxit adverſus Brixinenſes, qvos armis victos, imperata facere compulit, Longobardosq; omnes in poteſtatem accepit. Alterum adverſus comites Wirtenbergenſes direxit, ſacro Imperio rebelles, qvibus ex octoginta caſtellis & munitiſſimis oppidis, qvæ obtinebant, duo & ſeptuaginta armis expugnata ademit. Tertium ex Franconibus ac Bajoariis comparatum, duce Petro archie-

piſcopo

piſcopo Maguntino, cum filio in Bohemiam miſit. Hic eſt ille Henricus, qvi Romæ coronatus renitente Roberto rege Neapolitano Florentiam obſidione arctiſſima cinxit, Piſas, Senasqve in poteſtate habuit, & apud Bohemicum conventum in agro Senenſi hoſtili fraude veneno extinctus fertur. Cujus corpus in vetuſto ac nobili templo Piſarum, ſublimi loco poſt aram amici condiderunt. Pugnatum eſt in Bohemia pluribus locis, cum alii Bohemorum Joannem regnare cuperent, alii Henrico ſtuderent, qvi jam cum tribus Imperatorum filiis de regni poſſeſſione contendiſſet. Obſeſſa eſt deniqve Praga regni caput, diuqve oppugnata, cum Henricus & Marchio Misnenſis haud pigrè mœnia tuerentur. Ad extremum tamen oppidanorum proditione Joanni tradita, hoſtis in arcem ſeſe recepit, nec multis poſt diebus Henricus in Carinthiam profugit. Ex eo tempore uſqve ad Imperatorem Sigismundum, Bohemia in poteſtate Lutzelburgenſium fermè centum viginti ſex annis fuit.

Cap. XXXII.

De Johanne Bohemorum Rege decimo.

JOannes potenti manu regnum gubernavit, & patre in Italia agente apud Germanos vicario nomine adminiſtravit imperium. Patre vero defuncto, cum plurimæ Italiæ civitates ei ſeſe dediſſent, penetravit Alpes cum exercitu, easqve non paucis annis tutatus eſt, dum Fredericus Auſtriæ, & Lodovicus Bajoariæ princeps, de Romano Imperio inter ſe contendunt. Fuerunt ei & cum conjuge graves diſſenſiones, Baronibus regni reginam à rege ſubtrahentibus, tanqvam Bohemorum inimico, qvi Teutones in primis haberet acceptos. Ventum eſt ad arma, affectum magnis calamitatibus regnum. Vix tandem compoſitæ lites. Poſt hæc Egra à Joanne recepta eſt. Uratiſlavienſium civitas, qvam dux Sileſiæ occuparat Henricus, Legnicium qvoqve, & qvam plures aliæ Sileſiæ civitates, Joanni ſubjiciuntur. Geritur & adverſus Auſtrales bellum, in qvo victor Joannes ſuos milites præda non modica ditat. Cum regnum Poloniæ qviete obtinere non poſſet, Caſimiro acceptis viginti millibus marcarum argenti, rurſum cedit. Cracoviam tamen obſidione cingit, ſed deficientibus com-

Digitized by Google

meatibus abire compellitur. Cœcus effectus, à rege Francorum adverſus Anglicos in auxilium accerſitus, cum lectiſſima eqvitum manu conſangvineo ſolatium tulit, prælioqve memorabili & cruentiſſimo ſe immiſcuit, in qvo cum multis millibus cæſus interiit, cum regnaſſet qvinqve & triginta annis. Bellum in celebritate ſancti Ruffi geſtum. Hinc ea dies apud Bohemos atra atqve innominabilis habita, qvæ duos reges hoſtili gladio abſtuliſſet.

Cap. XXXIII.

De Carolo Bohemorum Rege undecimo, qvi & poſtea Romanorum Imperator factus, Carolus qvartus dictus eſt.

UNum & triginta annos agebat Carolus tum filius ejus, ex Elizabeth conjuge natus. Is vivente patre adverſus Tartaros feliciter dimicavit, civitates Lombardiæ à patre acceptas armis tutatus eſt. Pugnavit adoleſcens cum Veronenſibus, eos prælio fudit. In ea pugna bis eqvo dejectus, non dubitavit tertium conſcendere, facinoraqve fortiſſimi militis edere. Ferunt eum juveniliter laſcivientem, cum Parmæ ageret, alienos thoros non paucos polluiſſe, neqve increpatum à patre abſtinuiſſe. Fuiſſe per idem tempus Delphino Franciæ cum principe Sabaudiæ bellum, cui cum rogatus Joannes auxilium ferre ſtatuiſſet, nocte qvæ decretum iter præceſſit, viſum eſt in ſomnis Carolo, juvenem forma conſpicuum, militari manu raptum, eminentiqve loco unde videri ab omnibus poſſet, veſtimentis exutum, moxqve virilia ei exſecta. Carolo ex proximo adoleſcente qvi ſpeciem ſupra humanam venerabilis adſtabat, eaqꝫ ſic geri mandaverat, qvisnam hic juvenis eſſet tam crudeliter acceptus, & cur eo ſupplicio afficeretur, interroganti reſponſum datum, *Delphinum eſſe regis Franciæ primogenitum, qvi talibus modis acciperetur, ſic plectendos eſſe, qvi aliena matrimonia violarent.* Experrectum Carolum ſummo mane patri ſomnium recitaſſe, rogaſſeqve ne fruſtra exercitum fatigaret, Delphinum enim non egere auxilio, qvem interemptum eſſe non dubitaret. Contempſiſſe patrem verba filii, ſomniisqve nihil ineſſe ponderis reſpondiſſe, duorumqve dierum itinere cum exercitu

proſe-

Digitized by Google

profectum, certum accepiſſe nuntium, Delphinum in obſidione cujusdam caſtelli, ſagitta in incertum miſſa, confoſſo ingvine expiraſſe, copias ejus diſſipatas eſſe. Carolum in villa Terentii Parmenſis agri, qvo in loco viſum viderat, in honore beatæ virginis Mariæ collegiatam eccleſiam erexiſſe, magnificeqve dotaſſe, qvæ adhuc extat. Patronus ejus eſt præcentor eccleſiæ Pragenſis, qvemadmodum ejusdem Caroli literæ atteſtantur, qvas nos vidimus legimusqve. Nomen huic Carolo in baptismo Venceslaus fuit, qvod in confirmatione à Carolo Francorum rege mutatum eſt, apud qvem pueritiæ rudimenta peregit. Fuit autem hic Carolus vir magnorum operum, qvi regnum Bohemiæ, tum religionis cultu, tum legum ac bonorum morum diſciplina illuſtravit. Nam ſchola liberalium artium ab eo in Praga erecta eſt, nova civitas mœnibus cincta, palatium regium magnificentiſſime exædificatum, monaſteria multa fundata, arces conſtructæ admirabiles, pax toti regno reddita. Adeptus imperium, rurſus Italiam ingreſſus, Longobardos in poteſtatem accepit. Gibellinos, qvi jam pridem Florentia exulaverant, ejectis Gvelphis, in ſuum locum reſtituit, reliqvis Etruriæ partibus pro ſuo arbitrio leges dedit. Coronatus Romæ magnifico apparatu, novatores rerum, qvi adverſus eccleſiam ſentiebant, Romano pontifici judicandos tradidit. Joanni fratri ſuo Moraviam poſſidendam conceſſit. Viſſegradum novis muris ac propugnaculis communivit. Corpus ſancti Viti Pragam detulit. Pontem Multaviæ, qvi exundationibus corruerat, in Praga reſtauravit. Eccleſiam Pragenſem ad Metropoliticum decus erexit, cum antea Maguntino pontifici ſubjecta eſſet. Clarus profecto imperator, niſi Bohemici regni gloriam magis, qvam Romani imperii qvæſiviſſet. Illud qvoq; nomini ſuo non parvam inuſſit maculam, qvod Venceslaum ex filiis ſuis natu majorem, in imperio ſibi ſucceſſorem adhuc vivens ordinare conatus eſt, idqve pecunia. Nam cum principes electores haud facile ad eam rem trahi poſſent, qvod virtute obtinere non potuit, precio comparavit, promiſſis cuiqve electori centum millibus aureis. Qvos cum repræſentare non poſſet, publica illis Romanæ reipublicæ vectigalia obligavit, perpetuum imperii malum. Hinc Romana poteſtas ad nihilum redacta, nec poſthac extollere caput imperium potuit, cum principes electores omnia ſibi retinerent, imperatoremqve jurejurando adigerent, ne pignora revocaret. Sigismundus alter Caroli filius

filius à rege Hungariæ Ludovico in ſpem regni adoptatus eſt. Ibiqve tandem coronam adeptus, pugnavit feliciter contra Turcas, triginta duos Turcarum regulos ſecuri percuſſit. Tumultu populari captus, ac viduæ, cujus virum occiderat, in cuſtodiam traditus, beneficio linguæ libertatem adeptus, regnum armis recuperavit. In qvo fortunam utramqve expertus, inter viros claros enituit.

Cap. XXXIV.

De Venceslao Bohemorum Rege duodecimo, qvi & Rex Romanorum extitit.

VEnceslaus ætatis ſuæ anno ſecundo, permittente patre, regni Bohemici ſceptrum aſſecutus, exin qvindecimum agens annum, cum conjuge ſua Joanna, apud Belgas civitate Aqvenſi, Romani regni coronam accepit. Qvarto deinde anno peſtis ſæviſſima Bohemiam populata eſt. In Praga vero qvatuor menſibus in una tantum ſancti Stephani parochia tria millia funerum & qvinqvaginta fuere. Sexto deinde anno regina deceſſit, & altera ſuperducta eſt ex domo Bajoaria, nomine Sophia, longe viro ſuo præſtantior. Inter hæc Pragenſes populari tumultu excitati, atqve in furorem acti, Judæorum domus invadunt, bona eorum diripiunt, domos incendunt, atqve inter duas horas, non ſexui, non ætati parcentes, infelicem gentem gladio cædunt. Periiſſe aliqvot millia feruntur, ſervati complurimi infantes miſericordia bonorum civium, baptiſmi gratiam acceperunt. Calamitoſum genus hominum Judæi, inter Chriſtianos agentes, qvi ubi paululum abundare creduntur, mox tanqvam Jeſu Chriſti Dei noſtri majeſtatem contempſerunt, aut religioni illuſerunt, non fortunas tantum, ſed vitam qvoqve amittunt. Impune apud Pragenſes flagitium fuit, tum qvia populi haud facile corriguntur ſcelera, tum qvia Venceslaus deſidia corruptus, præſenti rerum ſtatu contentus, neqve præterita corrigere, neqve futura curavit præcavere. Fuit enim Venceslaus longe patri abſimilis, voluptatum ſeqvax, ac labores refugiens, vini prorſus qvàm regni curioſior. Ob qvam rem captus à Baronibus, decem & ſeptem hebdomadas in cuſtodia habitus eſt. Joannes Dux Luſatiæ & Procopius Marchio Moraviæ

Digitized by Google

viæ magno reipublicæ malo eum libertati reddiderunt. Captus & ſecundo per Sigiſmundum Hungariæ regem fratrem ſuum, & Alberto Auſtriæ duci in cuſtodiam datus. Cuſtodia ejus in egregiis ædibus apud Viennam habita, qvibus exinde cognomen Praga datum, qvod eas rex Pragenſium incoluiſſet. Sed cum parum diligenter cuſtodiretur, fugam arripuit, regnoqve rurſus potitus eſt, neqve tamen vitam mutavit. Sed priori conſvetudine vino ciboqꝫ marcens, lucemqꝫ dormiendo nocti conjungens, ab Electoribus imperii, comprobante Romano Pontifice, imperio dejectus, domi torpens illaudatum egit ævum.

Cap. XXXV.

De perfida ſecta Huſſitarum, & damnatis articulis profeſſionis illius.

Sub hoc Rege, noſtra demum memoria, ætatis vero ſuæ anno circiter qvinqvageſimo, perfida Huſſitarum inſania ortum habuit, cujus & originem, & progreſſum hoc loco proſeqvi animus eſt, qvando ea peſtis omnem penè Germaniam conturbavit, neqve adhuc extincta, regni Bohemici magnam partem occupat. Rexerunt ſcholam Pragenſem uſqve in ea tempora Teutones. Id moleſtiſſimum Bohemis fuit hominibus natura ferocibus, atqve indomitis. Ex qvibus vir qvidam genere nobilis, ex domo, qvam Putridi piſcis vocant, apud Oxoniam Angliæ civitatem literis ſtudens, cum Joannis Wiclevi libros offendiſſet, qvibus de realibus univerſalibus titulus inſcribitur, magnopere illis oblectatus, exemplaria ſecum attulit. Inter qvæ de civili jure, deqꝫ divino, de eccleſia, de diverſis qvæſtionibus, contra clerum pleraqve volumina, veluti pretioſum theſaurum patriæ ſuæ intulit. Imbutus jam ipſe Wyclevitarum veneno, & ad nocendum paratus, tum qvod erat familiæ ſuæ cognomen, Putridum piſcem, id eſt, fœtidum virus, in cives ſuos evomuit. Commodavit autem ſcripta qvæ attulerat, his potiſſime, qvi Teutonicorum odio tenebantur. Inter qvos Joannes eminuit, obſcuro loco natus, ex villa Hus, qvod anſerem ſignificat, cognomentum mutuatus. Hic cum eſſet ingenio peracri, & lingua diſerta, multumq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret, avide admodum Wiclevitarum

rum doctrinam arripuit, eaqve Teutonicos vexare magiſtros cœpit, ſperans eo modo confuſos Teutones, ſcholas relicturos. Qvod cum ſuccederet, à Venceslao impetratum, ut Pragenſe gymnaſium ritu Pariſienſis gubernaretur. Ea res magiſtratum ſcholæ Teutonibus abſtulit. Qvam ob cauſam commoti magiſtri ac diſcipuli Teutonici generis, jurejurando adacti, uno die ſupra duo millia Pragam reliqvere: nec diu poſt circiter tria millia ſecuti, apud Lipſicam Miſniæ civitatem, trium dierum itinere à Praga diſtantem, univerſale ſtudium erexere. Bohemis ſcholæ ſuæ gubernatio libere patuit, qvorum princeps eſt habitus Joannes Hus, lingua potens, & mundioris vitæ opinione clarus. Qvi ubi ſatis fidei comparatum ſibi exiſtimavit, venenum qvod jampridem occultè conceperat, palam evomuit. Fundaverat opulentus qvidam civis in urbe Pragenſi, ſub nomine ſanctorum Matthiæ & Matthæi, haud ignobile templum, qvod Bethlehem appellavit, reditibus additis, ex qvibus duo prædicatores alerentur, qvi feſtis profeſtisqve diebus verbum Dei Bohemico ſermone plebibus inſinuarent. Horum alter Joannes aſſumptus eſt. Qvi cum ſe libenter audiri animadverteret, multa de libris Joannis Wiclevi in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri, adjiciensqve crebro inter prædicandum ſe, poſtqvam ex hac luce migraret, in ea loca proficiſci cupere, ad qvæ Wiclevi anima perveniſſet, qvem virum fuiſſe bonum, ſanctum cœloqve dignum non dubitaret. Seqvebantur Joannem clerici ferè omnes, ære alieno gravati, ſceleribus ac ſeditionibus inſignes, qvi rerum novitate evadere pœnas arbitrabantur. His & nonnulli doctrina celebres juncti erant, qvi cum in eccleſia conſeqvi dignitatem non potuiſſent, iniqvo animo ferebant ſacerdotia majorum cenſuum his committi, qvi qvamvis nobilitate præirent, ſcientia tamen viderentur inferiores. excœcavit eos invidia, ut qvi viderant non viderẽt, & qvi intellexerant, non intelligerent. Proruperunt in blaſphemias, & cum aliqvibꝰ ignaris fortaſſe ac vitioſis maledicere poſſent, in omnes latrare ſacerdotes cœpere, & ab eccleſia catholica recedentes, impiam Valdenſium ſectam atqve inſaniam amplexi ſunt. Hujus peſtiferæ ac jam pridem damnatæ factionis dogmata ſunt: *Romanum præſulem reliqvis epiſcopis parem eſſe, inter ſacerdotes nullum diſcrimen. Presbyterum non dignitatem, ſed vitæ meritum efficere potiorem. Animas è corporibus excedentes, aut in æternas è veſtigio pœnas mergi, aut perpetua conſeqvi gaudia, purgatorium ignem nullum invenire.*

veniri. Vanum eſſe orare pro mortuis, & avaritia ſacerdotalis inventum. Dei & ſanctorum imagines delendas. Aqvarum palmarumq́ benedictiones irridendas. Mendicantium religiones malos dæmones inveniſſe. Sacerdotes pauperes eſſe debere, ſola contentos eleemoſyna. Liberam cuique prædicationem verbi Dei patere. Nullum capitale peccatum, quantumvis majoris mali vitandi gratia, tolerandum. Qvi mortalis culpæ reus ſit, eum neqve ſecculari, neqve eccleſiaſtica dignitate potiri, neqve parendum ei. Confirmationem, qvam chriſmate pontifices inducunt, & extremam unctionem inter eccleſiæ ſacra minime contineri. Auricularem confeſſionem nugacem eſſe, ſufficere ſua qvemqve Deo in cubili ſuo confiteri peccata. Baptiſma fluvialis undæ, nulla interjecta ſacri olei mixtura recipiendum. Cœmiteriorum inanem uſum, quæſtus cauſa repertum, qvacunqve tegantur tellure humana corpora nil diſtare. Templum Dei late patentis ipſum mundum eſſe, coartare majeſtatem ejus, qvi eccleſias, moneſtaria, oratoriaq́ conſtruunt, tanqvam propitior in eis divina bonitas inveniatur. Sacerdotales veſtes, altarium ornamenta, pallas, corporalia, calices, patenas, vaſaq́ hujusmodi, nil habere momenti. Sacerdotem quocunque loco, qvocunqve tempore, ſacrum Chriſti corpus conficere poſſe, petentibusq́ miniſtrare, ſufficere ſi verba ſacramentalia tantum dicat. Suffragia ſanctorum in cœlis cum Chriſto regnantium, fruſtra impetrari, quæ juvare non poſſunt. In canonicis horis cantandis dicendisq́ fruſtra tempus teri. Nulla die ab opere ceſſandum, niſi quæ Dominica nunc appellatur, celebritates ſanctorum prorſus rejiciendas. Jejuniis quoque ab eccleſia inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Subinco, cognomine Lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, per idem tempus Pragenſem eccleſiam pontificio retinebat, conſilio & animo illuſtris. Qvi orienti calamitati obviã ire cupiens, priusqvàm amplius debaccharetur, libros Joannis Wiclevi ad ſe ferri, omnesq́; doctorum virorũ conſilio adhibito, publice concremari juſſit. Supra ducenta volumina fuiſſe traduntur, pulcherrime conſcripta, bullis aureis tegumentisq́; pretioſis ornata. Joañi prædicatio interdicta, & minæ adjectæ, ſi qvando priores in populũ errores vulgare auderet. Ipſe Praga excedens, apud villam, ubi ſibi origo fuit ac cognomen, permittente loci domino, qvi ejus inſaniæ favebat, vocare plebes, ac docere non deſiſtit, multa in Romanum præſulem, multa in reliqvos eccleſiæ pontifices maledicta congerens. Utq́; populi animos ſibi magis ac magis conciliaret; *Decimas haud aliter qvàm eleemoſynas ſacerdotibus debitas adſtruit, liberum prædia poſſidentibus, ſi velint eas dare, ſi nolint, nullo ju-*

re cogi poſſe. Nondum error de ſacramento altaris irrepſerat. Sed attulit novam peſtem Petrus Dresdenſis (id oppidum Miſnæ ſuper Albim ſitum) qvi cum aliis Teutonibus paulo antè Bohemiam reliqverat. Cognitus inter ſuos, qvia Valdenſi lepra infectus eſſet, patria pulſus, velut hæreticorum aſylum Pragam repetiit, puerorumqve docendorum curam accepit. Apud eccleſiam ſancti Michaëlis per id temporis populum prædicando inſtruebat Jacobellus Miſnenſis, literarum doctrina & morum præſtantia juxta clarus. Petrus hunc aggreſſus mirari ſe ait doctum & ſanctum virum, qvi divina eloqvia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertiſſe communionis Euchariſtiæ, qvi jam pridem eccleſiam peſſundaſſet. In qva ſub una tantum ſpecie, dominicum corpus populo miniſtraretur, cum apud Joannem Evangeliſtam & Apoſtolum Chriſto dilectiſſimum, ſub duplici ſpecie panis viniqve ſumi jubeatur, dicente apud eum Salvatore: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſangvinem, non habetis vitam in vobis.* Commotus his Jacobellus, cum perqviſitis vetuſtis ſanctorum doctorum codicibus, Dionyſii præſertim, & Cypriani, communionem calicis laudatam inveniſſet, prohibitus apud ſacellum archangeli Michaëlis prædicare, in templo majore ſancti Martini cathedram ſortitus, publice commonere populum cœpit, ne deinceps communionem calicis, ſine qva ſalvari nemo poſſet, qvoqvo pacto negligerent. Huic omnes hæretici conſenſerunt, haud modica geſtientes lætitia, qvod articulum inveniſſent in Evangelica lege fundatum, per qvem Romanæ ſedis vel ignorantia, vel neqvitia argui poſſet. Odioſo qvamvis hæc animo rex intelligeret, deſidia tamen corruptus, & inertia torpens, impune debacchari ſinebat hæreticos. Subinco archiepiſcopus ubi nullum adverſus tantum emergens malum in Venceslao præſidium invenit, ad Sigismundum Hungariæ regem confugit, obſecrans atqve obteſtans, ut negligentiam fratris emendet, neqve labefactari orthodoxæ fidei ſacramenta permittat. Dat fidem Sigismundus petiturum ſe brevi Bohemiam, eccleſiæ catholicæ conſulturum. Sed dum dies die ducitur, Subinco apud Poſtinium in Hungaria moritur, & Albicus ei ſufficitur, natione Bohemus, arte medicus, & Sigismundo propterea charus, unicum extremæ avaritiæ barathrum. Qvi claves cellæ vinariæ nulli alteri qvàm ſibiipſi credidit, & animalia viventia dono accepta mox vendidit. Et qvia ſumptuoſos eſſe coqvos didicerat, abjectam

Digitized by Google

abjectam anum popinæ ſuæ præfecit. Interrogatus aliqvando, ſonorum omnium qvem moleſtius audiret, *maxillarum*, inqvit, *oſſa frangentium*. Idoneus profecto pontifex, qvi ſurgenti fomentum hæreſi daret. Infeſtabat ea tempeſtate Romanam eccleſiam Ladislaus rex Neapolitanus, adverſus qvem Joannes Papa tertius & viceſimus bellum decernens, plenariam peccatorum remiſſionem indulſit his, qvi ad tuendam eccleſiam arma induerent. Recitabatur in eccleſia Pragenſi decretum pontificis. Qvod cum qvidam ſordidæ artis homines audiſſent, Joannem Papam Antichriſtum eſſe magna voce clamaverunt, qvi crucem contra Chriſtianos decerneret. Eos è veſtigio ſenatus in carcerem rapi juſſit, populus vero ſuſceptis armis, dimitti omnes petiit. Sed placatus oratione ſenatus, tanqvam vita captivorum in tuto eſſet, ſuam qvisqve domum rediere, de illis clam ſupplicium ſumptum. At cum ſanguis extra prætorii januam defluens indicium necis feciſſet, iterum accurrens populus, interemptorum corpora rapuit, & aureo circumvoluta panno per omnes urbis eccleſias detulit, clamantibus ejusdem ſectæ ſacerdotibus, iſti ſunt ſancti, qvi pro teſtamento Dei ſua corpora tradiderunt. Exin cadavera in ſacrario in Bethleem repoſita, qvaſi martyrum reliqviæ aromatibus condita.

Cap. XXXVI.

De Joanne Hus, & Hieronymo hæreſiarchis, in Conſtantienſi concilio igni traditis.

DUm hæc aguntur, generale Concilium apud Conſtantiam Svevorum urbem cogitur. In qvo de rebus Bohemicis ſermo habitus, patrum mentes ingenti cura confecit, volventium animo qvonam modo ſanari provincia poſſet. Placuitq; tandem, Sigismundo Imperatore ſvadente, Joannem & Hieronymum ad Synodum vocari, qvi tum cæteris ejusdem regni doctiores, tum populi ductores, ac hæreſum principes habeantur. Venerunt ambo, non tam verecunde aliena diſcere, qvàm ſua impudenter ingerere parati, docendi qvippe qvam diſcendi cupidiores, & populares amantes aures. Auditi ſunt in conſeſſu patrum Joannes ætate major & autoritate habitus, doctrina ac facundia ſuperior Hieronymus. Lecti ex

Digitized by Google

omni natione patres, divini atqve humani juris doctores, ſæpe cum his colloqvium habuere, dogmata eorum à lege divina aliena eſſe monſtrarunt, neqve bonis conducere moribus. Rogaverunt, ne plus ſapere qvàm eccleſia vellent, ſed ſaperent ad ſobrietatem. Peregrinas opiniones relinqverent, ingenia ſua, qvæ qvidem eſſent nobiliſſima, Wiclevitarum inſania ne fœdarent. Eloqventiam, qva præditi eſſent, in corroborandis eccleſiæ inſtitutis, non evertendis: in edocendis populis, non dedocendis, exercerent. Poſſe eos & in conſpectu Dei, & in eccleſia militante ſublimem conſeqvi locum, ſi rejectis novitatibus patrum veſtigia ſeqverentur, inventionesq́; ſuas univerſali Concilio ſubmitterent. Stetere in propoſito pertinaces Bohemorum animi, neq; victi rationibus vinci voluere. *Se veraces, ſe ſancti Evangelii æmulatores, ſe Chriſti diſcipulos eſſe. Romanam eccleſiam, cæterasq́; per orbem diſperſas, longe à traditionibus Apoſtolorum abiiſſe; quæ opes ac delicias ſectarentur, dominatum in populos, & primos in conviviis accubitus exqvirerent, canes, eqvos alerent, eccleſiarum bona, qvæ Chriſti pauperibus deberentur, per laſciviam luxumq́; conſumerent. Aut neſcire prorſus divina mandata, aut ſcientes contemnere.* Primores magnæ Synodi, ubi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animadverterunt, membra eccleſiæ putrida, qvæ ſanari non poterant, ne reliqvum corpus inficerent, reſecanda cenſuerunt. Lata eſt in conſeſſu patrum adverſus contumaces ſententia, *cremandos eſſe qui doctrinam eccleſiæ reſpuerent.* Prior igitur Joannes combuſtus eſt, Hieronymus diu poſtea in vinculis habitus, cum reſipiſcere nollet, pari ſupplicio affectus. Pertulerunt ambo conſtanti animo necem, & qvaſi ad epulas invitati ad incendium properarunt, nullam emittentes vocem, qvæ miſeri animi poſſet facere indicium. Ubi ardere cœperunt, hymnum cecinere, qvem vix flamma & fragor ignis intercipere potuit. Nemo Philoſophorum tam forti animo mortem pertuliſſe traditur, qvam iſti incendium. Poggius Florentinus, ætatis noſtræ nobilis ſcriptor, de morte Hieronymi ad Nicolaum Nicolai concivem ſuum, elegantem ſcripſit epiſtolam, qvamvis paululum ſua conſvetudine in mores cleri invectus videatur. Cineres exuſtorum, ne raperentur à Bohemis, in lacum projecti. Diſcipuli eorum ex eo ſolo terram abſtulere, in qvo ignis fuit, eamq́ve veluti ſacram ſecum attulere in patriam. Joannes ac Hieronymus apud Bohemos martyrum honores meruere, nec minores qvàm Pe-

trus

Digitized by Google

trus & Paulus apud Romanos habiti. Nunciatis enim in Bohemiam, qvæ Conſtantiæ geſta fuerunt de Joanne ac Hieronymo, diſcipuli eorum ſeqvacesqve omnes in unum convenientes, memoriam in primis defunctorum conſecrant, celebrandamqve qvotannis decernunt. Exin per amicos nonnullas ſibi eccleſias à rege tradi extorqvent, in qvis ſuæ prædicare plebi, ſacramentaqve miniſtrare liberè poſſint. Neqve hoc modo contenti, apud Sclavoniam nobile monaſterium fratrum Prædicatorum extra mœnia oppidi ſitum, è fundamentis dejiciunt. Eaqve prima eccleſiarum ruina in Huſſitarum novitate facta, decurritur in eccleſias, monaſteriaqve paſſim, nobiliſſima ſuperis dicata templa ferro atqve igne vaſtantur. Nullum ego regnum ætate noſtra in tota Europa tam freqventibus, tam auguſtis, tam ornatis templis ditatum fuiſſe, qvàm Bohemicum reor. Templa in cœlum erecta, longitudine atqve amplitudine mirabili, fornicibus tegebantur lapideis, altaria in ſublimi poſita, auro & argento, qvo ſanctorum reliqviæ tegebantur, onuſta, ſacerdotum veſtes margaritis tectæ, ornatus omnis dives, pretioſiſſima ſuppellex, feneſtræ altæ atqve ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere, ut lucem præbeant. Neqve hæc tantum in oppidis atqve urbibus, ſed in villis qvoqve admirari licebat. Fuit inter cætera monaſterium Aulæ regiæ, apud ripam Multaviæ, qva Moſa fluvius illi jungitur, ſitum, in qvo regum corpora condebantur, ſingularis excellentiæ. Nam præter ædem magni & memorabilis operis, amplum dormitorium, cæterasqve monachorum officinas magnifice conſtructas, habuere circuitum, qvi non parvum concluſit hortum, ambitum vocavere. In hujus lateribus vetus novumqve teſtamentum ab initio Geneſis uſqve ad Apocalypſim Joan. literis majuſculis in tabulis ſcriptum, continebatur, notis qvo altius irent paulatim creſcentibus, ita ut à ſummo uſqve deorſum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus poſt Venceslai mortem, Huſſitarum rabies delevit. Qvi poſtqvam eccleſias qvamplurimas dejecerunt, monaſteria incenderunt, caſtellum petentes, cui Bechingen nomen eſt, octo ferè milliaria ab oppido, qvod nunc Thabor appellant, triginta circiter millia hominum convenere, atqve ibi trecentas menſas in patentibus campis erexere, ex qvibus populo ſacramentum calicis miniſtrarunt. Terruit ea congregatio Venceslaum, verentem ne tumultu facto in ſe arma converterent, regnumqꝫ ſibi adime-

Digitized by Google

adimerent. Nec ſua res periculo caruit. Venceslaus ei ſaluti fuit, cognomento Coranda, ſingulari facundia presbyter, & in plebibus auditus. Qvi dum populum de republica admoneret, inter cætera locutus eſt, *Qvanqvam*, inqvit, *viri fratres, ebrioſum atque inertem ſortiti regem fuimus, ſi tamen ceteros expendere principes pergimus, nemo eſt quem noſtro regi anteferamus, quem recte omnium regum ſpecimen dixerim, quietum, benignum, noſtri amantem. Nam quis eo regnante nos laceſſere audet? licet nos ex voto vivere noſtro. Si non eſt eadem ſibi, quæ nobis de religione ſententia, ritum noſtrum neq; ipſe perturbat, neq; alios perturbare ſinit. Quibus de rebus par eſſe arbitror preces pro eo ad Deum fundamus, utq; ſinguli ei vitam rogemus, cujus deſidia noſtra ſalus, noſtra quies eſt.* Qvod cum ab exploratoribus rex cognoviſſet, qvieto animo fuit, & factus ex tepido frigidus, Corandum inter amicos habuit. Per idem fermè tempus ſurrexit & alius pſeudoſacerdos apud Pragam, Joannes qvidam ex ordine Præmonſtratenſium impius monachus, & ad omne ſcelus audax. Qvi cum prædicaret apud ſanctum Stephanum in Piſcina, neqve bene ſapere videretur, inde amotus monaſterium Carmelitarum invaſit. Hoc ſuaſere hæretici, ut ſuam potentiam oſtentarent. Singulis fermè diebus ſacram euchariſtiam per ſuas eccleſias circumvectabant. Qvas cum paucas eſſe dicerent, ductore Nicolao viro nobili, ejus loci domino, unde Joannem Hus originem trahere diximus, in regiam tumultuarie prorumpentes, Venceslaum oravere, ſibi ut ampliores eccleſias elargiretur, qvi jam populi majorem partem obtinerent. Audivit rex benigne Nicolaum pro multitudine loqventem, utqve in poſterum diem rediret, juſſit: deinde miſſo populo ad Nicolaum qvi remanſerat, converſus, *Tu*, inqvit, *qua me regno ejiceres, orditus es telam, at ego laqveum inde efficiam, qvo te poſtea ſtrangulem.* Ille à regis conſpectu abiens, populares magis ac magis incendit. Rex in arcem Viſſegradenſem urbi vicinam, parvoqve tantum fluvio disjunctam, ſeſe recipit, & paulopoſt in caſtellum novum, qvod ipſe conſtruxerat, qvinto diſtans lapide, cum paucis adiit, miſſis ad fratrem oratoribus, qvi ejus auxilium implorarent. Conſulibus autem novæ civitatis Pragenſis, ne ulterius ab hæreticis dominicum corpus in pompa deferri ſinerent, imperavit.

CAP. XXXVII.

De morte Venceslai Regis.

AT hæretici pridie calendas Julii apud eccleſiam Carmelitarum convenientes, ad ædem ſancti Stephani euchariſtiam per plurimas plateas atqve eccleſias armati circumtulere, ibiqve domum ſacerdotis ſuis ineptiis non conſentientis diripuere, & ſublato clamore ingenti furentes prætorium petiere. Conſules undecim metu perculſi fuga ſalvati ſunt, ſeptem qvi remanſerant, & cum his judex urbis, atque alii nonnulli cives, raptim intercepti, ex altiſſimis feneſtris in forum præcipitati, lanceis ac verubus irati populi excepti, dirum ſpectaculum dilaniati præbuere, ſtante in foro Joanne monacho, & ſacrum Chriſti corpus ſangvinario populo oſtentante. Camerarius regni, qvi cum trecentis eqvitibus ad ſedandum tumultum occurrerat, ubi furentem plebem animadvertit, de ſua vita ſollicitus, fuga ſibi conſuluit. Ea cum regi renuntiarentur, cunctiqve circumſtantes attoniti facinus deteſtarentur, *at ego* (inqvit pincerna) *futura hæc præſcieram.* Qvem rex indignatus correptum, repente ante pedes ſuos proſtravit, & arrepto pugione conatus eſt interficere. Sed impeditus à circumſtantibus, ægrè illi vitam dimiſit. Nec mora paralyſi correptus, ægrotare cœpit, atqve infra octo & decem dies, ſignatis nominibus hæreticorum, qvos neci deſtinaverat, fratrem aſſidue vocitans, & amicorum auxilia anxius expectans, ante vita exceſſit, qvàm vocati principes adeſſent, cum regnaſſet annis qvinqve & qvinqvaginta, vixiſſet & duobus amplius. Conſveverunt corpora regum apud Bohemos, priusqvam ſepelirentur, octo diebus aromatibus condita, per ſacraria urbis circumferri plangiqve, & ſeqventibus amicis ac Baronibus conclamari. Hoc in Venceslao neglectum, non audente regina ingredi novam civitatem. Delatum eſt cadaver ad eccleſiam ſancti Viti in arce, & inde ad Aulam regiam, de qva paulo ante meminimus, ibiqve conditum in ſepulchro, qvod ipſe ſibi delegerat. Sed poſtea cum monaſterium ipſum ab hæreticis diriperetur, & ſepulchra regum effringerentur, cadaveraqve abjicerentur: piſciculos qviſpiam, nomine Muſcha, Venceslao vendere ſolitus, regis, qvem amaverat, corpus clam collegit, & in loculo apud ſe domi

Digitized by Google

condidit. Interjecto deinde tempore, rebus in meliorem formam redactis, cum Venceslai corpus inqvireretur, acceptis viginti aureis illud reddidit, tumqve circumgeſtatio ex more facta, & juſtum regi funus exhibitum.

Cap. XXXIIX.

De Joanne Ziſcha, hæreticorum Huſſitarum capitaneo, in armis ſtrenuiſſimo, ac victorioſiſſimo.

Recens obierat Venceslaus, cum Joannes Ziſcha nobilis genere ex loco, cui Trosnovia nomen, cenſu tenui, in curia regis à puero enutritus, & bellis exercitatus, uno carens oculo, qvem ſtrenue pugnans jam pridem amiſerat, infectus Huſſitarum veneno, & rapinarum avidus, collecta perditorum hominum multitudine, in eccleſias, qvæ reſtabant, impetum fecit, ſimulachra Sanctorum, & imagines magni Dei perfregit. Monaſterium Carthuſienſium Pragæ vicinum invaſit, qvo direpto monachos ejus ordinis tanqvam populo inutiles, qvi veluti ſues in clauſtro ſaginarentur, migrare alio juſſit. Venere per idem tempus ex montibus Pragam CCCC. circiter viri cum mulieribus, lepra Huſſitarum infecti, atqve in foro ſedentes, cibum ex magiſtratibus petiere. Conſulatus metu plebis, qvæ advenarum miſerebatur, cibaria eis publicitus miniſtravit. Ziſcha hos ſibi adjunxit, arcem Viſſegradenſem, qvæ negligenter cuſtodiebatur, invadere cupiens, ad locum, qvem Cruces appellant, profectus eſt. Ibi ſupra qvadraginta millia virorum ex hæreticis convenere. Qvi ſuam multitudinem conſpicati, animum ad omne facinus audacem ſumpſere. Multa ibi adverſus Sigismundum Cæſarem, qvem regium hæredem ſuis conatibus infenſum norant, excogitata atqve decreta. Exin Ziſcha, duce Coranda, de qvo ſupra meminimus, Pelzinam, ubi complures eſſe ſuæ factionis amicos non ignorabat, valido præſidio muniit, qvi apud Cruces remanſerant, arcem Viſſegradenſem invaſere. Sophia interim anxia, qvo ſe pacto tueretur, crebris nuntiis ac literis Sigismundum vocare, vicinorum auxilia petere, atqve in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum malo uſum conſilio, in Turcas, qvi ſe jampridem caſtris exuerant, arma

ma

ma prius movere, qvàm Bohemiam petere libido inceſſit. Qvod ſi exercitum Pragam duxiſſet, anteqvam vires hæreticorum convaluiſſent, nunqvam ea incendia, qvæ poſtea vidimus, Germaniam exuſſiſſent. At dum ille Turcas laceſſere parat, Bohemiam amiſit, & Hungariam non defendit. Eâ propter cum ſerum eſſet ejus auxilium, regina cum Cenchone Wartenbergenſi regnum gubernans, ex theſauro regio copias comparavit, arcem Pragenſem & minorem civitatem, qvæ arci adjacet, præſidio firmavit, ponti Multaviæ, ne tranſitus illac eſſet hæreticis, ligneas turres ac januas adjecit. At illi paſſim per regnum conventus agitare, ſollicitare populos, hos minis terrere, illos blanditiis allicere, implere Novam civitatem ſuis hominibus, dies noctesqve conſultare, qvibus modis ſummam ſibi rerum acqvirerent. Cum qvibus Petrus Starembergius apud inſulam Benedicti confligens, æqvo marte prælium diremit. In Praga aucta hæreticorum alluvie, pro ponte pugnatum, multisqve utrinqve cadentibus, pons deniqve in poteſtate Huſſitarum factus, declivioris partis Pragæ minoris fideles in altiorem ſeſe partem receperunt, atqve inde converſi acribus animis inſtauravere certamen. Pugnatum eſt die noctuqve continuis qvinqve diebus, ſæviſſimis ac crudelibus auſibus, multi utrinqve cæſi, magnificæ domus exuſtæ, prætorium infimo loco ſitum, incenſum atqve deletum.

CAP. XXXIX.

De Sigismundo Bohemorum rege tertiodecimo, & Romanorum imperatore.

CUm hic eſſet rerum ſtatus, legati Sigismundi ſupervenere, qvi regni gubernationem accipientes, cum civitate Pragenſi ea lege inducias fecere, *ut arce Viſſegradenſi reddita, liceret civibus ad Sigismundum oratores mittere, deq; re ſua cum eo tranſigere: Ziſcha Pelzinam, Pieſtam, & alia qvæ occupaverat loca, reſtitueret.* Conditionibus acceptis atqve completis, externi hæretici urbem reliqvere, conſulatus ex priſco more gubernationem iniit, qvietior reddita civitas, non tamen Catholici, qvi exceſſerant, redire auſi. Expectabant autem Sigismundi adventum, cujus præſentia ſeſe

Digitized by Google

tutos arbitrabantur. Sed interruperunt ſpem literæ ab eo miſſæ, in qvibus ſcriptum erat *ipſum brevi venturum, regnumqve eo modo gubernaturum, qvo pater ipſius Carolus provinciam gubernaſſet.* Qvibus ex verbis intellexerunt hæretici ſectam ſuam excluſum iri, qvæ regnante Carolo nondum ortum habuiſſet, proinde magis ac magis indignari. Sigismundus autem ad feſtum nativitatis Dominicæ, Brunnam, qvod eſt Moraviæ oppidum, petiit, ibiqve Pragenſibus veniam petentibus ea lege pepercit, ut catenas & repagula tota ex urbe deponerent, ſuos magiſtratus acciperent. Paruit attônita civitas, cùm primores regni elevatis in cœlum manibus adventum novi regis gratulabundi expoſcerent, ejusqve rectores ſine controverſia reliqvæ urbes admitterent. Nec dubium videbatur, qvin tota Bohemia labes Huſſitarum exceſſiſſet, ſi ex Brunna Sigismundus recta via ſe Pragam contuliſſet. Sed divertit ille, ut fortaſſe fati ſui erat, Uratislaviamqve Sleſiæ caput acceſſit. Qvo in loco populus urbanus non diu antea conſulatum à Venceslao fratre ſuo conſtitutum per ſeditionem obtruncaverat, cujus ſceleris autores ſecuri percuſſit. Qvod ubi Pragæ renunciatum eſt, diffiſi de venia cives, exemplum Vratislavienum veriti manifeſto deſciverunt, & allecto præmiis Cenchone, qvi arci Pragenſi præerat, in totum regnum literas dedere, *ne quiſpiam Sigismundo aditum præberet, qui Dalmatica lingua hoſtis eſſet, nec alia cura teneretur, quam regni perdendi, qui antiquam Prutenorum civitatem Ordini jure pignoris obligaſſet, Brandenburgenſes autem à corona Bohemica alienaſſet, Johannem ac Hieronymum in Conſtantienſi concilio cremari non ſolum permiſiſſet, verum etiam procuraſſet, dogmata fidei, qua ipſi ſequerentur, totis conatibus impugnaret.*

Cap. XL.

De civitate Thabor & extructione ejus, fratribusqve Thaboritis.

Ziſcha dum hæc aguntur, relicta ex fœdere Pelzina, bis à fidelibus invaſus, bis verſutiis uſus, ex penè victo victor evaſit. Erant aſpera loca, in qvibus pugnare oportuit, hoſtes in eqvis, milites ſui omnes pedites, nec certamen committi niſi pedeſtre poterat. Ut ergo deſiliere ab eqvis adverſarii, mulieres qvæ de

more

Digitized by Google

more ſuum exercitum ſeqvebantur, projicere pepla in terram juſſit, qvibus implicita per calcaria eqvites, prius extincti ſunt, qvàm pedes expedire valerent. Ipſe deinde Auſcam petiit, oppidum ad Luſinitium amnem in ripa ſitum, ex qvo Copius & Ulricus fratres, veræ fidei cultores, ejusqvé loci domini, non parvam populi partem ejecerant cum hæreticis ſentientem. Id Ziſcha Qvadrageſimæ nocte aggreſſus armis expugnavit, diripuit, incendit. Sed & Licium caſtellum, ab eo loco mille paſſuum diſtans, qvo ſe Ulricus receperat, vi cepit, Ulrichum familiamqve ſuam gladio occidit, uni tantum vita retenta, qvi reliqvos obtruncaret. Cumqve civitatem qvam incoleret muro cinctam non haberet, locum natura munitum ad eundem amnem elegit, vix octo ſtadiis ab Auſcha ſeparatum. Hunc mœnibus cinxit, & ut qvisqve tentoria fixerat, ita ædificare ſibi domos imperavit, civitati Thabor indidit nomen. Nam & comites ejus, fratres Thaboritæ appellabantur, tanqvam cum tribus Apoſtolis ſalvatoris Chriſti transfigurationem in monte vidiſſent, indeqve ſuas opiniones mutuati eſſent, qvas fidei veritates appellant. Civitas qvamvis altis defenſa rupibus, muro tamen & antemurali cincta eſt. Luſinicius amnis majorem urbis partem alluit, qvod reliqvum torrens non modicus ambit. Qvi cum recte in Luſinicium tenderet, ſaxeo colle impeditus, qvam longa eſt civitas, flectere ad dexteram iter coactus, in fine urbis majori fluvio miſcetur. Spacium, qvo per terram acceditur (nam penè inſulam duo amnes efficiunt) vix pedes triginta protenditur. Hic foſſa profunda manufacta, & triplex murus ea craſſitudine, qvæ nullis effringi machinis qveat. Turres in mœnibus crebræ, & propugnacula, qvæ ipſi Thaboritæ expugnandarum urbium magiſtri excogitaverunt, locis opportunis conſtructa. Hic refugium omnium hæreticorum, arcemqve Ziſcha primus erexit, qvi eum ſecuti ſunt, pro ſuo qvisqve ingenio munimenta urbis auxerunt. Nos qvalem vidimus civitatem deſcripſimus. In amne Luſinicio auri grana reperiuntur, ciceris æqvantia magnitudinem, qvæ nullo egent purgamento. Nondum eqvites apud Thaboritas militaverant, cum eſſent omnes fermè infimæ plebis homines, & qvi non tam novam fidem ſecuti, qvàm judicia & carceres fugiſſe videbantur. Nicolaus magiſter monetæ, qvem Sigismundus ad res curandas in Bohemiam miſerat, primus omnium

 eqvo-

eqvorum copiam Thaboritis fecit, qvi cum mille eqvitibus in vico, cui Vogice nomen eſt, novis Ziſchæ motibus occurſurus conſederat. In hunc nocte ipſa paraſceves Ziſcha ex improviſo prorumpens omnes illi eqvos ademit, arma ſurripuit, vicum incendit. Milites ſuos eqvos aſcendere, ſaltare, currere, flectere in gyrum docuit, neqve poſthac absqve alis eqvitum copias duxit. Nicolaus in arce ſalvatus eſt.

Cap. XLI.
De Adamitis hæreticis.

INter hæc & alia apud Bohemos nephanda & inaudita prius emerſit hæreſis. Picardus qvidam ex Gallia Belgica, transmiſſo Rheno, per Germaniam in Bohemiam penetravit, qvi præſtigiis qvibusdam fidem ſibi concilians, brevi tempore non paruam mulierum virorumqve plebem ad ſe traxit, qvos nudos incedere jubens, *Adamitas* vocavit. Et occupata inſula qvadam, amne Luſinicio cincta, filium Dei ſe dixit & Adam vocari. Connubia eis promiscua fuere, nephas tamen injuſſu Adam mulierem cognoſcere. Sed ut qvisqve libidine incenſus in aliqvam exarſit, eam manu prehendit, & adiens principem, *In hanc*, inqvit, *ſpiritus meus concaluit.* Cui princeps reſpondit, *Ite creſcite, & multiplicamini, & replete terram.* Aiebat cæteros homines ſervos eſſe, ſe vero & qvi ex eis naſcerentur, liberos. Ex iis qvadraginta viri inſulam exiere, & intrantes vicinas villas, evaginatis gladiis ſuper ducentos agreſtes interfecere, qvos diaboli filios aſſerebant. Ziſcha iis auditis, qvamvis ſceleratus, ſcelus tamen exhorruit. Habet enim hoc natura hominum, ut aliena magis qvàm ſua qvisqve vitia perhorreſcat. Neqve ſumma mala diu inulta manent, ultoremqve mali ſæpe malum cernere licet. Direxit igitur in eos exercitum, expugnataqve inſula, Adamitas omnes gladio delevit, duobus tantum reſervatis, ex qveis gentis ſuperſtitionem cognoſceret. Audivi ego ex Ulricho Roſenſi præſtanti regulo, cum agerem in Bohemia, fuiſſe apud ſe viros & mulieres ejus ſectæ captivos, & mulieres qvidem palam dixiſſe, *non eſſe liberos, qvi veſtibus & præſertim femoralibus uterentur*, easqve in carcere apud ſe pepe- riſſe,

Digitized by Google

riſſe, qvas cùm anno elapſo ſimul cum viris igni tradidiſſet, ridentes cantantesqve flammarum incendia pertuliſſe.

Cap. XLII.

Qvomodo Sigismundus Bohemiam ingreſſus, coronam regni acceperit, minusqve feliciter pugnaverit.

Sigismundus interea convocatis Sileſiæ ducibus, ingreſſus Bohemiam, Græcium, exinde Cuthnam infeſto exercitu petit. Cenchonem ut arcem Pragenſem ſibi reddat, magnis ſponſionibus allicit, eqvitum qvatuor millia, qvi urbem laceſſant, ibidem collocat. Cencho bina proditione inſignis domum revertitur. Pragenſes Ziſcham accerſunt, qvi cum Thaboritis nihil moratus, urbem accepit in poteſtatem. Duo tantum ex Baronibus Hilco Cruſſina Lituburgenſis, & Hilco Valdeſteinenſis, ac pauci nobiles, Pragenſium ſigna ſeqvebantur, reliqva multitudo ex plebe collecta. His primum ſtudium fuit arcem oppugnare. Locus ipſe natura munitus, non aliter qvàm vinci fame poſſe apparebat. Clauſi aditus, ne qvid commeatus importaretur. Sigismundus ferro iter aperuit, obſeſſisqve neceſſaria præbuit, nec diu poſtea civitatem ipſam, accerſitis ex imperio auxiliis, obſidere decrevit. Fuerunt in caſtris ejus Saxoniæ duces, Marchioneſqve Brandenburgenſes, & gener ejus Albertus Auſtriæ princeps. Oppugnata eſt civitas ſex hebdomadibus. Ipſe vero Sigismundus in æde Metropolitica, qvæ in arce ſita eſt, regni coronam accepit. Conradus natione Weſtphalus archiepiſcopus, qvi poſtea in hæreſin prolapſus eſt, ſacris ſolennibus rite peractis, diadema ei impoſuit. Albicus enim jam pridem dignitati ceſſerat, cum familiam edentem bibentemqve ferre non poſſet, & minori contentus officio, avaritiæ ſerviebat. Oppugnabatur ſummis viribus hæretica civitas. Medio tempore reguli Roſenſes, & Chrageri Thaboritæ caſtra tenentes, à Nicolao Hus, qvem Ziſcha cum parte copiarum eo miſerat, prælio victi exuuntur. Græcium qvoqve reginæ ab hæreticis expugnatum. Imminet urbi Pragenſi ſublimis mons, qvem Viclechonis appellant, hunc ne hoſtes occuparent, Ziſcha præſidio munierat. Cum qveis Marchio

Misnen-

Digitized by Google

Miſnenſis congreſſus, magnam militum ſuorum partem amiſit. Miſnenſes enim cum jam montis cacumen occupaſſent, in partem coacti, qvæ prærupta erat, acrius oppreſſi, ubi retinere impetum non valuere, alii cæſi ſunt, alii ex monte deturbati per abrupta dilapſi perierunt. Sigismundus obſidione dimiſſa Cuthnam ſe recepit. Per idem tempus vulgaverant hæretici *ipſa die Pentecoſtes ignem de cœlo caſurum, qvi urbes Bohemicas omnes exureret.* Ob qvam rem magna ex parte civitatum mœnia relicta, populariter in agris erratū. Sed die prædicta, cum imbres tota fermè Bohemia vehementes fuiſſent, religio in riſum converſa, multū hæreticis opinionis detraxit. Vicit tamen obſtinatio eorum, qvos rapinarum cupido magis qvàm fidei zelus pellexerat. Ziſcha apud Pragenſes degens, ex conſilio ſuorum ſacerdotum, omnes baſilicas delere adorſus eſt, qvæ ſanctorum nominibus dedicatæ fuerant. Neq; enim fas eſſe dicebant, *alteri qvàm ſoli Deo templa ſacrari.* Hinc plurima monaſteria & nobiles eccleſiæ uno impetu in civitate disjectæ. Id Pragenſibus ægre fuit, qvibus ſervandum ædificiorum decus videbatur. Orta diſſenſione, jurgioqve ſenſim obrepente, Ziſcha cum ſuis abiit, & ad Thaboritas reverſus multa fidelium loca expugnavit. Inter qvæ Pragatini præpoſiti Viſſegradenſis oppidum diripuit, in qvo viros ac mulieres cum pueris & infantibus, cunctosqve loci ſacerdotes in eccleſia concluſos, immiſſo igne combuſſit.

Cap. XLIII.

De Orebitis hæreticis.

FUit & alia in Bohemia hæreticorum factio, fratrum Orebitarum appellata, qvæ territorium Græcenſe vicinasqve gentes magnis affecit cladibus, peſtifera atqve immanis, neqve Thaboritarum crudelitate ulla ex parte inferior. Adverſus qvam Martinus qvintus Pontifex maximus nominatim crucem decrevit, neqve tamen in plures annos extirpari potuit. Hujus ſectæ homines, qvotiens ſacerdotes noſtros intercepere, aut igne cremaverunt, aut nudos rigente hyeme ſuper glaciem colligatos dimiſere. Qvos parvi momenti exiſtimarunt, defectis virilibus abire permiſerunt. A Pragenſibus inter hæc ſummis viribus arx Viſſegradenſis oppugnatur. In qva cùm

cætera

cætera abeſſent, eqvinæ carnes aliqvandiu pro cibo fuere. Ad extremum niſi ad certum diem Sigismundus auxilium ferret, deditio promiſſa, verum ea lex adjuncta, *ut veniente Sigismundo Viſſegradenſes prorſus quieſcerent*. Affuit inter diem dictum imperator, ignarusqve conditionis, locum ingreſſus arctum ſub arce, in qvo facile ab obſeſſis defendi poterat, cum illi datam fidem obſervaſſent, invaſus repente à Pragenſibus, ingentem perpeſſus ſtragem, rebus infectis retro abiit. Ceciderunt ex Moravis qvatuordecim proceres, ex Hungaris cæteriſqve gentibus qvàm plurimi, arx Pragenſibus dedita.

Cap. XLIV.

De multis præliis & victoriis Joannis Ziſchæ.

Ziſcha dum hæc fiunt, Booslaum regulum, cui Cygneo cognomen fuit, qvi multis antea cladibus hæreticos affecerat, in oppido ſuo munitiſſimo vi cepit & in hæreſim ſuam pellexit. Qvi ad Rethium paucis poſt annis in Auſtria, dum hæreticorum copias ducit, vulneratus interiit. Erant in territorio Pelzinenſi complura cœnobia, opibus & ſtructuris inſignia, ex qvibus Ziſcha qvinq; combuſſit. In monaſterio vero Claronenſi, qvod munitius fuit, præſidium poſuit. Huic Sigismundus excercitum admovit, Ziſcha autem in eum copias ducente, turpi fuga receſſit, nec diu poſtea Bohemiam qvoqve reliqvit, Ziſcha ad Pelzinam duxit. Sed cum civitatem egregie defenſam expugnare deſperaret, inde ſolvens Comitaviam petiit, non parvi nominis oppidum. Qvo vi capto populares cum ſacerdotibus in ædibus ligneis recluſos, fruſtra veniam petentes exuſſit. Cum vero ante oppidum, cui Rabi nomen eſt, convocatis fratribus Thaboritis & Orebitis caſtra teneret, obſeſſosqve ſumma vi oppugnaret, oculum qvo uno lumen cœli videbat, ſagitta confoſſus amiſit. Inde Pragam ad medicos vectus, qvamvis ex vulnere curatus vitam retinuit, lucem tamen haudqvaqvam recuperavit. Nec propterea caſtrenſem laborem, aut rei militaris curam dimiſit. Cæco populo, cæcus placuit ductor. Res apud poſteros plus admirationis habitura, qvàm fidei. Pragenſes autem Peronam, ubi magnum inerat Sigismundi præſidium, armis ceperunt, & paucis vita reſervatis, puberes utriusq; ſe-

xus interemerunt. Expugnarunt & Brodam Teutonicam, interfecto præſidio, mox Cuthnam pluresqve alias civitates dedentibus oppidanis in poteſtatem acceperunt. Cum vero ad oppidum, cui Pons nomen eſt, & à Miſnenſibus poſſideretur, copias ducerent, occurrentibus Saxonibus non audentes congredi, redierunt. Poſthæc Sigismundus electoribus diem ſtatuit, ut in celebritate D. Bartholomæi ad Occidentalem plagam Bohemiam cum copiis ingrederentur, ipſe ad Orientale latus cum Hungarorum exercitu aggreſſurus. Venere Maguntinus Archiepiſcopus & Colonienſis, Comes palatinus Rheni, Saxoniæ duces, Marchio Brandenburgenſis, & plurimi ex Alemania pontifices, cæteri ſuos miſere. Caſtrametati ad oppidum Sozium munitiſſimum locum, expugnare non potuere. Vaſtatus eſt undiqve per circuitum ager, continuata obſidia ad feſtum usqve ſancti Galli, tumq; ſoluta, cum Sigismundus ad præmiſſum diem non adeſſet. Ille autem collecto ex Hungaris, Auſtralibus ac Moravis exercitu, circa ſolennia Dominicæ nativitatis Bohemiam intravit, & cùm aliqva oppida vi ceperit, Cuthnenſes per deditionem accepit. Sed irruente in ſe Ziſcha qvamvis cæco, pavidus trepidusqve multis ex ſuis interfectis nobilibus, & amiſſis impedimentis effugit. Prius tamen Cuthnam exuſſit, qvam Thaborenſes propter argenti fodinas *crumenam Antichriſti* vocabant. Ziſcha itinere unius diei Imperatorem ſecutus, magna fugientium præda ditatus eſt, & oppidum Brodam, qvod Teutonicorum vocant, vi captum incendit, qvod poſtea qvatuordecim fermè annis ſine habitatore permanſit. Imperator amnem Iglariam ponte transmiſit. Piſo Florentinus, qvi eqvites in eam expeditionem qvindecim millia ex Hungaria duxerat, per glaciem iter habuit, qvæ multitudinis pondere diſſoluta, multos mortales in profundum rapuit. Hac victoria elatus Ziſcha magis ac magis in eccleſias deſævit. Nec jam amplius ullam pati aut ſtatuam ſanctorum, aut picturam poterat, nec tolerandum eſſe putabat, qvi priſco more ſacerdotalibus indutus veſtibus rem divinam conficeret. Ob qvam rem majores, qvàm prius inter eum & regni proceres, inimicitiæ obortæ. Conſules vero Pragenſes inſolentiam Joannis Apoſtatæ Præmonſtratenſis iniqvo ferentes animo, eum in prætorium vocavere, & novem ſimul ſcelerum principes, tanqvam de republica cum his aliqvid acturi, intromiſſosqve ſtatim gladio percuſſere, & qvaſi nihil actum eſſet, pacatam civitatem arbitrati, domos qvilqve ſuas petierunt. Sed

miniſtri

miniſtri parum cauti; dum atrium aqva proluunt, cruorem interemptorum per aqvæductum in forum transmiſere. Eo viſo, non latuit populum res geſta. Tumultus è veſtigio factus, expugnato armis prætorio, undecim primarii cives, qvi rei autores putabantur, occiſi, collegium Caroli direptum, & nobilis bibliotheca disjecta. Mulieres, qvæ Joannem monachum veluti divinum habebant, caput ejus intercipientes, pluribus diebus ululantes, per urbis eccleſias circumtulerunt, *beatum* vociferantes, *ſanctum & Deo plenum virum, qvi pro veritate & patrum traditionibus occubuiſſet.* Contra vero ſacrilegos nephários atqve hominibus odibiles, qvi ſacro & optimo ſacerdoti manus injeciſſent: poſtremo inter ſacras reliqvias aromatibus conditum Joannis caput obtinuere. Per idem tempus caſtellum Purgellinum, in qvo parvum Sigismundi erat præſidium, & qvo multi Pragenſes rectæ fidei cultores, cum liberis & uxoribus confugerant, per incuriam arſit: qvi ſuperſuerunt incendio, Pelcinam ſe contulere. His actis nonnulli Bohemorum reguli, & conſulatus Pragenſis legatos ad Vitoldum Lituaniæ ducem miſere, eumqve ſibi regem aſciverunt, adverſante Ziſcha, ejusqve factione, qvi liberis hominibus regem habendum eſſe negabat, & eum potiſſime, qvi gentium ritu viveret. Vitoldus Sigismundum Coributum cum duobus milibus eqvitum in Bohemiam miſit. Qvi apud Pragenſes magnis exceptus honoribus civitatem brevi ad meliorem formam redegit, nobilibus, & qvi qviete vivere vellent, blandus atqve amicus, in inſidioſos & facinoroſos aſperrimus vindex. In hujus adventu munitiſſimum caſtellum in monte ſitum oppugnare placuit, qvod lapidem Caroli vocant. Hic Sigismundus qvatuor centurias militum præſidio liqverat. Caſtra tribus locis poſita ſunt, obſidio ſex ducta menſibus, neqve die, neqve noctu omiſſa oppugnatio, qvinqve baliſtæ majores ingentia ſaxa per omnes horas intra mœnia jactaverunt, vaſa circiter duo millia cadaveribus, & humano excremento plena in omnes emiſſa, tantum miſeris obſeſſis fœtorem attulere, ut omnibus infectis dentes aut deciderent, aut nutarent. Toleraverunt tamen forti animo, & hyemem uſqve protraxere certamen, accepto clam ex Praga medicamento, qvo dentes contineri poſſent. Fons erat extra mœnia in modio præruptæ rupis, unde aqvam oppidani neceſſariam hauriebant, & turris deſuper vetu-

Digitized by Google

ſta, qva tuerentur aqvantes. Hanc Pragenſes diruere machinis conabantur. Fama eſt in poteſtatem obſeſſorum primarium qvendam Pragenſem civem caſu factum, eumqve in turris culmine deligatum, dato per irriſionem in manu flabello, qvo lapides baliſta miſſos qvaſi muſcas abigeret, parſuros qvippe concivi ſuo Pragenſes arbitrabantur, illos nulla miſericordia flexos ſaxa ingentia qvàm plurima projeciſſe, hominem vero cum diem integram intactus perſeveraſſet, hoſtium magis miſericordia, qvàm civium ſuorum humanitate ſervatum. Interea Fredericum Brandeburgenſem principem magnis copiis Bohemiam ingreſſum, longe lateqve prædam agentem, Pragenſes ab obſidione diſcedere compuliſſe, Vitoldum vero, rogatu Vladiſlai Poloniæ regis, qvi cum Sigiſmundo Cæſare in finibus Hungariæ convenerat, patruelem ſuum Coributum ex Bohemia revocaſſe. Putavit ea re Sigiſmundus hæreticos externis auxiliis deſtitutos, mox imperata facturos. Sed longe deceptus. Nam illi magis ac magis inſoleſcentes, ſubactis intra regni fines Catholicæ fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiam duxere, vicinas longe gentes populati. Ferunt Ziſcham in Auſtriam profectum, cum agreſtes armenta qvæqve navibus in inſulam Danubii transportaſſent, vitulos ſuesqve nonnullos per negligentiam in villis dimiſſos, ad ripam fluminis tamdiu deverberaſſe, donec pecus inſulam depaſcens, mugitum, grunnitumqve audiens, deſiderio ſimilis animantis fluvium transnatavit, eoqve modo magnam prædam abactam. Per idem tempus Sigiſmundus Imperator Alberto duci Auſtriæ genero ſuo Moraviam, ne defenſore careret, dono dedit, qvamvis jam pleriqve illius provinciæ proceres ad Huſſitarum inſaniam defeciſſent. Eo qvoqve tempore Ericus rex Daciæ, & infans Petrus regis Portugaliæ familiaris, germanus Jacobi Cardinalis ſancti Euſtachii excellentis & clariſſimi viri, Imperatorem accedentes, ambo rei militaris peritisſimi, exercitum ejus & copiis & auxiliis auxere. Ob qvam rem caſtra ad Jutenbergam Moraviæ oppidum, Huſſitarum peſte infectum, ſtatim poſita, obſidio tribus menſibus eo loco ducta. Eqves apud Pragenſes, cognomento Aqva, ſatis opulentus fuit, & inter ſuos cives autoritate præditus. Is ſororis filium nomine Procopium, cum ſobole careret, in ſuum adoptavit, cumqve grandiuſculum, ad Galliam, Hiſpaniam, Italiam, deniqve Hieroſolymam ſecum adduxit,

Digitized by Google

xit, reverſus in presbyterum ordinari curavit. Qvi ſurgente in patria Huſſitarum novitate, Ziſchæ adhæſit, & cum eſſet robuſtus & manu promptus, nulliusqve fugax laboris, magno loco apud eum habitus, primos duxavit ordines, malus malo aptiſſimus. Hic eſt ille Procopius, qvi poſtea ob res fortiter geſtas magni cognomen obtinuit. Huic provincia Moraviæ commiſſa eſt, & Jutenbergenſium defenſio. Qvi non parva militum manu accepta invitis obſidentibus, commeatum in obſeſſum oppidum importavit, irritamqve Sigismundo fecit obſidionem. Dederat imperator Marchionibus Miſnenſibus Pontem & Auſcam, ſuper Albim fluvium, ut eas civitates præſidio tuerentur. Obſederunt Auſcam Ziſcha ſimul cum Pragenſibus, Fredericus Marchio Miſnenſis pater eorum, qvi modo provinciam regunt, & frater ejus Lantgravius Thuringiæ, collecto ex Saxonia, Thuringia, Miſnia, & utraqve Luſacia milite, obſeſſis auxilium ferre ſtatuerunt. Commiſſum eſt ante urbem prælium, incerta diu victoria pependit, cum fortiſſimi utrinq; caderent, & nunc illi nunc iſti victi victoresqve viderentur. Ad extremum cæca cæcum ſecuta, penes hæreticos fuit. Burggravii Miſnenſes & * Chirpogenſes, & Comites Glichenſes, multiqve nobiles in eo prælio ceciderunt. Ex qvibus pleriqve projectis armis, flexis genibus fruſtra ſupplices vitam petierunt. Novem millia ea pugna ex fidelibus cæſa, Auſca capta, & funditus deleta. Elatus ea victoria Ziſcha, inſolentius indies agere, eccleſias paſſim delere, ſi qvæ reſtabant, ſacerdotes qvi more majorum ſacra peragerent, crudeliter perſeqvi, nobilibus infenſus eſſe, civitatibus gravia imperare tributa. Pragenſium qvi detrectarent, ejus imperium, vicos & villas incendere. Ob qvas res Pragenſes Baronum auxilio freti, adverſus eum copias eduxere. Ille cùm ſe armis imparem animadverteret, ad Albim usqve profugit, eratqve penè comprehenſus, niſi pater Georgii ejus, qvi nunc regno potitur, Poggiebracium oppidum tranſitum ſibi præbuiſſet. Nec ſic ſua res tuta facta eſt. Fuerunt & hoſtibus alio loco pontes, per qvos Albim transmiſerunt, ſed Pragenſes fugientis ultimum agmen inſectati, complures Thaboritas necavere. Perventum eſt deniqve ad montes, ubi Ziſcha vallem ingreſſus, cum loci anguſtias eas eſſe noſſet, in qvibus explicare hoſtes ſuas acies minime poſſent; ſtare ſigniferum juſſit. Exin commilitones pro tempore hortatus, pugnæ copiam

* *Kirchbergenſes.*

am fecit. Certamen atrox commiſſum, victor Ziſcha tria millia Pragenſium cecidit, reliqvos in fugam vertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragenſibus inſtauratam, iterum vi cepit, atqve incendit, & qvi Pragenſes inerant, eodem igne conſumpſit. Mox ſucceſſu rerum tumens, infeſtis ſignis Pragam petiit, & ad ſagittæ jactum caſtrametatus obſidere urbem cœpit. Erant & in civitate & in exercitu plurimi, qvi hoc diſſidium deteſtabantur, & alii Ziſcham, alii Pragenſes accuſabant. In caſtris qvoqve tumultuatum eſt, dicente milite, *indigne eſſe eam urbem armis premi, qvæ caput regni eſſet, neqve de religione ſecum diſſentiret, caſuram brevi Bohemorum potentiam, ſi ſe hoſtes diviſos norint. Materiam belli ſatis magnam à Romano imperatore præberi, ſtultum eſſe conſilium in ſe arma vertiſſe.* Accepit Ziſcha, qvæ vulgo dicebantur, & advocatam in concionem multitudinem, vas vinarium, qvod forte aderat conſcendens, *Nolite*, inqvit, *amari ſuper me fieri, fratres, & hominem accuſare, qvi vobis ſalutem peperit. Recentes victoriæ ſunt, qvas me duce conſecuti eſtis, nunqvam ego in aliqvem locum vos duxi, unde victores non rediretis. Vos clari, vos divites, ego veſtri cauſa lumen amiſi, & jam in tenebris ago, nil mihi ex tot bellis feliciter actis, niſi nomen inane ſupereſt. Vobis pugnavi, vobis vici, nec laboris pœnitet. Nec mihi cæcitas dura, niſi qvod rei noſtræ priore ex more conſulere neqveo. Nec ego Pragenſes mei cauſa perſeqvor, ipſi veſtrum ſangvinem, non meum ſitiunt. Parum eis fuerit me jam & utroq; caſſum lumine perdidiſſe, veſtras illi manus timent, & fortes in periculis animos. At vos certe, aut illos perire oportet, qvi dum mihi parant inſidias, veſtras animas expetunt. Domeſtica nobis arma timenda magis qvàm externa, civiles auferre ſeditiones oportet. Pragam prius expugnabimus, ſeditioſosq; cives exterminare licebit, qvàm Sigismundo diviſionis noſtræ nuntius afferre poſſit. Cum paucis ejusdem animi tutius imperatorem expectabimus, qvam ſi nobiscum dubii Pragenſes in caſtris militent. Verum ne me amplius accuſetis, liberam vobis conſulendi facio poteſtatem. Si libet Pragenſibus pacem dare, non abnuo, inſidiæ modo abſint. Si bellum decernitis, præſto adſum. In utramvis partem declinaveritis, Ziſcha veſtri conſilii adjutor erit.* His dictis, mutati militum animi bellum decrevere, multitudo arma capere, feſtinare, muros adire, provocare hoſtem, pro portis urbis pugnam ciere, egredientes cives in urbem repellere, Ziſcha ad oppugnationem urbis cuncta parare.

CAP.

Cap. XLV.

De Joanne Rochezana presbytero hæretico.

OPpidum eſt Pragenſis eccleſiæ, non longe à Pelzina, cui Rochezana eſt nomen. Ex hoc loco puer obſcuris parentibus, cenſuqve tenuiſſimo natus Joannes nomine Pragam venit, mendicatuqve victum qværens, Grammaticam & Dialecticam didicit. Cum adoleviſſet nobilis cujusdam pueri pædagogus factus eſt, & cum valeret ingenio, linguaqve promtus eſſet, in collegio pauperum receptus, auditor Jacobelli fuit. Poſtremo presbyter ordinatus, prædicare verbum Dei Pragenſibus cœpit, ex oppido unde ortum habuit, Rochezanæ cognomen ducens. Et jam nomine & autoritate valebat, cum Ziſcha Pragam obſideret: exiit ergo conſentientibus civibus & in caſtra profectus civitati Ziſcham conciliavit.

Cap. XLVI.

De morte Joannis Ziſchæ.

SIgismundus autem, ubi Ziſchæ cuncta ex ſententia cedere animadvertit, & jam illum eſſe unum, ex qvo res Bohemiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentavit, gubernationem totius regni, militiæ qvoqve ducatum, & ingens auri pondus qvotannis promittens, ſi regem nominaret, & in verba ſua civitates jurare cogeret. Magna profecto Regiæ majeſtatis ignominia, & imperialis gloriæ dedecus, atqve inſania reipublicæ Chriſtianæ ſempiterna, Sigismundum pluribus annis provectum, ex imperatoribus natum, & ipſum imperatorem, cujus nomen Italia, Gallia, Germania, & omnis Europa venerata eſt, qvem Barbaræ nationes timuerunt, ſupplicem vidit noſtra ætas homini haud ex parentibus admodum nobilibus nato, ſeni, cœco, hæretico, ſacrilego, & in omne ſcelus audaci, pecuniam & ſummos honores offerre, ut ſuarum eſſe partium dignaretur. Sed avertit divina pietas eam peſtem, & tantum malum è medio Chriſtianorum eripuit. Nam Ziſcha conditionibus annuens, dum conventa comple-

Digitized by Google

completurus Sigiſmundum petit, inter eundum apud caſtellum Priſcoviam, divinitus, ut par eſt credere, peſte tactus, expiravit, monſtrum deteſtabile, crudele, horrendum, importunum, qvod poſtqvam manus humana conficere non valuit, digitus Dei extinxit. Ferunt illum, cum ægrotaret interrogatum, qvonam loco mortuus ſepeliri vellet, *juſſiſſe cadaveri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris objectari, ex pelle tympanum fieri, eoq; duce bella geri, arrepturos fugam hoſtes, quam primum ejus tympani ſonitum audierint.* Thaborenſes, qvi reliqvas picturas abominantur, Ziſchæ tantummodo, & angeli cujuſpiam calicem manu tenentis, effigiem ſupra portam urbis pinxere, eiqve ſacra qvotannis agunt.

Cap. XLVII.

De Orphanis hæreticis, qvi ſe poſt mortem Ziſchæ ſeparaverunt à Thaboritis.

Ziſcha mortuo ingens mœror invaſit exercitum, trepidari, lamentari milites, accuſare fortunam, qvæ ducem invictum, morti vincendum dederit. Nec mora duæ factiones exortæ. Altera Procopium magnum, qvem Raſum vocavere, cujusqve ſupra meminimus, ſibi ducem præfecit. Altera nullum inveniri poſſe dictitans, qvi jure Ziſchæ ſuccederet, ſelectis paucis qvi communi concilio bellum adminiſtrarent, ſeſe *Orphanos* appellavere, inter qvos potior habitus eſt Procopius, cognomento minor, atqve ita Thaboritæ in duos exercitus diviſi, alii vetus nomen retinuere, aliis Orphanorum, ut diximus, ob mortem ducis inditum nomen. Qvi etſi aliqvando inter ſe diſſentirent, ubi tamen extrinſecus vis ingruit, junctis viribus in unis caſtris ſeſe defenderunt. Muro circumdatas urbes niſi neceſſariorum emendorum gratia perraro ingredi, cum liberis & uxoribus in caſtris vitam agere. Carros qvamplurimos habere, his pro vallo uti. Procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere, in medio peditatum claudere, alæ eqvitum extra munitiones prope adeſſe. Ubi congredi tempus viſum, aurigæ qvi cornua ducerent, ad imperatoris ſignum, comprehenſa ſenſim, qva voluerunt, hoſtium parte, ordines qvadrigarum contrahere, intercepti hoſtes, qvibus ſui ſubveni-

ſubvenire non poſſent, partim gladio à peditatu, partim miſſilibus ab his, qvi erant in carris, viris; ac mulieribus necari. Eqvitatus extra munimenta depugnare, qvem ſi forte qvis oppreſſiſſet, fugientem mox aperti currus excipere, indeq; velut ex civitate mœnibus cincta defendi, eoqve modo victorias qvamplurimas conſeqvi, cum eam pugnandi peritiam vicinæ gentes ignorarent, & ager ille Septentrionalis late patens, ad explicandas bigarum qvadrigarumvé ordines peridoneus haberetur. Egrediebantur duo exercitus, alter Sileſiam, alter Moraviam populabatur, vicinasqve regiones aſſiduis incurſionibus infeſtabant, Teutones per circuitum habitantes, alios *Philiſtæos*, alios *Idumæos*, *Moabitasq;* vocabant. Bohemiam *terram promiſſionis* eſſe dicebant. Cumqve in proximam provinciam exiſſent, prius cum præda depopulatis agris revertebantur, qvàm hoſtis cognoviſſet adventum. Erat & tertius exercitus, qvem fratrum Orebitarum appellari diximus. Huic ductor fuit Bredricus presbyter Straſnicenſis, natione Moravus, qvi bellis aſſiduis Sileſiam afflictavit. Hic etiam hodie vivit, & urbem Coloniam appellatam poſſidet. Qvi ſpreta religione Chriſtiana, calcatoqve pontificio jure uxorem publice duxit, & illa mortua alteram ex Polonia ſuperduxit, ex qva filios ſuæ neqvitiæ ſectatores ſuſtulit. Cum obſiderent Suetlam oppidum in Auſtria, Thaboritæ ſimul & Orphani duabus noctibus & una die abſqve intermiſſione mœnia expugnavere, ſuperveniente autem Alberto ejus terræ principe cum exercitu, ut auxilium oppidanis afferret, pugnatum eſt qvatuor fermè horis nutante hinc aut illinc victoria. Ceciderunt ex utraqve parte primi bellatores. Poſtremo ita diſceſſum eſt, ut currus ſuos Thaboritæ amitterent, Albertus caſtris exutus abiret, qvod negligentia Roberti Vallenſis factum credidere, qvi tum ductor exercitus fuit. Rediit tamen paulo poſt Procopius Raſus, & oppidum Retium in Auſtria celebri obſidione cinxit. Pragenſes ejus ſigna ſecuti, & Boheslaus Cygneus, cujus ſupra meminimus, qvi eo loco ſagitta confoſſus interiit. Retium vi captum, direptum, atqve exuſtum, in qvo multi mortales periere, Burggravius Malburgenſis, loci dominus, captus, & Pragam ductus in carcere diem obiit. His geſtis, vocati ab Imperatore Bohemorum principes, ad eum uſqve Poſonium profecti ſunt. Id oppidum Hungariæ, in finibus Auſtriæ atqve in ripa Danubii ſitum. Neqve ingreſſi mœnia, in tentoriis è regione

 urbis

urbis manſere. Egreſſus ad eos Sigismundus, multa de jure ſuo locutus, *paternum atqve avitum regnum repetere, ſi qva eſſent qvæ provincialium mentes ab ſeſe alienarent, ea ablaturum, Bohemis ex qvibus natus eſſet, pacificum, benignumq́, regem futurum.* Illi ſe armis ab eo ſine cauſa impetitos dicere, *cives ſuos in Conſtantia contra publicam fidem exuſtos, inauditos Bohemiæ primores tanqvam hæreticos à Romana eccleſia damnatos, regnum ſacris contumelioſe interdictum, non eſſe tam exiguam Bohemorum potentiam, qvæ ſuo neqveat honori conſulere.* Reſponſum à Sigismundo benigne datum ad objecta, oblatumqve generale concilium, in qvo ſuam innocentiam Bohemi oſtendere poſſent, ſi ſe univerſalis eccleſiæ judicio ſubmittere vellent.

CAP. XLIIX.

De expeditione in Bohemiam, contra hæreticos & rebelles per Martinum Papam qvintum inſtituta, & de infelici pugna contra eosdem.

AT Martinus Pontifex maximus, ubi armatam hæreſim creſcere indies animadvertit, priuſqvam peſtis amplius invaleſceret, Cardinalem Vintonienſem natione Anglicum, regia ſtirpe natum, in Germaniam proficiſci juſſit, qvi contra Bohemicam labem vicinas gentes in arma conciret, cui & imperator adjumento fuit. Inſtituti ſunt tres exercitus. Saxoniæ duces, & qvas vocant Stagnales civitates, in primo militavere. Secundum ex Franconibus conſtitutum Marchio Brandeburgenſis ductabat. Tertio præfuit Otto Treverenſis Archiepiſcopus, qvem Renenſes ſecuti ſunt, Bajoarii qvoqve, & civitates Svevorum imperiales. Ingreſſi Bohemiam tribus locis, poſtqvam ſylvam penetravere, juncti ſimul ante Miſnam caſtrametati ſunt. Hanc urbem Prichicho Elenotenſis inter hæreticos qvantum doctior ac facundior, tantum crudelitate ac perfidia neqvior, præcedenti nocte ex fidelium manibus eripuerat. Erat igitur conſilium exercitus, hanc urbem prius recuperare, qvam ultra procederent. Sed cum hæretici collecto raptim milite in eos properare nunciarentur, non viſum hoſtem fugerunt, Thacoviamqve petentes, inſtrumenta bellica cum præda ibi dimiſerunt. Nondum Cardinalis in exerci-

Digitized by Google

exercitu fuerat, ſed ad Thacoviam fugientibus occurrens, admiratus eſt tot ducum, tot fortium virorum pavidam fœdamqve fugam, magnis precibus ut redirent in hoſtem, omni ex parte debiliorem hortatur. Qvod cum fruſtra niteretur, & ipſe turpis fugæ comes effectus. Vix ſylvam ingreſſi erant, cum ſupervenientes Bohemi poſtremum agmen laceſſere cœperunt. Facta eſt profuſior ac pavidior fuga, nec prius Teutones fugere, qvàm Bohemi perſeqvi deſtiterunt. Hoſtes impedimentis direptis, Thacoviam expugnantes, machinisqve bellicis potiti ſunt. Exin Miſniam populati, cum per Franconiam redirent, ne Bambergenſ. agrum, Norimbergenſemqve vaſtarent, pecunia placati divitem exercitum reduxere. Sigismundus his cognitis, Norimberga profectus nova principum auxilia comparat. Martinus qvoqve pontifex maximus Julianum Cardinalem Sancti angeli, literis ac moribus excellentem, cum ea legatione in Teutoniam mittit, ut Bohemis bellum inferat, & adveniente tempore in Baſilienſi concilio, qvod propediem futurum erat, nomine apoſtolico præſideat. Is Germaniam ingreſſus, mox Norimbergam ad Sigismundum ſe confert, qvo in loco perfreqventes Germanorum reguli convenerant. Decreta eſt nova in Bohemos expeditio, ad VIII. Calend. Julii. Dux belli Fredericus Marchio Brandeburgenſis declaratus, qvi Cardinalem ſeqveretur. Ingreſſus eſt Bohemiam per viam qvæ ducit ad Teplam. In ea expeditione Albertus & Chriſtophorus Bajoariæ, & Fredericus Saxoniæ duces fuere. Joannes & Albertus Brandeburgenſes principes, cum patre, qvem penes belli ſumma erat, Herbipolenſis, Bambergenſis, Eiſtetenſis epiſcopi, Societas Svevorum, qvam ſancti Georgii vocant, & imperialium civitatum. Maguntinus, Trevirenſis & Colonienſis antiſtes, auxilia miſerunt, & cum his provinciarum ſuarum primores. Supra qvadraginta millia eqvitum fuiſſe traduntur. Peditum minor erat numerus. Nam Germani patentibus freti campis, eqveſtres plerumqve pugnas agitant. Promiſerat & Renatus Lotharingiæ princeps in eam expeditionem ſeſe venturum. Sed domeſtico bello implicatus, dum comitem Videmontenſem oppugnare nititur, neqve promiſſo ſatisfieri poteſt, neqve Comes Palatinus Rheni, qvi Videmontenſi opem tulit, adverſus Bohemos ire permittitur. Cardinalis dum eos operitur, ad calendas uſqve Auguſti profectionem ſuſpendit. Albertus interea ex Auſtria ducens, cum ad dictum diem

adeſſe Cardinalem minime intelligeret, impar Bohemicæ potentiæ retroceſſit. Ingreſſus deinde Cardinalis, numeroſum exercitum ductans, multas hæreticorum villas incendit, oppidaqve diripuit, in qvibus non avaritia tantum, verum crudelitas etiam militum graſſata eſt, qvi mares cum fœminis obvios, ſenes pueroſqve paſſim necavere. In extremis tamen regni partibus ea calamitas deſævit, cum duces copiarum interiora petere formidarent. Bohemi, qvi jampridem hoſtem affuturum acceperant, expeditas in armis legiones coëgerant, & ubi fidelium domicilia reperiebant, ea ferro atqve igne vaſtabant. Inter qvæ Stiltivergium oppidum ab Orphanis expugnatum ac direptum, puberes ad unum necati. Interea ſive proditio in exercitu fidelium fuit, qvod plurimi putavere, ſive inanis ſua ſponte mentes hominum pavor invaſit, totis caſtris trepidatum eſt, & priuſqvam hoſtis ullus in conſpectu daretur, fœdiſſima cœpta fuga. Miratur Julianus, unde hic timor, qvæ ratio tantum exercitum fugere ſvaderet, ambire duces, hortari arma expedirent, aciem inſtituerent, forti animo hoſtem expectarent. *Non de regni gloria aut agrorum poſſeſſione certari, de vita, de religione, de Chriſti honore, de animarum ſalute bellum geri. Turpe Germanis eſſe, qvorum nobilitatem virtutemq; totus orbis celebraret, ex prælio fugere, mori ſatius, qvam hoſti nondum viſo cedere. Neq; ſecure intra mœnia habitare poſſe, qvi campos hoſti relinqverent, arma viros non muros tegere. Niſi gladiis modo libertatem ſuam tueantur, aut caſuros brevi hoſtili ferro, aut ſervitutem morte miſeriorem laturos.* Sed fruſtra apud eos cohortatio fuit, qvorum pudorem metus evicerat. Ablata ſunt raptim ſigna, & tanqvam nullus eſſet in exercitu ductor, tumultuoſe qviſqve non expectato imperio, non ſalutato comite, multi etiam projectis armis non aliter qvàm ſi hoſtis à tergo inſtaret, rapido curſu fugam maturavere. Qvibus & Cardinalis invitus ſeſe comitem dedit. Hoſtis paulo poſt ex metu alieno factus audax affuit, impedimentiſqve omnibus, qvibus per ſylvam non erat facilis exitus, & ingenti præda potitus eſt. Albertus tamen cum accepiſſet intraſſe Bohemiam Cardinalem, & ipſe iterum ex Auſtria coactis copiis in hæreticos duxit, Præzoroviamqve munitum oppidum oppugnare adorſus eſt. Sed fuga Cardinalis cognita, ab incepto deſtitit, & per Moraviam, qvæ nondum ei parebat, infeſta ſigna circumferens, ſupra qvingentas villas ferro atqve igne delevit, Oppida multa vi cepit at-

qve

qve diripuit, mortalium maximam cædem fecit, adeoqve gentem illam afflixit, ut jugum ejus accipiens, parere ſibi ea lege promiſerit, ut circa religionem id ſeqvi teneretur, qvod Baſilienſe concilium decerneret.

Cap. XLIX.

De incboatione Baſilienſis concilii, & vocatione Bohemorum ad ipſum Concilium, ut fidei ſuæ rationem redderent.

EXactus ex Bohemia legatus, Baſileam ſe contulit, ibiqve concilium celebravit. Sigismundus, qvi per tempus expeditionis Norimbergæ ſe continuerat, ad coronam imperii Romæ ſuſcipiendam iter ingreſſus, primoribus regni Bohemiæ literas dedit, in qvis ſcriptum erat: *ſe natione Bohemum, nulli genti magis qvàm ſuæ affectum, Romam non aliam ob cauſam petere, qvàm coronæ ſuſcipiendæ gratia. Id decorum Bohemorum genti accedere, cujus honeſtandæ ſibi maxima ſemper cura fuerit. Cœptum eſſe jam ſua opera Baſileæ Concilium, hortari eos qvi ſe audiri de religione cuperent, eo proficiſci, nec plus ſapere vellent, qvàm mater eccleſia catholica, auditurum benigne conventum rationes eorum, tantum operam dent, ut cum Synodo de religione conveniant, ſibiqve redeunti paratum regnum reſervent. Neqve enim arbitrari ſe Bohemos ejus imperium ſugere, cujus pater, frater, avus apud eos regnaverint. Nec ſe alia lege regnaturum, qvàm cæteri Chriſtiani reges.* Scripſit & ipſa Baſilienſis ſynodus Bohemis, ut legatos mitterent, qvi fidei ſuæ rationem oſtenderent, ſecuritatem itineris, & dicendi qvæ vellent libertatem promittens. Fuerunt inter Bohemos duæ ſententiæ: Orphani & Thaboritæ, & plebes fermè omnes eundum eſſe negabant, Joannis & Hieronymi exemplum in medium afferentes, qvi Conſtantiam ad Synodum profecti ſub fide Sigismundi, publice combuſti fuiſſent. Nobilitas vero Mainardum ſecuta principem Novæ domus, virum cordatum & ingenio dextro, petendum eſſe Concilium prorſus ajebat, *nec tolerandos videri qvi novas peregrinasve de fide ſententias, novumq́, ritum religionis inveniſſent, niſi dictorum factorumq́, rationem univerſali eccleſiæ redderent, & qvæ vulgo inculcaverant,*

verant, coram doctis defenderent. Vicit hæc ſententia, legatio CCC. eqvitum Baſileam miſſa. Cujus principes fuere, Gulielmus Coſka, non tam eqveſtri dignitate qvam eccleſiarum direptione inſignis, Procopius cognomento Raſus, idemqꝫ magnus multis victoriis magnisqve ſceleribus nobilitatus, Johannes Rochezana pſeudo Pragenſium apoſtolus, Nicolaus Gallecus Thaboritarum ſacerdos, & Petrus Anglicus patria profugus, ac ſolis elenchis in diſputatione confidens. Effuſus extra mœnia urbanus populus, ex Synodo qvoqve complures, adventum fortiſſimæ gentis pro portis expectavere. Alii freqventes in plateas, qva tranſitus eſſet, convenere, matronæ, pueri, puellæ feneſtras atqve tecta complere. Alii hunc, alii illum digito deſignare, peregrinos habitus, non viſa prius veſtimenta mirari, horribiles hominum facies, truces notare oculos, non eſſe alienum dicere ab ea hominum ſpecie facta, qvæ fama prodiderat. In unum tamen cuncti Procopium defigere lumina, illum eſſe, qvi toties fidelium fugaſſet exercitus, qvi tot oppida ſubvertiſſet, tot hominum millia neci dediſſet, qvem ſui pariter atqve hoſtes metuerent, invictum ducem, audacem, intrepidum, neqve labore, neqve timore ſuperandum.

CAP. L.

Oratio Juliani Cardinalis, ad Bohemorum legatos, Reſponſivaqve eorundem.

EXceptos Bohemorum legatos hoſpitaliter, poſtridie in concione accerſitos, Julianus Cardinalis benigne allocutus, & longa & luculenta oratione, qvæ adhuc extat, ad ea qvæ pacis & unionis eſſent, cohortatus eſt, *eccleſiam Chriſti ſalvatoris ſponſam omnium fidelium matrem eſſe, dictitans claves ligandi atqve ſolvendi habere, candidam ſine ruga, ſine macula, in his qvæ neceſſaria ad æternam vitam eſſe creduntur, errare non poſſe. Qvi eam contempſerit, alienum, prophanum & qvaſi ethnicum, publicanumqve cenſendum, eam nusqvam melius qvàm in generali concilio repræſentari. Statuta conciliorum eccleſiæ placita exiſtimari, conciliis non minus qvàm evangeliis credi oportere, qvorum autoritate & ipſa ſacrarum literarum eloqvia præcepta ſunt.*

Bohe-

Bohemos qui ſe filios eccleſiæ dicerent, voces matris audire debere, quæ filiorum oblivisci non poteſt, eos jam pridem ſeorſum à matre vixiſſe, neque id novum eſſe. Complures aliqvando fuiſſe, qvi matrem reliqvere, rediiſſe tamen qvi ſalutem optavere. Regnante diluvio omnes periſſe, qvi extra arcam remanſere, dominicum agnum in unis ædibus comedendum, extra eccleſiam non inveniri ſalutem. Hanc eſſe concluſum hortum, ſignatumq; fontem, cujus aqvam ſi qvis biberit, non ſitiet in æternum. Ex re ſua ſapuiſſe Bohemos, qvi ejus aqvæ fluenta apud concilium reqviſierint, matremqve tandem audire ſtatuerint. Faceſſere jam odia debere, ponenda eſſe arma, omnemq; belli materiam procul abjiciendam, audituros benigne patres, qvæcunq; Bohemi pro ſua cauſa dicere velint, tantum parati animo ſint, ne bene conſulta ſanctæ Synodi conſilia reſpuant, qvibus non Bohemos tantum, ſed omnes Chriſti fideles conqvieſcere oportet, ſi modo æternæ vitæ participes eſſe velint. Audita eſt cardinalis oratio ſummo patrum conſenſu. Bohemi pauca reſpondere, qvibus par facundia non eſſet, *ſe neqve concilia, neqve eccleſiam contempſiſſe, adverſus inauditos ſententiam Conſtantiæ latam, nihil de religione Chriſtiana detrahere, incorruptam apud ſe patrum autoritatem manere, qvodcunqve Bohemi aſſerant, ſacris literis atqve Evangelio confirmari, veniſſe ut innocentiam ſuam univerſali eccleſiæ patefaciant, petereqve publicam audientiam, in qva laici qvoqve adſint.* Neqve id negatum. Interrogati qvænam illa eſſent, in qvibus à Romana eccleſia diſſentirent, qvatuor articulos propoſuere. De communione divinæ euchariſtiæ, qvam ſub ſpecie panis & vini ſumendam his qvi ſalvi eſſe velint, neceſſario affirmabant. De civili dominio, qvod clericis interdictum divina lege dicebant. De prædicatione verbi Dei, qvam liberam permiſſamqve paſſim omnibus arbitrabantur. De publicis delictis, qvæ nulla ratione toleranda putabant, etiam majoris mali vitandi gratia. Nam qvamvis plurima ſint, qvæ Huſſitarum perfidia adverſus catholicæ fidei veritatem aſtruere ac prædicare non dubitat, coram concilio tamen doctorumqve patrum cœtu, hæc tueri tantummodo poſſe arbitrati ſunt, eaqve regni nomine dicta. Verum cum legatus alia de Bohemis accepiſſe ſe affirmaret, qvæ Chriſtianas aures offenderent, inter qvæ illud eſſet, qvod religiones mendicantium inventum eſſe diabolicum prædicarent, aſſurgens Procopius; *neqve hoc falſum eſt*, inqvit. *Nam ſi neqve Moyſes, neqve ante eum patriarcha, neqve poſt eum propheta, neqve in nova lege*

Chri-

Digitized by Google

Chriſtus dominus, neqve Apoſtoli mendicantes inſtituere, qvis non intelligit diaboli tenebrarumq; opus eſſe? Excepta eſt ingenti cachinno Procopii vox, legatus vero, ut erat manſuetiſſimus pater, argumentationem indocti hominis placide diſſoluit. Neqve enim prophetarum patriarcharumqve placita, & qvæ Chriſtus inſtituit, qvæ ſanxerunt Apoſtoli, duntaxat à Deo eſſe docuit, verum eccleſiæ qvoqve decreta, qvæ ſancto dirigente ſpiritu ducitur, opera Dei eſſe monſtravit, qvamvis & aliunde mendicantium vita ex Evangelio ſumpta videri poſſit. Selegerunt Bohemi qvatuor magiſtros, qvi ſuos articulos ex divina lege ſumptos oſtenderent. Qvi eos confutarent, ex cœtu patrum totidem aſſumpti, viri præſtantes, & ad dicendum parati. Diſputatum eſt qvinqvaginta diebus, multa in utramqve partem adducta. Poſtremo cùm victa Huſſitarum perfidia vinci nollet, ad tractatus ventum, tentatum, ſi fortaſſe amicè trahi poſſent. Miſſi & oratores ex concilio in Bohemiam, viri doctiſſimi, & qvi gentis verſutiam noſſent. Multa cum Bohemis agitata, nunc pacis ſpes facta, nunc belli metus.

CAP. LI.

De victoria Bohemorum fidelium, & debellatione morteqve Procopii, ac aliorum hæreticorum.

DUm hæc aguntur, Thaboritæ & Orphani Mainardo cæterisqve nobilibus infenſi eſſe cœperunt, eorumqve ſuſpectas actiones habere, tanqvam concilio auſcultarent. Neqve vana opinio. Convenere namqve ſæpe inter ſe Barones, errorem ſuum recognoſcere, *miſeros ſe dicere, qvi cum regis imperium abdicaverint, Procopii jugum ferant. Illum dominum eſſe, illum pro ſua libidine provinciam regere, vectigalia exigere, tributa imponere, delectum habere militum, exercitum qvo velis ducere, rapere, ſpoliare, occidere, nullum pati, qvi ſuis conſiliis adverſetur, nobiles juxta atq; ignobiles ei mancipia eſſe. Nullum hominum genus infelicius eſſe Bohemis, qvos ſemper in caſtris verſari oportet, æſtates atqve hyemes ſub divo agere, in duro jacere ſolo, arma in omnes horas verſare, nunc civilibus bellis, nunc externis*

externis agitari, aut bellum geri, aut belli metum impendere. Excutiendum tandem crudelis tyranni jugum, neq; ferendum, ut qvi ceteras gentes armis vicerint, Procopio ſerviant. Placet accerſire publice conventum procerum & civitatum, in qvo regni ſtatus reformetur. In eo Mainardus: *ei regno bene eſſe* dicit, *in qvo neq; per otium marceant homines, neq; per bellum atterantur. Bohemos hactenus expertes fuiſſe qvietis, attritum aſſiduis calamitatibus regnum, periturum brevi niſi occurratur. Incultos jacere agros, homines atqve armenta ſenſim deficere, id accidere, quod omnia in poteſtate unius ſita eſſent, qvi ſine conſilio procerum civitatumqve pro ſuo arbitrio rem gerit. Illi ſalubre bellum eſſe, nam ſi paci locus ſit, imperium ejus ſtatim caſurum. Deligendum unum eſſe ex nobilitate ducem, cujus poteſtas annua ſit, nonnulloſq; ei adjungendos, qvorum conſilio domi belliq; rempublicam adminiſtret. Ne vero uſurpare ſibi Barones imperium viderentur, ex media nobilitate aſſumendum ducem conſuluit.* Itum eſt ſavente conventu in ſententiam Mainardi. Alſcio Riſemburgenſis antiqvæ nobilitatis homo, ſed tenui cenſu, dux gentis declaratus, qvem Capitaneum vocavere. Cæterum majeſtatis inſignia apud eum fuere, autoritas apud Mainardum extitit. Procopius his cognitis, Orphanos & Thaboritas in expeditionem ducens, ad urbem Pelzinam, qvam fideles incolebant, caſtra ponit, atqve undecim continuis menſibus pertinaci obſidione, crebriſqve oppugnationibus urget. Oppidani extrema omnia paſſi, ac jam fame pereuntes ad ſynodum Baſilienſem miſere oratum, ne fidelem urbem in manus hæreticorum pervenire ſinerent. Patres qvibus non eſſet publicum ærarium, ex privato argento ſymbolum dedere, auri octo millia nummûm Mainardo mittentes, qvi collecto exercitu ſubveniret obſeſſis. Per idem tempus ea pars Pragæ, qvæ nova civitas appellatur, ab Orphanis impoſito præſidio tenebatur, cujus præfectus erat presbyter Lupus Rochezanæ infenſiſſimus, adverſus qvem prædicando plebem incitabat. Ille in veteri civitate apud ædem S. Mariæ ante lætam curiam inhabitabat, Lupumqve ſuis ipſe ſermonibus probroſiſqve maledictis lacerabat. Ob qvam rem creſcentibus odiis, clauſerunt Orphani aditus veteris civitatis in novam, turreſqve ligneas plurium tabularum erexere, qvibus oppidanos in adverſa civitate miſſilibus infeſtarent. Ea occaſione uſus Alſcio, convocata nobilitate, nihil eſſe imperium ſuum dicit, qvod Thaboritæ

 Orphani-

Orphaniqve contemnant, regnum mature periturum, niſi magiſtratibus pareatur. Rogat proceres in medium conſulant. Placet omnibus cum ea manu militum, qvam Mainardus comparaverat, Pragam peti. Nec morati veterem civitatem ingrediuntur, ligneas turres amoveri, parereqve omnes Alſcioni jubent. Negant Orphani ducem eſſe, qvem neqve ipſi, neqve Thaboritæ ſuſcepiſſent. Fit tumultus: committitur in urbe prælium. Lupus, ubi ſuos cedere animadvertit, pluresqve cadere, ſalutem pedibus petiit. Disjectæ turres omnes, in poteſtatem Alſcionis factæ. Pelzinenſes re cognita, Procopio è muris illudere, hortari *ſuis civibus opem ferat, alienos ne laceſſat. Stultum eſſe, eum qui ſua tueri neqveat, infeſtare aliena. Niſi ſuopte ingenio ab obſidione diſcedat, venturos brevi proceres, qvi nolentem cogant.* Ficta ea Procopius credere, atqve oppidanis ad ferendam fortius obſidionem blandimenta oblata. At ubi certum nuncium de geſtis Pragenſibus accepit, ſoluta mox obſidione, plenus irarum, cum omnibus copiis verſus Pragam iter dirigit. Properanti communes amici occurrunt, de pace inter eum & nobiles agunt, *diviſum inter eos regnum ſtare non poſſe, conſulendum communi qvieti, neqve concordia ſine viribus, neqve vires ſine concordia ſufficere, civitatibus ejus populi inexpugnabile munimentum eſſe, qvi concordibus animis arma tractaret, lites ex arbitrio ducis componi poſſe delectis ex utraqve parte pari numero viris, qvorum conſilio leges pacis dicerentur.* Procopius demum ita ſe pacem habiturum reſpondet, *ſi nova Praga ſibi reſtituatur, ſi munitiones dejecta reficiantur, ſi Pelzina eo in ſtatu reponatur, in qvo fuerat ante diſſolutam obſidionem:* nam commeatus jam eo importati fuerant. Nobiles ubi res factu difficillimas peti vident, Procopiumqve vincula, verbera, cædes minari, cùm alia via pax inveniri non poſſet, armis decertare conſtituunt. Relicta itaqve civitate, cujus nutare animos non ignorabant, obviam hoſti pergunt. Ventum eſt ad locum inter Brodam Bohemicam & Burim, qvatuor millibus & qvingentis paſſibus à Praga diſtantem, in agris late patentibus. Ibi currus contra currus incurrunt, & ſublato clamore alteri alteros contumelioſe compellant. Decreverat Procopius haudqvaqvam pugnæ copiam facere, niſi ex occaſione prærogativa daretur. Erat ei animus recta via Pragam petere, ubi non dubitabat novam civitatem ſibi portas aperturam. At eqvitatus nobilium munitiones ejus prætergreſſus, dum forte ad ultimam

partem

partem apertam videt, raptim ingreditur, cædemq; magnam facit. Hoſtes improviſo malo præventi, qvid agant, neſciunt. Trepidatur totis caſtris, inſolita res terrorem auget. Neqve enim intra munitiones curruum intraſſe prius eqvites aliqvando viderant. Cæduntur paſſim pedites, fit fuga, aperta ex altera parte mole qvadrigarum. Inſtant nobiles, ſternuntur ubiqve fugientes. Procopius ubi ſuos retinere non poteſt, nec audire hortamenta periculum metusqve ſinit inter confertiſſimos hoſtes dilapſus, cum cohorte qvam ſibi ex fortiſſimis magis qvàm amiciſſimis delegerat, aliqvandiu hoſtis impetum retinet, multisqve cæſis, victoriam penè hoſtibus eripuit. Sed circumventus multitudine eqvitum, non tam victus qvam vincendo feſſus, telo in incertum miſſo transfoditur. Pari modo & alter Procopius, qvem minorem appellari diximus, in eodem globo fortiter pugnans occumbit. Atqve is finis duobus illis pernicioſiſſimis ac deterrimis monſtris fuit. Sic Thaboritarum & Orphanorum ſcelerati exercitus, invicti prius, victi ac deleti ſunt: Procopium raſum qvis occiderit ignoratum eſt, qvamvis Coska, de qvo ſupra meminimus, id facinus honeſtum dignumqve præmio ſuum dixerit, qvi tum partes nobilium ſeqvebatur. Primus ejus victoriæ autor habitus eſt Mainardus, poſt eum Ptarſconis magna virtus viſa. Coapcho vero Thaboritarum eqvitarum ductabat, rei militaris apprime peritus, & qvi multis aliqvando damnis Prutenos affecerat, & à rege Poloniæ vocatus, uſqve ad Gedanum, & mare Baltheum victorem exercitum duxerat, ex hoc prælio fuga dilapſus, cum magna parte eqvitatus in Coloniam ſeſe recepit. Confecto bello cùm multa millia captivorum eſſent, Mainardus cum concilio procerum accerſito perdere peſſimam plebem ſtatuit, qvæ nutrita in armis omnem ætatem in caſtris egerat, nec ſub legibus victura credebatur, rapinis, cædibus, atqve adulteriis asſveta. Qva ſtante, pacatum regnum ſtare non poſſet. Sed veritus ne ſimul innocentes interficeret, qvi ex agris coacti ad pugnam venerant, voce præconis edici jubet, *nondum bellum peractum eſſe, fugiſſe Coapchonem, Coloniam expugnari oportere, vicinasq; per circuitum gentes, qvæ regnum popularentur, armis domandas. Ad eam rem neceſſarios, qvi ſub Procopiis militaſſent, viros fortes & in bello exercitatos, decretum eis ex publico ſtipendium, donec regnum pacaretur. Proinde omnes, qvi ſtipendia facere vellent, in horrea ſeſe proxima reciperent, caverent, ne rudes inexper-*

roſq; belli ſecum admitterent, illos ſua rura, ſuosq; lares repetere poſſe. Introierunt horrea, qvæ apud Bohemos in villis ex maceria culmo tecta freqventer ſunt, pleraqve Thaboritarum & Orphanorum millia, homines nigri ad ſolem & ventum indurati, aſpectu tetri atqve horribiles, & qvi circa fumum in caſtris vixiſſent, aqvilinis oculis, impexo crine, promiſſa barba, corporibus proceris, membris hiſpidis, cute adeò dura, ut ferrum qvaſi lorica repulſura videretur. Clauſa ſunt confeſtim oſtia, & ignis immiſſus horreis, qvo fæx illa & colluvies hominum, ignominioſum agmen, poſt multa qvæ patraverat ſcelera exuſta contemptæ demum religionis pœnas dedit.

CAP. LII.

Qvomodo Sigismundus Romæ coronatus, poſt multas diſſenſiones & bella, cum pace & gaudio à Bohemis ſuſcipitur.

SIgismundus interim ab Eugenio Pontifice maximo Romæ coronatus, Baſileam petierat, diſſidioqve patrum, qvod tunc erat cum Eugenio, ad tempus ſedato, Ulmam ſe contulerat. Ea eſt Sveviæ civitas, ad ulteriorem Danubii ripam ſita, Licius amnis, qvi Svevos à Bajoariis diſterminat, è regione urbis in majori flumine exoneratur. Hic audita Thaboritarum Orphanorumqve clade, legatos in Bohemiam mittit, regni proceres commendat, qvi viros nocentes deleverint, hortatur regni qvietem procurent, ſeſeqve regem ſuſcipiant, qvem fratri ſucceſſorem jus gentium dederit. Illi magno numero apud Ratiſponam eum conveniunt, Regemq; ſuum ſalutant. Venerunt & ſeorſum, Coapcho & Joannes Rochezana, de ſuis rebus acturi. Legati qvoqve Baſilienſes, qvi Pragæ fuerant, & cum Bohemis certo modo convenerant, eo ſe contulere. Sigismundus auditis, qvæ de religione in communione placuerant, conventa probavit, eaqve ſervari mandavit. Exin poſcentibus Hungaris, navibus per Danubium vectus, Budam petiit, ubi reformato rerum ſtatu, vocatis ad ſe Bohemorum principibus, in Alba regali ſexaginta millia nummorum inter eos diſtribuit, pecorumqve maximum numerum. Dicta die qva vellet Bohemiam ingredi, non moratus Iglariam venit. Ubi concilio

Digitized by Google

concilio cum Bohemis habito, conventa legatorum ſynodalium iterum comprobavit firmavitqve. Ea hujuſcemodi fuere. *Bohemis ac Moravis eccleſiaſticam unitatem, pacemq́, complectentibus, ſeq́, in cæteris omnibus, præterqvam in uſu communionis utriusqve ſpeciei, univerſalis eccleſiæ fidei acritui conformantibus, autoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti, & eccleſiæ ſponſæ ſuæ, ſub duplici ſpecie panis ſcilicet ac vini, his qvi conſveviſſent divina euchariſtia communicare licebit. An vero ex præcepto Dei id fieri debeat, generale Concilium in Baſilea congregatum diffiniet, & qvid utilitati fidelium ſalutiq́, congruat, lege in perpetuum valitura conſtituet. Qvo facto, ſi perſeveraverint Bohemi in ejusmodi communicationis deſiderio, idq́, miſſa legatione petierint, ſacer conventus Bohemiæ ac Moraviæ ſacerdotibus communicandi ſub utraqve ſpecie perſonas ſibi ſubjectas, & in annis diſcretionis conſtitutas, & qvæ id reverenter poſtulaverint, libertatem impartietur, ea conditione adjecta, ut inter communicandum plebem publice inſtruant, non ſub ſpecie panis carnem Chriſti tantum, nec ſub ſpecie vini ſolum ſanguinem, ſed ſub qvalibet ſpecie totum & integrum contineri Chriſtum.* Brevis concordiæ notula, verum tot ſententiæ qvot verba, qvibus peregrinæ de fide ſententiæ, diverſisqve de religione ritibus obviari jubetur. Et qvod eccleſia univerſalis credit, qvod ſervat, genti Bohemorum credendum ſervandumqve præcipitur, circa communionem tantum permiſſa novitas. Cæterum inter Bohemos & Imperatorem aliæ pactiones intervenere, qvibus eccleſiarum prædia occupatoribus jure pignorum relicta ſunt, donec certa pecunia relucerentur. Religioſis utriusqve ſexus, qvibus adempta monaſteria eſſent, exulibus qvoqve ſpes reditus interdicta, Rochezanæ Pragenſis eccleſiæ præſulatus promiſſus, de diſponendo eccleſiarum Bohemicarum regimine ſummo Pontifici facultas oblata. His ſic conſtitutis, Rochezana cum aliis qvatuor presbyteris, nomine totius cleri ſibi adhærentis, ſedente Sigismundo pro tribunali in foro civitatis erecto, aſſiſtente Alberto genero magnaqve procerum & oratorum circumſtante corona, obedientiam Romanæ eccleſiæ ſeſe præſtare profeſſus eſt. Seqvente vero die, haud abſimili ſolennitate abſoluti ſunt ab anathemate, cæterisqve cenſuris hæretici, & in eccleſiam per concilii legatos introducti. Ubi cum divina celebrarentur, Rochezana perfidiæ ſuæ non immemor, altare accedens, divina re peracta, uni qvem juſſerat ex laicis adeſſe, ſacramentum ex calice dedit. Et qvamvis Joan-

Digitized by Google

nes Polonor, alter ex concilio legatus in aliena eccleſia, id ſibi non licere aſſereret, eumqve prohiberet, in propoſito perſtitit. Ob qvam rem penè in irritum conventa ceciderunt. Compoſita tamen lis eſt, ex eo conventionis capite, qvo ſancitum erat, *ne paucis pacta violantibus communis concordia rumperetur*. His compoſitis, Sigismundus nona Septembris, anno ſexto & triceſimo ſupra milleſimum & qvadringenteſimum ab ortu Salvatoris Domini, Pragam venit, ubi, qvi paulo ante Bohemorum hoſtis ex adulterio natus, Antichriſti filius, ſacrilegus, publicis hominum votis perdendus cenſebatur, extremis honoribus exceptus eſt. Barones ac civitates in ejus verba juraverunt, & magiſtratus ſuos, qvos ipſe conſtituit, acceperunt, certantes inter ſe, qvis alter altero ſuo regi obſeqventior videretur, ut eſt humanum ingenium utramqve in partem im̄odicum, ſive perſeqvi ſive obſeqvi malit. Philibertus episcopus Conſtantienſis, natione Gallicus, & collegæ ſui ex Baſilea miſſi, eccleſiaſticos introducere ritus, ſacerdotes inſtituere, ex miſſarum ſolennibus vulgaria verba, cantilenasqve detrahere, ſanctorum imagines reducere, aqvam benedictam in ædibus ſacris reponere, baptiſmatis fontes ſacrare, altaria ornare, ſpurcitias omnes abolere. Paruere complurimi, qvibus mens ſanior fuit. Rochezanæ complices reſiſtere, obloqvi, blaſphemare, plebem modis omnibus avertere. Ipſe qvoqve inventor malorum ex parochia S. Mariæ ante Lætam Curiam, qvam propria temeritate invaſerat, amoveri minime potuit, neqve laniare ſermonibus ſuis inter prædicandum Romanam eccleſiam prætermiſit, legatisqve ſæpe necem per inſidias machinatus eſt. Sigismundus autem cum eccleſias pollutas intrare nollet, templum S. Jacobi, qvod fratrum minorum fuerat, & in qvo machinæ bellicæ tum ſervabantur, reſtitui ſibi popoſcit. Annuit civitas, & aliqvi monachi introducti ſunt, qvi verbum Dei prædicarent. Id olim ne Ziſcha ſubverteret, armati carnifices defendere, ſepulchris majorum conſulentes. Redierunt & alii mendicantes, tum Celeſtini, Slavi, ſervi S. Mariæ Theutones, Hieroſolymitani, & nonnullorum monaſteriorum Abbates. Sacerdos qvoqve S. Georgii in arce Pragenſi, qvæ principis honore defungitur, & paſtorali baculo utitur, ſacris præfecta virginibus ab exilio remeavit. Hæc ex veteri more qvotannis in celebritate S. Viti novellum regi panem offerre

Digitized by Google

ferre tenetur. Reſtituti ſunt & Cathedralis eccleſiæ canonici ac vicarii, ornamenta altaribus reddita, divinum officium inſtauratum. Legati Baſileam miſſi, qvi declarationem ſuper articulo communionis expeterent: cumqve nulli eſſent eccleſiæ reditus, ex qvibus ali templorum miniſtri poſſent, juſſit Imperator, ex fiſco regio per ſingula canonicorum capita hebdomadatim aureum nummum diſtribui, minoribus clericis dimidium dari. Ea res annua aureorum ſex millia apud eccleſiam Cathedralem abſumpſit. In alia qvoqve templa donaria collata. Nova jam facies urbis, novus populus, verus rediiſſe religionis cultus apparebat. Qvibus ex rebus liqvet Imperatorem, qvæ fœdera cum hæreticis percuſſit, neceſſitate magis admiſiſſe, qvàm voluntate, voluiſſe illum paternam hæreditatem qvoqvomodo intrare, ſenſimqve regni poſſeſſione accepta more majorum ſub veram Chriſti religionem provinciam reducere. Jamq; reges ei populiqve Chriſtiani de regno recuperato congratulabantur, ejusqve nomen in omni eccleſia magnum erat. Eugenius qvoqve Pontifex maximus auream roſam indicem ſuæ lætitiæ ad eum miſit. Thaboritæ qvi ſuperioribus cladibus ſuperfuerant, in oppido conſervati, ea lege in gratiam recepti, *ut qvinqvennio toto ſuis moribus viverent, religionis cultum mutare non cogerentur, jura civitatis haberent, ſignum ferrent, in ſigillis rubra cera uterentur, tributi nomine ſingulis annis ſexagenas decem penderent.* Sed cum nephandas eorum conſvetudines Sigismundus accepiſſet, qvibus illi circa rem divinam uterentur, qvinqvennium haud expectaturum ſe dicere, correpturum propediem ſceleratæ civitatis inſaniam. Rochezanam hortari Romanæ eccleſiæ ſe ſubjiceret, ſic poſſe pontificatum ſibi committi, ſuperbienti, & aliena de fide ſapienti, aſcenſum deſperandum eſſe, qvi vel conſecratus epiſcopus ejici deberet. Ille mente ſuperba, & opinione ſua inflatus, dietim pejor, dietim venenoſior effici, monachorum reditum ægerrime ferre, qvorum ſermones non minus qvàm ſuos acceptum iri verebatur. Ob qvam rem occurrente inter prædicandum ſermone de monachis, *Venerunt*, inqvit, *novi dietim ad nos dæmones, qvos monachos vocant His ſtudium eſt ejicere nos de veritate, at ſi viri fuerimus, prius ſangvinem effuderimus.* Id Sigismundus ubi accepit, *imo nos*, inqvit, *Rochezana ſangvinem non inviti ante aras libabimus.* Non latuit Rochezanam Sigismundi ſermo, qvi ex amicis

cis commonitus clam aufugit. Ejus eccleſia Papuſconi bono & docto viro commiſſa, qvem nos poſtea exulem, perturbatis iterum rebus in Nova domo vidimus. Priusqvam Bohemiam intraſſet Sigismundus, Joannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente peſſima non longe à montibus Cuthnis, intra ſylvas in edito colle caſtellum ædificavit, vocavitqve montem Syon, aſſerens ex eo loco veritatem aliqvando exituram, qvæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglariam cæteris nobilibus imperatorem ſuſcepturis, ipſe domi manens, vicinis infeſtus prædas agitat, inſtigantibus nonnullis Baronibus, qvibus pax noxia, bellum ſalubre videbatur: Sigismundum qvoqve laceſſit, armenta boum & ovium, qvæ illi advehebantur, ex Hungaria rapit. Itinera qvæqve inſecura, infeſta reddit, neqve purpuratis regiis abſtinet. Sigismundus Henricum Ptarſconem, qvi hominem corripiat, cum exercitu mittit, obſidio qvatuor ducta menſibus, caſtellum ſumma vi oppugnatum. Sed in cacumine montis ſitum, vallo, foſſa, murisqve opportune munitum, difficile ſuperatu erat. Eriguntur turres, qvæ munitiones murosqve ſuperent, tela intus jaciuntur, multi utrinqve cadunt, obſidentium plures, in qvos tela haud fruſtra cadebant. Acceſſum ad muros altior foſſa prohibebat, qvæ licet aqvâ caruit, laborioſum tamen periculoſumqve militi erat, ſagittis undiqve cadentibus in eam deſcendere, atqve inde rurſum vallum, qvo muri præcingebantur, aſcendere. Cuniculis igitur aditus in foſſam paratur, relicto terræ aliqvanto, ne fraus intelligi poſſet inſtar oſtii ante foſſam. Expectatur ventus, qvi ex caſtris in caſtellum ſpiret. Is ubi vehemens datus eſt, armati aditum ingrediuntur, tormenta ænea qvàm plurima ſimul incenduntur, ventus fumum in caſtellum rapit, milites aperto cuniculorum repagulo in foſſam proſiliunt, & admotis ſcalis vallum aſcendere nituntur. Prandebat tum forte Rohacius, pauci qvi pro muris excubant, clamorem attollunt. Fit tumultus, concurritur undiqve ad defendendum vallum. Rohacius qvoqve relicto cibo ſumtis armis auxilio ſuis ex arce advolat, pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrime. Ubi Rohacius adeſt, hoſtis ex alia parte vallum ſuperat, ſtragemqve late faciens, caſtellum ingreditur. Rohacius dum ire in arcem feſtinat, præcluſo itinere capitur, arx qvoqve vi rumpitur, latronibus qvi eo confugerant interceptis, ſacerdotiqve Huſ-

ſitarum

ſitarum veſaniæ participi, qvi ſacramenta miniſtrabat hæreticis, indita vincula, ducti omnes Pragam, ſuſpendio vitam finiere. Furcarum, qvibus damnati pœnas dedere, triplex differentia fuit, & ſublimior Roacius pependit, imam tenuere latrones circiter nonaginta, media ſacerdotem arripuit nomine Medium, atqve ita Medius in medio furcarum damnatam animam devotamqve Sathanæ reddidit.

CAP. LIII.

De morte Sigismundi Imperatoris, & qvem reliqverit in teſtamento hæredem.

ÆGrotare interea Sigismundus cœpit, exaugente morbum ſenectutis incommodo. Barbara imperatrix de retinendo imperio ſolicita, Henricum Ptarſconem Sterenbergium, Georgium Poggiebracium, & alios plerosqve Barones, qvorum autoritas apud Bohemos potior, clanculum ad ſe vocat, *Sigismundum brevi moriturum* aſſerit, *futuras in regno turbationes, niſi rei ſuæ qvam celerrime conſulant, qvietis unicam viam eſſe, ſi ſe viduam rex Poloniæ ducat uxorem. Id ei ſuaſu facile. Nam qvis matrimonium renuat, qvod dotalia duo regna ſeqvantur, eaq; maxima, & opulentiſſima? Suo nomine & in Hungaria & in Bohemia oppida munitiſſima cuſtodiri, comites Ciliæ alterum fratrem, alterum nepotem, auxilia præbituros, multos in Hungaria proceres, ſuas partes complexuros.* Placet Bohemis imperatricis conſilium, datisqve dextris fœdus ineunt. Mulier jam anus, novum conjugium mente complexa, filiam, qvæ in ſpem regni creverat, & Alberto duci Auſtriæ nupſerat, ex animo dimovet, nec aliud, qvàm novi concubitus gaudia meditatur. Inexhauſtam fœminæ libidinem! qvæ tumulo qvo propior eſt, eo genialis thori, nuptialisqve facis cupidior & curioſior redditur. Non latuerunt Imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qvi poſtqvam referentibus medicis moriendum ſibi eſſe cognovit, ex Bohemia cujus ſibi dubia fides erat, in Moraviam ſe vehi juſſit, viſurus filiam, priusqvàm vita excederet. Illa cum viro ad eum in civitatem venit, qvam Snoimam vocant. Ibi mox Barbara virum ſecuta, cuſtodiæ traditur. Ulricus

Digitized by Google

Ciliæ comes præmonitus, fugam arripuit. Imperator vocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus, adventaſſe reſolutionem ſui corporis, nec jam amplius ſe vivere poſſe affirmat, *iturum ſe patrum viam. Caterum priusqvàm oculos claudat, de ſalubri ſtatu regnorum ſuorum velle cum eis agere. Albertum Auſtriæ ducem, generum ſuum eſſe, & virtute præſtantem, & generis nobilitate ſublimem, eum ſe non minus amare qvàm filium, ſucceſſorem itaqve ſuum nominare, rogare ſupremam voluntatem ſuam exeqvantur, beatum id regnum futurum, cui Albertus imperaverit.* Exin legatos nominat, qvi ſe mortuo Bohemiam petentes, in conventu teſtamentum ſuum patefaciant. Inter qvos Gaſpar Slichius princeps fuit, mätre Italica ex comitibus Collis alti agri Taruiſini, patre Teutonico natus, ex familia Lazana provinciæ Franconiæ, ingenio dextro, facundia ſvavi, doctrinæ cultor, ad omnia genitus, qvæcunqve ageret. Qvem uſqve adeo fortuna & virtus extulit, ut qvod erat prius inauditum, trium Cæſarum ſucceſſive regnantium cancellariæ præfuerit, unus ex ducibus Sileſiæ filiam ſibi in matrimonium tradere non recuſaverit. Sigiſmundus illi Egram & Cubitum, & alia in Franconibus oppida dono dedit. Albertus in Hungaria Caleſium, & Albam eccleſiam. Fredericus in Auſtria Græcium. Verſatile profecto ingenium, & naturæ bonitas ſingularis, qvæ inter tot imperatores, moribus prorſus diſpares, pari gratia vivere potuit. Nos hujus amicitia in curia Frederici Cæſaris uſi, ſi qvid profecimus qvod ſcimus qvàm tenue eſt, adjumento ejus conſecuti ſumus, Epiſcopatum certe Tergeſtinum, unde reliqvæ dignitates provenere, ipſe nobis primus committi curavit. Mortuus eſt Viennæ, & apud Carmelitas cum conjuge ſepultus. Sigiſmundus ſupremis ſuis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

Cap. LIV.

De ſepultura Sigiſmundi Imperatoris.

Albertum Barones qvi aderant ex Hungaria & Bohemia, concordibus animis regem ſalutavere. Ipſe miſſis in Bohemiam ſuis & Sigiſmundi legatis, verſus Poſonium iter flexit. Miſerabile ſpectaculum, & humanarum rerum ſingulare documentum, imperatrix captiva & Imperatoris cadaver unà vehitur. Occurrunt lugubres

gubres Hungari, nec teneri lachrymas in tanta rerum novitate poſſunt. Hinc defuncti regis corpus fletum elicit, inde reginæ vincula commiſerationem excitant. Solatur tamen miſeros novi regis electio, cujus virtutis multa extabant documenta. Duo inter ſe oppugnantes curæ occurrebant, altera ſepeliendi regis, plena mœroris, altera coronandi, læta jocundaqve. Juſta prius defuncto regi perſoluta, corpus ejus in Varadino, ut in ultima voluntate placuerat, ſepultum. Albertus in Alba regali, cum conjuge ſua Elizabeth, Calendis Januarii ſummo conſenſu & applauſu populi coronatus eſt.

Cap. LV.

De Alberto Bohemorum Rege qvarto decimo, & etiam Romanorum Rege.

Legati in Bohemiam profecti, vulgato Sigismundi teſtamento, Albertum vicinum, potentem, nobilem, virtuteqꝫ præſtantem, Bohemis amicum, regem aſſumi petunt, Joannis, Caroli, Venceslai, & ipſius Sigismundi erga regnum merita commemorant. Natam ex eorum ſangvine Elizabeth, non eſſe paterna hæreditate privandam. Inter Bohemiæ reges & Auſtriæ principes fœdus extare, procerum conſenſu & imperiali autoritate firmatum, *ut deficientibus altera domo maſculis hæredibus, altera regnum accipiat.* Defeciſſe maſculos in Bohemia regiæ ſtirpis, ſucceſſorem ex Auſtria vocandum. Neqꝫ alium regno idoneum videri, qvàm Albertum, qvi & uxoris, & ſuo jure, & ſoceri judicio, præferendus ſit. Futurum eum regem, qvem Bohemi ex cœlo miſſum putent. Hungari qvem cupide regem acceperunt, Bohemis haud aſpernandum. Flectitur his Bohemorum conventus, Albertus pridie nonas Majas deſignatur. Verum proceres qvi cum Barbara conſpiraverant, non alio pacto in Albertum conſentiunt, qvàm ſi poſtulatis ſuis mos geratur. Alſcio Sternenbergiꝰ eorum nomine Albertum adiit, ſed fruſtra ejus preces fuere. Albertus fermè Bohemis, qvæ ſocer, affirmavit. Interea Barbara, dimiſſis, qvæ poſſidebat in Hungaria inexpugnabilibꝰ caſtellis, libertati reddita eſt, duodecim millia auri nũmûm locis patentibus, qvoad viveret, ei ſingulis annis conſtituta. Ptarſco de voluntate Alberti ab Alſcione certior factꝰ, accerſitis ex factione

ſua primoribus, qvorum pars potior hæretica fuit, Huſſitarum ſeqvax erroris, Caſimirum regis Poloniæ germanum, tredecim annos natum, regem appellat, miſſisq; oratoribus auxilia petit, qvibus nobile regnum ei conſervari poſſit. Inter hæc & Electores imperii apud Francfordiam convenientes, rem Romanam Alberto commendant. At illi acceptare imperium injuſſu Baronum Hungariæ haudqvaqvam licebat. Id enim eis promiſerat, cùm ſe regem accepere. Vocati primores regni, negabant *ex uſu eſſe Hungariæ regi Theutonicis cæterisq; gentibus imperare, dum Sigismundus Romanæ rei conſulturus, Italiam, Germaniam, cæterasq; provincias peragraret, Hungariam Turcarum direptioni patuiſſe.* Multa in utramqve partem dicta. Poſtremo victi precibus, Frederici ducis Auſtriæ tunc adoleſcentis, aſſenſum dedere, imperium ſumma Germanorum congratulatione ab Alberto ſuſceptum. Nec mora legati ad regem Poloniæ, nomine gentis Bohemicæ miſſi, Joannes Rabenſteinus, & Joannes Placius, oratum, *ne fratrem turbare Bohemiæ regnum patiatur, memineris inter Bohemos ac Polonos veteris amicitiæ, Albertum ex Sigismundi teſtamento, & provincialium decreto, regem eſſe, non potuiſſe paucos, qvi Caſimirum vocavere, jus regni ad alterum transferre. Si pergat alienum regnum fratri parare, caveat ne de ſuo certare cogatur.* Polonus ad ea *Bohemos ſibi amicos eſſe fatetur, cupere benevolentiam perpetuo ſtare, ac fratri, qvem primarii barones regem vocaverint, jus auferre non poſſe, Polonis ac Bohemis unam eſſe linguam, & unam utrique genti originem, cum Theutonicis nihil Bohemis eſſe commune. Nihil provincialibus incommodius, qvàm ſui regis vocem non intelligere, atqve in omni loco interpretis egere. Regnum ſibi ſuum ſatis tutum fidumq; eſſe, neqve ſe externam vim ullam timere. Proinde orare, ut fratrem potius recipiant, qvàm ipſi ab eo recipiantur:* donatosqve precioſis pellibus, ut eſt mos gentis, oratores dimiſit. Legatis autem alterius partis, miſſurum ſe propediem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Iglariam petit, qvo in loco ab Ulrico Roſenſi, Mainardo, plurimisq; Bohemiæ proceribus percupide expectabatur. Ptarſco vero per nuncios eum rogat ne *prius regnum ingrediatur, qvàm ſibi factionq; ſuæ faciat ſatis. Neqve enim paſſurum ſe regem eſſe, qvem ipſe non elegiſſet.* Albertus, qvod major pars regni ſtatuiſſet, id ratum eſſe debere reſpondit, hortari ne regnum qvietum interturbet. *Inventurum benignum regem ſi paci conſulat, ſin pergat res innovare, plus belli reperturum*

qvàm

Digitized by Google

quàm velit. Exin motis caſtris Cutlinam occupat, qvam Ptarſco ſine præſidio reliqverat. Petenti Pragam freqvens populus occurrit, atqve ut hoſtium victori congratulantur. Et qvamvis iterum Ptarſconis factio conventum peteret, priusqvàm rex coronaretur, rejectis precibus, tertio Calendas Julii ſolenni pompa coronam accepit. Ptarſco verò Coloniam, & alias ſuæ factionis civitates impigre munivit. Cumqve duo milia eqvitum ex Polonis ad eum veniſſent, populari eorum agros cœpit, qvi regem introduxerant, & tanqvam diu Bohemia qvieviſſet, novo exultans bello, adeo gloriabundus in campos exiit, ut captivos nobiles, qvos forte interceperat, ea conditione juratos dimitteret, *ut ſe non prius repræſentarent, quàm caſtra muris Pragenſibus admoverentur.* Albertus etſi auxilia ex Auſtria Hungariaqve aſciverat, illis tamen non expectatis hoſti copiam pugnandi fecit. Qvam Poloni detrectantes, per montes Cuthnæ & Sobeslaviam, ad Thaboritas ſe contulere, amicam ſibi civitatem, caſtrisqve ante urbem poſitis, Albertum expectavere. Ipſe cum copiis egreſſus, per Beneſcaviam ad eos feſtinans, legatos præmiſit, qvi Polonis dicerent, *inter Caſimirum, cujus cauſam agerent ſeq́, belli præmium Bohemiam eſſe, caverent ne incendia agitarent. Experirentur prælio, cujus provincia eſſet, cultam potius qvàm deſertam mallent, ſeſe moram minime facturum qvin pugna litem regni definiat.* Poloni ad hæc hujuſcemodi reſponſum dedere, *ex aqvo ſe ferre animo Alberti arrogantiam pugnam petentis: nam ſuperos ſuperbis infenſos eſſe. Venturo non defuturum prælium, Polonos faciem hoſti, non terga oſtentare ſolitos.* Lætus eo nuncio Albertus qvadrato agmine in conſpectum hoſtis advolat. Qvo intra caſtra ſe continente & ipſe caſtra ſua è regione Thabor ad jactum lapidis tormentalis metatus eſt. Pugnatum ſingulis diebus in campo, qvi medius inter bina caſtra jacebat, nunqvam totis viribus in fortunam belli ventum, Polono non tam facile egregia manu facinora edente, qvàm verba magnifica ore jactante. Erant in caſtris Alberti, Chriſtophorus Bajoariæ princeps, qvi poſtea regno Daciæ potitus eſt: Fredericus Saxoniæ dux, & Albertus marchio Brandenburgenſis, cujus nomen ab eo tempore cultum magnumqve fuit. Triginta millia militum Alberto parebant, Polonis qvatuordecim milia, qvorum caſtris juncta civitas, magno adjumento erat. Tormenta qvoqve ænea in utriusqve caſtris plurima, majora apud

Digitized by Google

Albertum fuere. Ex qvibus uni qvod erat maximum, ignem admoveri juſſit, cujus lapis emiſſus miræ magnitudinis, cum præter opinionem in caſtris hoſtium cecidiſſet, multos mortales interemit. Vidiſſes paſſim corpora ſine capite jacentia, capita qvoqve, pedes, membraq; ſine corpore in cruore fluitare, jumenta humi procumbere mortua. Neqve enim primo ictu duntaxat, ſed multiplici ſaltu pluribus in locis decidens ſaxum ſtragem fecit. Qvare conſternati Poloni relictis caſtris intra urbem ſe recepere. Georgius Poggiebracius per idem tempus cum Thaboritas peteret (nam & ipſe Ptarſconi junctus erat) in alam qvandam Alberti eqvitum forte incidens, commiſſo prælio hoſtem proſtravit, atqve hinc primum homini nomen datum. Albertus vero cum expugnari Thaboritas aliter qvàm fame neqviret, ſoluta obſidione Pragam rediit. Poloni exhauſti argento, amiſſis eqvis, pedibus in patriam abiere. Fredericus Saxonum princeps, dimiſſo rege domum rediens in hoſtium inſidias incidit. Sed nihil improviſa re motus, ordinata raptim acie, ea conſtantia, ea fortitudine pugnam iniit, ut penè victus captusqve victores vicerit, cæſisqve qvàm pluribus captos abduxerit. Rex Poloniæ nondum cognitis qvæ in Bohemia ſuis acciderant, cum duobus magnis exercitibus Sleſiam ingreſſus, in Bohemiam properabat. Sed intellecta ſuorum fortuna, populatis hoſtium agris domum rediit. Albertus autem relicto, qvi regnum gubernaret Ulrico comite Ciliæ, per Sleſiam Gorlicium venit. Uratislavienſibus vero, ea eſt civitas nobilis ac præpotens, & Sleſitarum caput, Albertum marchionem Brandenburgenſem petentibus belli ducem dedit, qvi Poloniam ſæpe infeſto exercitu petens, longe lateqve prædas egit. Non multis poſt diebus actum de concordia. Rodericus Burgenſis epiſcopus, natione Hiſpanus doctrina ac virtute præſtans, arbiter litis ex Baſilienſi concilio miſſus Albertum convenit. Diſceptatum eſt inter legatos partium, non convenientibus induciæ belli dictæ, conventus in aliam diem apud Uratrislaviam ſtatutus. Eo veniens Albertus, ex gradu forte prolapſus, graviter læſus pluribus diebus ægrotus decubuit: exin claudus effectus, infecta pace per Moraviam in Auſtriam rediit. Interea comes Ulricus, qvi Bohemiæ præerat, inter Barones de vendicando ſibi regno agere cœpit. Albertus cognito ejus ſtudio properatim ſtipendia ſubtraxit. Ille materia adempta

qva

Digitized by Google

qva Bohemorum animos ſibi conciliabat, ex provincia diſceſſit, nec ultra remiſſus eſt, regni cura Mainardo & Ulrico Roſenſi commiſſa. Per idem tempus Deſpotus Serviæ, qvam Raſciam vocant, cum ſacerdotibus & nobilibus in Hungariam profugerat, Turcarum impetum veritus, uno tamen relicto filio, qvi caſtellum Synderoviam in ripa Danubii ſitum,& à Turcis obſeſſum,tueretur. Albertus ab Hungaris invitatus, obſeſſis opem laturus, Budam petiit. Interea Georgius Palotius, Strigonienſium pontifex, diem obiit, qvi coronam regni, divitemqve regum ſupellectilem in arce ſervaverat. Qva re cognita, Albertus eo ſe confert. Arx reginæ deditur. Qvæ dum theſaurum regni coram Baronibus ad eam rem ſelectis recognoſcit, coronam beati Stephani regis, qvam ſacroſanctam putant, clam ſurripuit, anuiqve cuſtodiendam tradit, cætera obſignatis occludit arcis.

CAP. LVI.

De morte Alberti inclyti regis.

ALbertus Budam reverſus, non expectatis auxiliis adverſus Turcas exercitum ducit, caſtra inter Titiam amnem ac Danubium collocat. Interea Turcarum imperator evicto caſtello, excæcatoqve Deſpoti filio, cujus ſororem in matrimonium duxerat, domum abiit. Crudelis, qvi neqve conjugii affectum ſenſit. Verum Turcis matrimonii neceſſitudo levis, apud qvos ſinguli pro opibus plures uxores habent, regibus eo amplius nubere licet. Ita animus multitudine diſtractus, nullam pro ſocia, pariter omnes viliter habet. Albertus ubi expugnatam Synderoviam, Turcas abiiſſe cognovit, dimiſſo exercitu Budam rediit. Sed inſolito ferventis Auguſti calore vexatus, dum peponibus nimium oblectaretur, in ventris ſolutionem incidit, ſentiensqve periculum, moriturus in patria Viennam repetere ſtatuit. Iter ingreſſus, cum jam Strigonium præteriiſſet, in villa qvæ Longa dicitur, condito teſtamento ſexto Calendas Novembris deceſſit, princeps liberalitate ac fortitudine clarus, & qvi cæteris rebus longe religionis ſtudium antepoſuit.

CAP.

Digitized by Google

Cap. LVII.

Qvomodo Bohemi poſt mortem Alberti, eligunt in regem Albertum Bajoariæ ducem, ſed electioni conſentire noluit.

Bohemi qvi Alberti regis cauſa inter ſe diſſidebant, cognita morte, apud Pragam convenientes, unum totius regni corpus efficiunt, atqve ad eligendum novum regem ad octavum Calen. Majas diem ſtatuunt. Rochezana qvi dudum apud Græcium exulaverat, domum revertitur, ſuoqve more inſaniens, Romanam eccleſiam, Cardinalesqve, Patriarchas, cæterosq; per orbem epiſcopos blaſphemans, apud ſolos Bohemos incorruptæ veritatis inveniri ſacramenta dicit, precioſiſſimum Chriſti ſangvinem parvulis ac dementibus præbet. Sacerdotes ſuæ temeritati adverſantes, domo pellit, popularibus communionem ſub ſpecie vini recuſantibus, eccleſiaſticam ſepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora, ſuumqve placitum, ſuum qvisqve ingenium recepit. Regina Elizabeth jam filium ex Alberto pepererat octavo Calend. Martii, Ladislaum nomine, atqve Hungarorum ei coronam impoſuerat. Mittuntur ad eam legati, qvi dicant *ad eligendum regem diem ſtatutam. Si qvid juris in regno Bohemiæ ad ſe ſpectare confidat, oratores mittat, qvi rem ſuam agant.* Regina natum ex Alberto filium in cunabulis oſtendit, rogat *ne paterna hæreditate pupillum exuant: tempus mittendi legatos arctum eſſe:* neq; enim amplius qvam dies qvindecim ſupererant. *Si prorogetur terminus, miſſuram qvi pueri jura ediſſerant.* Erat inter legatos Procopius Rabenſteinus nobilis eqves, doctrina ac morum lenitate præſtabilis, cujus nos amicitia pluribus annis oblectavit. Is cùm Alberto ſerviſſet, *habiturum ſe curæ* ait, *qvæ regina mandaret.* Reverſus in Bohemiam eos primum adiit, qvi partes Alberti foverant. Exponit reginæ deſiderium, ſvadet proferri conventum. Res digna exauditione videtur. Verum Ptarſco, & qvi Alberti recuſarant imperium, cum jam Pragæ conveniſſent, regno conſulendum qvantocyus eſſe dicere, reginam ſpernere, inſtare, properare, vocare abſentes. Illi diem ex die conſulto proferre, moræ cauſas nectere. Interea legati ab regina veniunt, fit freqvens conventus. Intromiſſi Oratores proceres

Digitized by Google

proceres rogant, *Sigiſmundi & Alberti ſuorum regum meminerint, ne-potem filiumq; ne reſpuant, contra jus gentium paternam hæreditatem puero ne adimant. Fœdera cum Auſtralibus percuſſa ne violent, pupilli atqve orphani miſereantur.* Sunt non pauci, qvi læto favore legatorum poſtulata ſuſcipiunt. At qvi Albertum oderant, filium regem negare, cujus patri tanqvam regi non paruiſſent. *Infantem regno inutilem eſſe, regem à regendo dictum, qui regendus ſit, regem vocari non poſſe. Anteqvam Ladislaus adoleſcat, longum tempus effluxurum eſſe, interim regem aſſumi, qvi per ſe regat. Satis eſſe Ladislao, ſi poſt qvatuor & viginti annos ad regnum vocetur, medio tempore locum alteri faciat. Reges regno dari, non regna regibus. Fredericum Auſtriæ ducem, jam Romanorum regem electum, Bohemis indulſiſſe, uti qvem vellent, regem ſibi aſciſcerent.* Vicit hæc ſententia. Albertus itaqve Bajoariæ dux, majore procerum voto rex declaratur, qvi apud Venceslaum qvondam nutritus, Bohemicæ linguæ non ignarus erat. Mittuntur ad eum primores regni, inter qvos Ulricus Roſenſis, homo ſemper ſe tempori accommodans, princeps fuit, qvi licet Alberti partes olim defenderit, hujus tamen ſententiæ ſuaſor extiterat. Qvibus ea res indigna videtur, hi Procopium ad Fredericum Cæſarem clam ire jubent, rogantes nobile regnum ne pupillo negligat, cujus tutelam ſuſceperit. Jam enim Eliſabeth Hungarorum inconſtantiam verita, qvi ad Poloniæ regem defecerant, Ladislaum ad eum miſerat educandum. Fredericus audito Procopio, miſſis ad Albertum Bajoarium nunciis hortatur, *ne regnum ſibi alienum uſurpare præſumat, qvod tum difficile, tum ignominioſum fuerit. Bohemis, qvibus defuncti regis hæres eſſet, non licuiſſe alium eligere; neqve ſe poteſtatem eam dediſſe, quemadmodum in Bohemorum conventu nonnulli ementiti fuerant.* Procopium vero in Bohemiam remittit, qvi jus Ladislai haudqvaqvam ſe neglecturum aſſeverat. Albertus ea virtute atqve animi moderatione uſus eſt, qvæ poſtqvam reges eſſe cœpere, rariſſima ſemper fuit. Nam venientibus ad ſe Bohemorum legatis, amplum & nobile regnum offerentibus gratias egit, *qvi ſe unum ex omnibus elegiſſent, cui parere vellent dignumq; tanto imperio judicaſſent. Multa ſe idcirco debere Bohemis, neqve id unqvam beneficii oblivioni daturum. At cum regis Alberti ſoboles extet, indecorum eſſe cum alterius injuria regnum quærere; paternam hæreditatem nulli auferendam. Qvi pupillos ſuo jure diſpolient, Diis atqve hominibus inviſos pœnas aliqvan-*

Digitized by Google

do patrati ſceleris dare: cognoviſſe ſe non vano rumore fœdus antiqvum inter Bohemos & Auſtriales extare, deficiente maſcula ſobole principem ne foras aſſumant: fidem ſervare pulchrum, ne cui temere noceatur cavendum. Scelſtam execrabilemq́, vocem illorum, qvi regnandi cauſa jus violandum aſtruunt. Atqve ita majorem ſe ſpreto regno monſtravit, & ſi verum fateri licet, clariſſimum egit regem. Nam regnum apud eos, qvi ſpernunt, non qvi cupiunt.

Cap. LVIII.

De Ladislao infante Bohemorum Rege qvintodecimo.

BOhemi ab Alberto repulſi iterum convenientes legatos ad Cæſarem mitunt, petentes tutorio nomine, uti regnum accipiat. Is in Belgiam ſe iturum dicit coronæ ſuſcipiendæ gratia, cum redierit de re ipſa transacturum. Reverſum potentiſſimi ex Bohemia proceres adeunt. Inter qvos Ptarſco cum eſſet Alberti filio infenſus, ſeorſum Fredericum alloqvitur, *regem ut ſeipſum faciat, hortatur, facile id futurum, ſi tutelam pupilli rejiciat. Nam cum cæteri deſint, Bohemos ſuopte ingenio regnum ſibi oblaturos, cui ex fœdere tanqvam ſeniori Auſtriæ principi debeatur.* Negavit Fredericus orphani, cujus tutelam gereret, hæreditatem ſe qvoqvo pacto invaſurum, nec tamen Bohemiam tutorio nomine adminiſtrare voluit, qvam ſine profuſione magna pecuniarum retinere non poterat. Nam Bohemi niſi ex regibus qvotidiana munera accipiant, ab officio recedunt. Neqve eſt regnum cujus fiſcus abundat. Regiæ poſſeſſiones in privatas manus pervenere, argentifodinæ unde opes regiæ in immenſum crevere, majore ex parte periere. Diſtracti cenſus, vectigalia prorſus extincta, niſi populares in ſumptus regios pecuniam conferant, qvam vocant bernam, aut rapere unde vivat regem oportet, aut precariò regentem mendicare. Svaſit igitur Imperator, ipſi ut per ſe provinciam regerent, donec pupillus adoleſceret, donatosqve oratores à ſe dimiſit. Domum reverſis gubernatores eligere placuit, inter qvos Ptarſco & Mainardus priores habiti. Stetit aliqvandiu concordia diſcors. Nam licet Mainardo Ptarſconiqve factionum capitibus parum conveniret, & alter conventa cum concilio habita ſervanda eſſe diceret, catholicarum

Digitized by Google

arum tutor partium, alter ſperneret, Rochezanæ amicus, ab armis tamen abſtinuere, mediumqve qvoddam temperamentum inventum eſt, qvo partium cuiqve ſuo voto liceret vivere. Verum Ptarſcone vi morbi repente extincto, Mainardi poteſtas aucta eſt, cui tum Pragenſes, tum fortiores regni civitates paruere. Id ægre fuit adverſæ parti, qvæ Ptarſcone defuncto ad Georgium Poggiebracium ſe contulerat, eumqve ſibi ducem elegerat, jam tamen rei militaris peritia, rebusqve ſtrenue geſtis inſignem. Orare igitur *ne jacere ſuas partes ſinat, Mainardum indies creſcere, Pragam in poteſtate habere regni metropolim, ſacerdotes qvi Romanum ritum introducant magnificare, qvi veritatem patrum ſeqverentur, perſeqvi. Occurrendum temeritati hominis, qvi peregrinos mores patriæ anteponat, Pragam ei auferendam, neqve id eſſe difficile, civibus non placere Mainardi regimen, Rochezanam multos habere amicos, qvi excitato tumultu arma capeſſant, audendum eſſe fortibus viris, fortunam ipſam aperire victoriam.* Georgius ipſe, qvi ſuapte natura magna ſuperet, collaudatis ſvaſoribus nonnullos in urbem ire jubet, qvi pertentatis civium animis, qvæcunqve invenirent, ad ſe referant. Poſtqvam multi aures adhibent, conjuratione facta invadendæ urbis dies conſtituitur. Conjurati incendium in parte urbis admodum remota excitant, concurritur ad reſtinguendum ignem. Interea Georgius ex adverſa parte cum copiis muros invadit, nec mora proditores in inſtanti portas aperiunt, extollitur clamor, ut capta urbe ſoret. Hinc tremor ſuprema timentium, inde exultatio victorum exaudiri. Trucidantur paſſim reſiſtentes. Mainardus in eo tumultu captus in carcerem conjectus, ibiqve tandem obiit, ſive tædio diutini carceris, ſive, ut pleriq; putaverunt, exhauſto veneno. Ex illo tempore ſine controverſia Praga in poteſtate Georgii fuit, neq; poſt hac adverſari palam voluntati ejus ex Baronibus qviſqvam præſumſit: qvibus poteſtas ſuſpecta viſa, durum imperium, in concionibus laudare hominem, probare regimen, blandiri, adulari, *eum eſſe dicere, qvi tandem regni calamitatibus modum ponat. Id nulla vi rectius fieri poſſe, qvàm ſi rex in regnum veniat, precari, numen obteſtari, id patria non deneget, legatos ad Cæſarem mittat, inſtet, urgeat, facturum tutorem deniqve, qvod in pupilli rem ſit. Si pergat adverſari, nihil Bohemis imputandum alium regem parentibus.* Sententia qvamvis ingrata Georgio, accepta in auribus populi refelli non potuit. Miſſi ad Cæſarem oratores nihil impetra-

 vere,

Digitized by Google

vere,pupillaris ætas excuſationem præbuit,qvamvis ſæpius idem tentaretur. Venere plurimi ex Bohemis ad Fredericum viſendi regis gratia. Inter qvos Georgius nomine Giſcra, armorum gloria clarus, qvi partes ejus unus fermè defenderat in Hungaria, cum rex Poloniæ regnum invaſiſſet, prædones ſæpe acie fuderat, Joannem Huniadem bis caſtris exuerat, rebellantes Hungaros magnis cladibus affecerat. Is ubi ad conſpectum regis intromiſſus eſt apud Novam civitatem, qvo in loco tunc aderamus,aſtantibus plurimis illachrymans Ladislai manum exoſculatus, in hunc modum verba fecit: *Video te tandem teneoq́, mi Rex, ſi ſcires qvæ pericula propter te adivi, qvibus me laboribus implicui, qvot adverſo corpore vulnera accepi. En cicatrices teſtimonio ſunt, patri ego tuo tibiq́, vitam devovi. Nulla vis eſt, nulla fortuna, qvæ alienare animum à te meum poſſit, officia mea ſola tibi auferet mors. Sed tu hæc per ætatem non intelligis.* Et ſubridens, *Qvod* inqvit, *mihi præmium fidei ac laboris erit? & qvod das militi tuo ſtipendium?* Sextum tunc annum agebat Ladislaus, qvi poſtqvam Giſcra finem dicendi fecit, oculos huc atqve illuc circumvolvens, loculos Joannis magiſtri cameræ ſuſpiciens ex philacterio pendentes, qva ille nummos more Teutonico pauperibus erogandos aſſervabat, hanc tacitus arripuit, æraqve ſex tantum, neqve enim plura invenit, illinc deprompta Giſcræ dono dedit. Admirati omnes pueri factum, & providum & liberalem futurum judicavere. Giſcra innexos poſtmodum auro nummos è collo ſuſpendit, regiæ gratitudinis monimentum. Hungari, qvi mortuo Alberto regem Uladislaum ex Polonia vocaverunt, diu imperium Ladislai obtrectavere, bellumqve adverſus Turcas infeliciter fecere, in qvo Uladislaus fortiter pugnans obtruncatus eſt. In conventu deinde civitatum procerumqve Ladislaus rex appellatus, miſſa legatio ad Fredericum,in qva regni primores fuere, decretum electionis expoſuit, Ladislaum in Hungariam mitti coronandum poſtulavit. Reſponſum eſt *recte Hungaros egiſſe, qvi Regem tandem ſuum recognoverint, electione inde haud qvaqvam opus fuiſſe in eo, qvem natura regem dediſſet, neqve coronandum eſſe, qvi ſemel coronatus ſit. Puerum adhuc egere tutore, nullius tutelam ſalubriorem ei eſſe, qvàm Frederici Imperatoris & proximi conſangvinei. Expectarent ætatem regno idoneam, interea per ſe regnum adminiſtrarent.* Diu inter Hungaros & Imperatorem ob negatum regem inimicitiæ fuere, & armis qvoqve tentata res eſt. Joannes Huniades

Digitized by Google

des infeſtis copiis Auſtriam ingreſſus, qvamvis ferro atqve igne agros vaſtaverit, regem tamen coronamqve, & qvæ repetebat in Hungaria caſtella, obtinere non potuit. Pugnavit iterum contra Turcas, à qvibus magno prælio victus, humilior factus, Cæſaris benevolentiam & petiit & impetravit. Ob qvam rem qvamvis ſæpe & ab Hungaris & a Bohemis Ladislaus peteretur, res tamen ad duodecimum ejus annum protracta eſt. At cum Fredericus imperialis coronæ ſuſcipiendæ gratia Italiam petere ſtatuiſſet, rurſus Bohemi, Hungari & Auſtriales, legationibus ſeorſum miſſis Imperatorem fatigavere, Ladislaum repoſcentes, poſtulata omnibus negata ſunt. Ad Bohemos, qvi ea de re conventum Pragæ habituri erant, ac ferocius agere videbantur, regem alium electuri, niſi mos eis gereretur, legatos mittere placuit, qvibus & nos additi ſumus. Provinciales, qvibus apud Pragam dies ſtatuta fuerat, graſſante illic peſte, in Beneſchavia convenere, qvos in freqventi conventu, præſidente Georgio Poggiebracio, in hunc modum allocuti ſumus: *Petiviſtis ex Cæſare, viri Bohemi, Ladislaum regis qvondam veſtri filium ad vos mitti, idem Hungari, idem Auſtriaces importunis precibus exigunt. Si vobis mos geritur, illos offendere neceſſe eſt, ſi preces aliorum audiantur, contemnere veſtras oportet, ſi neceſſarium ſit alterum ex duobus, veſtram amicitiam præferret Imperator. Vetus eſt enim majorum ſuorum cum Bohemica gente fœdus, & acceptorum ultro citroqve beneficiorum memoria recens. Sin virtus claritasq́; penſitanda eſt, qvis Bohemico nomini non invideat, cujus victorias tempeſtate noſtra plures numerare licet, qvàm reliqvæ gentes omnibus ſeculis comparare potuerunt? Verum Cæſari hoc tempore in hanc electionem deſcendere haud quaqvam neceſſarium videtur, qvando ea pueri ætas eſt, qva neq; vobis neq; Hungaris uſui eſſe poteſt. Eſto, veniat in Bohemiam Ladislaus, qvod inde regno emolumentum cedet? Ille ne jus litigantibus decet? ſtatum reipublicæ reformabit? adverſus hoſtes copias ducet? belli paciſvé munia obibit? Nihil horum præſtare poteſt, cui recte tutela opus eſt. Illud in primis ejus adventus faciet. Regis pompa ducenda eſt, ornanda regia, adhibendi miniſtri, curia more progenitorum apparanda. Ad hæc grandi pecunia opus. Vobis nullum ærarium eſſe audio, nullos cenſus, nulla vectigalia publica. Ad veſtras igitur opes recurrendum, vos præſtare ſumptus, vos regem alere, vos inexplebilem curiam & inſatiabiles miniſtros explere oportebit. Video præterea inter vos non paucos eſſe proceres, conſilio, autoritate, atqve opibus penè pares. Cura regis uni committenda erit, non*

n 3 *omnibus.*

omnibus. Ille dominus, ille Rex veſter judicabitur, qvi regis corpus in poteſtate habebit. Et qvis veſtrum eſt, qvi non eum honorem ſibi qvàm alteri malit? Semina inter vos diſcordiarum petitis, niſi prius in unum conveneritis, qvi regis curæ præſit. Vos his incommodis Fredericus liberat, qvi ſuo ſumptu pupillum regium gubernans, diſſenſionum vobis fomitem aufert. Nec vos latet, quandoqvidem tenera regis ætas eſt, corpus ejus in poteſtate Cæſaris rectius eſſe, qvàm in alterius cujuſpiam. Ille enim conſangvineus eſt, ex eadem familia natus, & Imperator. Et qvis pupillo regi convenientior tutor detur, qvàm princeps principum? Si ſit inter vos & Hungaros contentio coram extraneo judice, de cuſtodia corporis regis, par cauſa veſtra atque illorum judicabitur. Utriqve regem petitis, utriqve fidelitatis documenta præſtabitis. Verum in hoc illi ſuperiores erunt, qvia natum apud ſe regem, coronatumq; dicent. Apud Cæſarem veſtra cauſa longè juſtior eſt, qvam Hungarorum, ſeipſum tamen in cura patruelis vobis præfert. Curate regnum, pupillum ſibi dimittite, qvem poſtqvam pubes fuerit, vobis inprimis credet. Qvod vero oratores veſtri dixere, alium regem accerſendum à vobis eſſe, id magis terroris incutiendi cauſa dictum Imperator exiſtimat, qàm qvod animo veſtro ea ſententia ſedeat. Neqve enim veſtra fides incorrupta prius, hoc repromittit, neqve progenitorum Ladislai in vos collata beneficia hoc exigunt, nec innocens ejus ætas qvicqvam demeruit. Cæterum volvite animo prius, ut ſapientes decet, qvemnam Ladislao præferre poſſitis, cujus ſangvinem, ſi matris originem memoria tenetis, qvatuor Romanorum Imperatores produxere. Si paternam proſapiam exqviritis, qvinqvies imperatoria dignitas in Auſtrali domo reſedit. Obſcuritatem qværat neceſſe eſt, cui tanta claritas non ſatisfacit. Addite potentiam, amicitias, clientelas. Auſtriam vobis vicinam poſſidet, Moravia, Sileſia illi parent, Hungari, etſi res novas moliri videantur, ab officio tamen non recedent. Imperator à qvo regnum veſtrum dependet, ſangvini ſuo non deerit, nec jus familiæ ſuæ negliget. Bojoariæ Saxoniæq; duces, Marchioneſq; Brandeburgenſes, & omnes fermè Germaniæ principes, Ladislaum propinqva neceſſitudine attingunt. Non poteſt hic pupillus offendi, niſi & tota Germania lædatur. Hæc ſuperflue vobis commemorari non ambigo, verum ita juſſit Imperator. Ille in Italiam pupillum ſecum abducet, reductum, puberemq; factum, ſi perſtiteritis in fide, ad vos primum mittet. Vos interea pro gravitate integritateq; veſtra, qvod in rem Bohemici regni pupilliq; ſit, conſulere admonet. Veriſimilis oratio viſa neqve ſine favore accepta, acceptioremqve Procopius noſter collega reddidit,

qvi

qvi patrio ſermone, Latinæ linguæ ignaris verba noſtra interpretatus eſt. Juſſi ſumus ex conventu paululum abire, mox revocatis reſponſum datum. *Reddita Imperatori gratia, qvi eam legationem miſiſſet, atque in dimittendo rege, Bohemos præferret cæteris. Accipere ſe bene conſulta conſilia, miſſuros ex nobilitate ſua primarios juvenes, qvi Cæſarem Italiam petentem ſeqvantur, eiq; miniſtrent. Expectaturos qviete reditum, qvem felicem fauſtumq; ſuperûm benignitate futurum exoptent.*

Cap. LIX.

De morte Barbaræ imperatricis, uxoris Sigismundi.

APud Græcium Barbara imperatrix ea tempeſtate decedit, inexhauſtæ libidinis mulier, qvæ inter concubinos illaudatum ævum publice agitans, ſæpius viros petiit qvàm peteretur, neqve Chriſtianæ, neqve alteri cuipiam religioni aſtricta, qvippe qvæ ſuperos ullos eſſe negabat. Ferunt eam ancillas ſuas ſæpe orantes jejunantesvé increpaſſe, qvæ corpus ſuum fruſtra macerarent, fictumqve cœli numen placare verbis crederent *Vivendum ſvaviter, dum vita ſuppetit, fruendumq; voluptatibus. Id tantum homini datum, cujus anima cum corpore ſimul extinguitur, ſomniare qvi alteram vitam ſibi promittunt.* Congrua moribus ſententia. Nam qvi relicto animi cultu voluptati corporis ſe dedere, gravati vitiorum ſarcina, non qvibus explicent vitamqve corrigant, ſed qvæ cœptum iter approbent, ea dogmata facile imbuunt. Neqve inqvinatis mentibus ſolamen ullum valentius, qvàm totum extingui morte hominem opinentur. Una ſalus deſperanti cœlum, inferos non timere. Corpus Barbaræ qvamvis infidelis fœminæ, Bohemi Pragam tulere, peractoqve funere in ſepulchrum regium condidere. Nec defuere ſacerdotes, qvi prophanum cadaver eccleſiaſtico ritu ſepelirent. Non ſunt regibus ſcriptæ leges, nec in Bohemia qvicqvam non permiſſum. Fredericus poſtqvam qvieturos Bohemos intellexit, qvorum motus in primis verebatur, reclamantibus Hungaris & Auſtralibus, aſſumpto ſecum Ladislao rege Italiam ingreſſus, auguſtalem coronam à Nicolao qvinto pontifice maximo Romæ accepit. Exin viſitato apud Neapolim rege Alphonſo, cujus tum opes florentiſſimæ fuerunt, cujuſqve neptem in matrimonium duxerat Leonoram, regis Portugalliæ filiam, moribus ac for-

ma

ma præſtantem, domum rediit. In eo itinere Ladiſlaus ſæpe fugam moſitus eſt, conſilio pædagogi fretus, cum qvo poſtea captus, uſqve in hunc diem cuſtoditur in vinculis.

CAP. LX.

Qvomodo Auſtrales Ladiſlaum regem ab Imperatore petentes, non exauditi, bellum movent, Novamqve civitatem obſident.

AUſtrales interea ſvaſore Ulrico Eizingero, ſumptis armis præſides provinciæ à Frederico inſtitutos vi pellunt, gubernatores ex ſeipſis duodecim eligunt, ſummam rerum Eizingero committunt. Inventorem qvoqve novitatum alterum Ulricum Ciliæ comitem in ſocietatem accipiunt, auxilia ex vicinis gentibus accerſunt, reverſum imperatorem, miſſis legatis, aut regem Ladislaum tradere, aut bellum expectare jubent. Poſtulatis non tam rejectis qvàm ſuſpenſis, impatientes magis moræ qvàm belli, infeſtis ſignis Novam civitatem petunt. Committitur primo adventu atrox pro portis prælium, nullus ſagittis modus, cadunt ſine numero tela, bombardæ ſtragem hoſtium horrendam edunt. Miſerabile viſu, diſiecta paſſim membra eqvorum atqve hominum cernere, cruorem late fluentem aſpicere. Qva denſiſſima fuit, unus perfregit aciem lapis emiſſus, idem alius atqve alius fecit, proſtratis qvæcunqve occurrere, inermibus atqve armatis, nec tamen intermiſſa pugna. Conglobati hoſtes, magis ac magis inſiſtere. Ubi res gladio geri cœpit, ac vir virum manu prehendit, eqvus eqvum impulit, pugnatum eſt aliqvandiu æqvo Marte. Poſtremo Cæſarianorum acies, non tam virtute qvàm multitudine ſuperata, terga dedit, atqve in urbem trepide ſe recepit, unius militis Andreæ Poumkircher, poſtea à Cæſare ad Baronatum ſuffecti, audacia civitatem tutata eſt. Qvi ne victores cum victis uno agmine irrumperent, tamdiu pro porta ſolus impetum tenuit, donec converſi fugientes, globo facto, ex loco difficili hoſte repulſo, januam clauſere. Firmata eſt deinde obſidio, & oppugnata machinis mœnia. Ex Bohemis ſolus Henricus Roſenſis cum ducentis eqvitibus, peditibus fermè octingentis in caſtris

tris fuit. Hungari nondum venere. Neqve enim per inducias bellum inferre Cæſari licebat. Auſtrales circiter duodecim millia militum expeditos in armis habuere. Georgius Poggiebracius Cæſari, cujus erat amicus, opem laturus, ſedecim millia militum congregaverat. Sed audita concordia, in agrum regulorum Roſenſium exercitum duxit, villasqve late populatus eſt. Imperator enim interventu Caroli Marchionis Badenſis, Sigiſmundiqve Saltzburgenſis archiepiſcopi, Ladislaum è manu ſua dedit, Auſtralibus multa promittentibus, qvæ mox barbara fide negaverunt. Inter cætera conventum erat, *ad tertium dius Novembris conventum Viennæ habere, in qvo vocati utriusqve partis conſangvinei, Bohemi qvoqve atqve Hungari, de tutela regis nondum pueris judicarent, Ladislaum interea in poteſtate comitis Ciliæ extra Viennam degere, nihil prius adminiſtrare qvàm conſilii decretum fieret.* Verum puer poſtridie in urbem ductus, ſummis novisqve honoribus exceptus, è veſtigio magiſtratus in civitate creavit, præfecturas tota provincia inſtituit, ſacerdotia donavit, regio more curiam erexit. Hungari ad eum venere, inter qvos Joannes Hunniades fuit, qvi tum comitatum Biſtricenſem regia beneficentia conſecutus, haud aliter qvàm principes conſvevere, novæ dignitatis inſignia ſuſcepit. Acerſunt & regem ſuum Bohemi, cum Georgio Poggiebracio, qvibus non minora Ladislaus pollicitus, qvàm pater atqve avus promiſerant. Poſtqvam dies affuit cum imperatore conſtituta, Ludovicus Bajoariæ & Gulielmus Saxoniæ duces, Albertus qvoqve Marchio Brandenburgenſis, Carolus Badenſis, & multi ex Germania prælati ac principes advenere. Freqvens conventus habitus. In qvo præſidente Ladislao, oratores imperatoris, inter qvos & ipſi fuimus, ita auditi ſunt, ut victi apud victorem. Fruſtra æqvitas, fruſtra honeſtas, in medium deducta. Cuncta ex arbitrio comitis gerebantur, ipſe pro rege verbum facere, ac reſpondere, qvi neqve leges, neqve pacta victorem obligare poſſe ajebat. Fredericum & jure ſimul & bello excidiſſe, armatis ac fortibus jura favere. Poſtremo infectis rebus conventus diſſolutus. Nicolaus Cardinalis ſancti Petri, doctrina & vitæ integritate conſpicuus, ad componendam pacem Apoſtolico imperio miſſus, ab Auſtralibus rejectus eſt. Ladislaus qvamvis rex appellaretur, alieno tamen arbitrio ductus, in regnis ſuis triumviratum deduxit. Joannes Huniades Hungariam rexit, Poggiebracius

O Bohe-

Bohemiam, Ulricus Auſtriam. Penes hunc major autoritas, qvi regem in poteſtate habens, illis qvoqve imperare poſſe videbatur. Promiſerat Ulricus & Hungaris & Bohemis regem ad eos propediem venturum. Hungaris primũ ſatisfacere ſtatuit, diem illis apud Pozonium conſtituit. Conveniunt freqvẽtes Hungari, res ibi voluntate Huniadis ordinantur. Potentiori omnia parent. Ulteriꝰ regnum ingredi, neq; reginæ, neq; comiti viſum. Fit reditus in Vieñam, Bohemis dies inſtituitur, qva regem coronandum Pragæ ſuſcipiant. Erat inter Bohemos Joannes Smiricheus, homo nobilis, & facundiæ gratia inter primos conſtitutus. Is poſtqvam regem Bohemiam ingreſſurum cognovit, literas hujusmodi ad eum dedit. *Joannes Smiricheus Ladislao regi ſalutem. Venturum te qvamprimum in regnum tuum probo, ſi modo imperaturus veneris, non pariturus. Inermem impotentemq; intrare non laudo, ſi non bicipitem mater peperit, ut ex duobus capititibus unum Vienna apud amicos dimittas, alterum Bohemorum dubia credas fidei. Vale.* Epiſtola comiti reddita eſt, qvi cognito tenore, Georgio eam remiſit. Ille accerſito procerum concilio, inter qvos Joannes non in poſtremis erat, literarum ſenſum ſuppreſſo ſcribentis nomine recitat, qvid mereatur ſcriptor percunctatur. Dignum morte primi judicant, nec Joannes ſuo loco ſententiam dicere juſſus, adverſari audet, proditorem & ipſum patriæ, afficiendumqve ſummo ſupplicio cenſet, qvi ea ſcripſit. Profertur mox epiſtola ejus manu conſcripta, & impreſſum annuli ſignum recognoſcitur. Damnatus ore ſuo comprehenditur, duarum horarum tempus datur, in qvo ſi velit, & animæ ſuæ ſaluti, & domeſticis rebus conſulat. Nec diutius vitæ dimiſſus, gladio percutitur. Sic vir magis eloqvens qvàm cautus, dum alienam ſervare vitam ſtudet, perdidit ſuam.

CAP. LXI.

De ejectione Comitis Ciliæ, & privatione adminiſtrationis ſuæ.

COmes interea, ut qvàm ſplendide regem in Bohemiam duceret, haud ignave operam dabat, ad eam rem non parum auri neceſſarium erat. Publicum ærarium exhauſtum, qvi eam ſummam crederent, neq; negociatores, neq; proceres inveniri. Mos

eſt

eſt Auſtrialibus, qvotiens repentina principi neceſſitas ingruit, ex ſubditis pro modo facultatum pecuniam exigere, qvam vocant *Steuram*. Id tamen injuſſu provincialium haud permiſſum. Huc ergo revertitur. Convocantur apud novum Triticiburgum pro veteri conſvetudine qvatuor ordines, Sacerdotes, Barones, Nobiles, Civitates. Ibi comes præſente rege convocationis cauſam edicit. Iter in Bohemiam regi neceſſarium oſtendit, qva pecunia ſit opus exponit, principi ſuo ut ſubveniant hortatur, neqve inopem mendicantiqve ſimilem ad coronam ſuſcipiendam ire permittant. Conventus deliberandi copiam petit. Ibi Eizingerus, qvi jam pridem à comite ſpretus, extra regis gratiam ejectus, occaſionem qva ſe vindicaret expectabat, idoneum nactus tempus, vocatis ſeorſum primoribus, qvos ſibi fidos, comiti infenſos credidit, ita locutus fertur: *Qvid agimus, viri Auſtriales, ſemper ne Cilienſis mancipia erimus? Imperatoris jugum excuſſimus, ut comiti ſerviremus? Moderatius certe illius regnum fuit, tolerabilior duratio. Ille in Auſtria natus, noſtrorum principum ſanguis erat, & ſi verum fateri libet, noſtri domini dominus. Qvia tamen ex re ſua magis qvàm principis noſtri provinciam rexerat, arma ſumpſimus, præfectos ejus ejecimus, regem noſtrum vindicavimus. Hic alienigena noſtra demum ætate principatus honore donatus, nos omnes pro ſervis habet. Cui noſtrum de republica conſilium creditur? injuſſu noſtro rex in Hungariam ductus eſt, ſuperis gratia, qvi remiſerunt incolumem. Nunc neſcientibus nobis promiſſus Bohemis, Hungarica Bohemicaq; negocia ſolus comes pro libidine ſua ducit. Neqve contentus duorum regnorum gubernatores vectigales ſibi feciſſe, Auſtriam ſolus exhaurit. Nam quota portio eſt, qvam regius ſumtus accipit? qvicqvid reliqui eſt, comiti cedit. Major ei qvàm regi familia ſervit. Taceo concubinam inſtar reginæ cultam, cujus virum concivem noſtrum, ô Viennenſes, interfecit. Plena prædonibus & meretricibus domus ejus, inter hos regias opes effundit. Magiſtratus, præfecturas, ſacerdotia vendit: ubi non ſufficiunt publica furta, ad privatas facultates manus admovet. Qvicqvid olim peccavere opulenti, hodie plectitur, nulla vetuſtas impunitatem criminis habet. Neqve tuta innocentia eſt, inconvicta puniuntur ſcelera. Et offendiſſe majeſtatem convincitur, qvisqvis dives habetur. Nemo ſuæ ſubſtanitæ certus dominus. Eqvi, ſervi, liberi, conjuges veſtræ, pro libidine comitis auferuntur. Nunc ſumtus regii petuntur, qvibus in Bohemiã pergat. Fateor, non iniqva poſtulatio eſt, ſi fraus abſit. Cautiorem me comitis artes ac verſutiæ reddunt.*

Digitized by Google

Sibi hæc pecunia non regi quæritur, novum aliqvod bellum novum argentum parit. Noſtris alitur malis ſua quies:, pax ejus, noſtrum bellum eſt. Inſecurum facit noſtra ſecuritas. Pudet me patientiæ noſtræ, qui ſi viri eſſemus, [illegible] opprobrium hoc è noſtris oculis ejiceremus. Sed fuit hactenus prohibita conventio, nunc ſimul congregatis reipublicæ licet conſulere. Reſumite alacres ſpiritus, amicos quisq; veſtros commonitos reddite, ad imperium preſto cum armis adſint. Accingimini mecum, aut vobis libertatem, aut mihi mortem parabo. Illud in primis mihi ex uſu videtur, multitudo ne regi poſtulata deneget, paucos ex primoribus eligat, qui regem adeuntes ſemotis arbitris provinciæ neceſſitates exponant. Non dubium, qvin vobis mihiq; id muneris demandetur. Ego ſi regis alloqvendi facultas detur, excluſurum me comitem neqvaqvam ambigo. Placet Eizingeri conſilium, dant invicem dextras, jurejurando ſe aſtringunt alterum alteri non defuturum, donec comes ejiciatur. In conventu provincialium qvæ volunt ex ſententia ordinant. Nec morati, regem adeuntes daturos argentum provinciales offerunt, eſſe tamen, qvæ ſoli ſibi mandata perferant, rempublicam Auſtriæ concernentia. Juſſis exire cæteris, ſoli apud regem manent. Ibi Eizingherus regem Auſtriali ſangvine natum dicit, *nullos ſibi fideliores Auſtrialibus eſſe. Imperium ejus illis naturale, cæteris violentum. Conſilium ab his recipi oportere, qvi amant. Modeſte ferre Auſtriales principis ſui negocia non bene adminiſtrari, expilari provinciam, vexari ſubditos, vicinorum odia provocari. Comitem ditare ſuos, regem ad inopiam redigere: Ladislaum regem vocari, comitem regnare, bellum ab eo cum imperatore nutriri. Gubernatorem autem Hungariæ annua qvatuor & viginti milia nummum regi pendere, comiti duodecim milia. Idipſum reliqvos provinciarum præſides facere, omnes comiti vectigales eſſe. Nihil dubium, qvin ea mens hominis ad regnum qvoqve aſpiret, amovendum eum priusqvam meditata perficiat. In atrocibus delictis etiam cogitationes plectendas eſſe. Poſſe haud difficile comitem ejici, verum taciturnitate opus.* Aperto conſilio poſtqvam cuncta placent, intromiſſo comite deliberatio conventus exponitur, promiſſa pecunia dicitur. Viennam tamen, dum exigitur, eſſe petendam, ordinandam civitatem, ne qvid in abſentia regis turbarum exoriatur. Ficta pro veris pleriqve referunt. Commendat deliberata Comes. Eizingerus Viennam præcurrit, ſenatum de mente regis edocet, cujus reditus civitati jucundiſſimus fuit. Nihil prima die actum. Poſtera ſummo mane

Eizinge-

Eizingerus regiam adit, collocatis in proximo divi Auguſtini templo mille armatis, qvi præſto ad ſignum irrumpant, alios tectis armis intrare palatium jubet. Conveniunt freqventes conſiliarii, regem in cubiculo ſalutant, proceres exiturum in aulam expectant. Ex familia comitis nemo intromittitur. Ultimus omnium adeſt ipſe Comes, qvi apud concubinam dormierat, nec tam cito veniſſet, niſi vocatus ab amicis in palatio novas res parari accepiſſet. Pulſanti fores non patuere, donec furens calcibus inſultavit. Ubi ad regem ventum eſt, ilentium aliqvandiu ſervatum. Deinde Eizingerum innuente rege ita ocutum accepimus: *Ab hac hora, Comes, regiam tibi curiam interdictam cito, abi qvo libet gentium: neqve poſthac gubernatoris nomen, neqve conſiliarii, neqve regii familiaris uſurpes. Hac me tibi dicere rex juſſit:* Ad ea Comes nihil mutato vultu, forti & conſtanti animo *indignum ſe cui talia dicerentur*, reſpondit. *Æmulorum ſuorum ea eſſe, non regis, ſolere principes qvi de ſe benemeriti eſſent, his meliora referre, ſe patri Alberto, ſe matri Elizabeth, ſe ipſi Ladislao ſumma fide ſerviviſſe, pro eo prius fudiſſe ſangvinem qvàm naſceretur. Bella ejus cauſa difficillima confeciſſe, fuiſſe in carceribus, patrimonium fudiſſe, imperatoris odium incidiſſe, ut regnum ei conſervaret, ſcire ſe benignum regem habere, & accepti beneficii memorem. Qvæ dicta eſſent verba, moribus ſuis non convenire, Eizingerum ea excogitaſſe, qvi jampridem ſibi fuiſſet infenſus, qvoniam pro ſua libidine expilari regis bona non potuiſſet. Orare ne plus inimicorum odia qvàm ſua merita valerent, ne bonitatem regiam adverſariorum malignitas vinceret.* Fit ſilentium locuto Comite, non ſatis certo ſentitur, an rex in ſententia perſiſteret, & mutatum ejus animum ratione Comitis verebantur, inclinaturi qvo ille ſe verteret, ex cujus nutu pendere victoriam nôrant. Eizingerus de ſtatu ſuo ſollicitus, nihil cunctandum ratus, priusqvam rex comiti reſponderet. Ita inqvit: *Ego mandante rege verba feci, nihil de meo locutus ſum, ipſe adeſt, ipſe me judicet. Dabo merito pœnas, ſi meam tibi, Comes, non regis voluntatem expoſui. Et fare tandem Rex optime, nec nos ultra ſuſpenſos teneto.* Tum rex placide, ut conſvevit, *ex mea*, inqvit, *intentione ac voluntate locutus eſt Eizingerus*, atqve his dictis ſubticuit. Vidiſſes erectas Auſtralium mentes, & jam comiti tanqvam victo ejectoqve inſultantes. Ille ad proceres exiens, qvos in aula congregatos diximus, ejectionis ſuæ contumeliam expoſuit, conſilium atqve auxilium expetens. Qvibus in voluntate regis omnia ſita reſpondentibus,

 bus,

Digitized by Google

bus, ad ſororem regiam ſe contulit, ab ea præter lachrymas & muliebrem ejulatum nihil extorqvet. Et jam undiqve per palatium ire armatos animadvertit. Cedendum itaqve potenti invidiæ cenſuit, neqve parum putavit ex inimica civitate ſalvum corpus educere. Clientes ejus audita rei novitate ſibi qviſqve fuga conſuluerant. Tacitus igitur & confuſo ſimilis cum qvatuor tantum comitibus ex aula diſcedens, in patriam ſuam conceſſit. Albertus Marchio Brandenburgenſis ne populares ſaxa in eum jacerent, ad portam uſqve tutum iter fugienti præbuit. Verum qveis prohibitæ manus fuere, linguæ libertate uſi probroſa in abeuntem maledicta omnis generis congeſſere. Inconſtantis fortunæ ſingulare documentum. Nam qvi paulo ante tutor regis, & ſecundum in Auſtria caput erat, in qvem omnium oculi reſpiciebant, qvi belli pacisqve munera ſolus agebat, unico regis verbo poteſtate privatus, inops conſilii, & animo confuſus abiit.

CAP. LXII.

De coronatione Regis Ladislai.

REx paulò pòſt magnificentiſſimis apparatibus Bohemiam petiit, atqve in Praga ſummos conſecutus honores, regni coronam accepit. Bohemi in ejus ſumptus ſuorum qviſqve cenſuum tertiam partem contulere. Ex ea pecunia coronationis ſolennia peracta ſunt, ſupportata curiæ onera, & nonnulla coronæ caſtra redempta, qvæ vel Georgio Poggiebracio, vel amicis ejus commiſere. Manſit ibi non parvo tempore Ladislaus, nec unqvam hæreticorum eccleſias qvamvis rogatus intravit nec ſacris eorum interfuit. Presbyter qvidam ex factione Rochezanæ, in ſacello arcis rem divinam facturus, ſacerdotali veſte ornatus ad altare conſcenderat. Rex eo in loco ſacra, qvibus intereſſet, celebrare juſſerat. At ubi hæreticum id muneris occupaſſe, nec velle alteri locum facere didicit, miſſo magiſtro militum, prophanum ſacerdotem, niſi abiret, rapi extra ſacellum, & de proxima rupe præcipitari juſſit. Illi charior vita qvam contumacia fuit. Rochezanam in celebritate corporis Chriſti ſacram euchariſtiam per urbem deferentem ex feneſtra conſpicatus, nullum reverentiæ ſignum præbuit. Percunctantibus amicis ut qvid ſacramentum inhoneſtaſſet?

Digitized by Google

neſtaſſet? *Non me latet*, inqvit, *diviniſſimum Chriſti corpus dignius eſſe quam per me ſatis honorari poſſit, nec mea reverentia gloriam ejus auget, neqve dehoneſtatio decus imminuit. Verum mihi cavendum, ne dum Chriſtum honoro, ſacrilegum presbyterum Rochezanam popularibus approbaſſe videar, quorum plerumqve mores ex principe pendent. Nec illi me Deum contempſiſſe putabunt, cujus ſacratiſſimum corpus catho-ici presbyteri manu ſummis ſemper honoribus proſecutum videre.* Gravis hæ-eticæ factioni jam mora regis in Bohemia eſſe cœperat, cujus ſacra b eo & à cæteris principibus dietim confluentibus contemnebantur. Et jam qvi decepti errabant, aliorum contemplati mores, ſuas ine-tias cognoſcentes, relicta Huſſitarum perfidia, ad eccleſiam reverebantur. Ob qvam rem cupientem in Auſtriam reverti regem, nulus hære[illegible]rum eſt adverſatus. Prius tamen qvam rediret, Uratisaviam nobilem urbem reviſit, Sleſiarum caput. Ibi cum divinis ntereſſet in æde pontificali, freqventesqve principes conveniſſent, 'oggiebracius qvoqve proximus regi adſtaret, fama eſt, eaqve vul-ata, Chiſianum qvendam paraſitum ex his, qvi ſtulticiam ſimulan-es alios ſtultos faciunt, Poggiebracium his verbis compellaſſe: *Qvo ultu ſacra noſtra reſpicias plane adverto, animum non intueor. Fare ob-cro, nonne ſatis nitida tibi videtur noſtra religio? Vides ne qvàm multi r magni principes, & ipſe rex noſter unum ritum ſeqvantur? Cur non is potius qvàm Rochezanæ conſentis? An plus ſapere paucos Bohemos, qvàm liqvam Chriſti eccleſiam, cenſes? Qvin relicta incondita plebe, nobilita-te jungas nobiliter.* At Poggiebracius: *Si tua hæc ſunt verba*, inqvit, *on es qvem ſimulas, tibi tanqvam prudenti reſpondeo. Sin aliena, ſatisfa-re me illis oportet, audi ergo. Eccleſiaſticas ceremonias ſua qvisque pro de gerit. Sacrificia ea facimus, qvæ credimus Deo grata. Neqve noſtri rbitrii eſt credere, qvod velimus. Victa magnis rationibus mens humana, olens nolensq́, capitur, utq́; natura inſtituta eſt, altera facile trahitur, altera abitur. Mihi perſuaſa eſt meorum ſacerdotum religio. Si tuam ſeqvor, ho-ines fortaſſe fallam, anima mea contrarius, Deum qui corda inſpicit, ne-veo fallere. Neqve me tui ſimilem eſſe decet. Aliud hiſtrioni, aliud vero bili convenit. Hæc vel tibi habeto, ſi ſapis, vel his referto, qvi te ſubmi-re.* Comes Ciliæ dum hæc aguntur fractus animo, & omni ſpe re-qva deſtitutus, ab eo petere ſalutem coactus eſt, cujus ſaluti fuerat ſidiatus. Ad Fredericum igitur confugiens, malo ſe uſum conſilio

dicit,

dicit, qvi dominum ſuum reliqverit atqve impugnaverit, recepiſſe ſe parati ſceleris pœnam, regia curia dejectum, & in alienis hoſpitiis auxilia mendicare coactum. Pœnitere qvamvis ſero prioris vitæ, dignus tamen cujus Cæſar miſereatur, qvi non tam nocuiſſe qvam prodeſſe poſſit. Reſtituturum Auſtriam, ſi ſuo conſilio fides ſit, nam ſecum primores provinciæ ſentire. Petit errati veniam, & in poſterum magna pollicetur, ſi priſtinam in gratiam recipiatur. Cæſar cui verba dare difficilimum eſſet, multa ſe comitis defectione paſſim damna tuliſſe commemorat, eaqve reſarciri expoſtulat. Neq; Auſtriam ſibi promitti ſufficere, qvæ non eſſet in comitis poteſtate, ſi ſua qvæ poſſideret, comes traderet, poſſe reconciliationem ſeqvi: ſin minus, non placere pœnitentiam, qvæ non ſentiret pœnam. Diu res agitata eſt. Poſtremo cum Fredericus facta cuperet, comes verba offerret, infecto negotio diſceſſum eſt. Erat per idem tempus inter Franciſcum Sfortiam Mediolani ducem, & rempublicam Venetorum grave atqve atrox bellum. Alphonſus Siciliæ rex Venetos adjuvabat, atqve ob eam cauſam Florentinos Franciſci amicos armis premebat, eumqve Senenſes ſeqvebantur. Nec dubium erat, qvin Franciſci conditio multo inferior videretur. Qvod cum ipſe adverteret, externa ex Gallis auxilia accerſivit, conducto grandi ſtipendio, Alphonſi æmulo, Renato Lotharingiæ duce, qvi paulo ante ex regno Siciliæ fuerat expulſus. Hujus adventu magna fortunæ inclinatio facta eſt, & Venetorum exercitus loco pulſi, debiliores viſi ſunt. Senſit hæc Ciliæ comes, atqve hinc ſuæ miſeriæ finem ſperare cœpit. Miſſisqve ad Venetos legatis, venturum ſe cum ingentibus Bohemorum copiis auxilio pollicitus eſt & finem bello impoſiturum, ſi ſtipendia darentur. Neqve id erat difficile. Nam Bohemi novarum rerum cupidi, & in armis educati, nullo imperio domi teneri qveunt, ſi qvis militantibus mercedem offerat. Adhibuerunt aures Veneti. Sed cùm longinqva militia multum auri expoſceret, oblatam potius cum hoſte pacem accipere, qvàm dubium emere bellum voluerunt. Fruſtratus iis Comes, poſtqvam foris nullum exilii ſui præſidium reperit, per amicos reconciliari Ladiſlao qværit. Neqve amplius adverſata fortuna eſt. Inviſus Baronibus Eizingherus, qvorum avaritiæ atqve rapinæ obſiſtebat, conſervare gratiam regis neqvibat, cum illi modo per ſeipſos, modo per filios, qvi regi diu noctuqve adſtabant,

Digitized by Google

ſtabant, Eizingerum criminarentur, & indigne pulſum Comi-
:m dicerent, regi propinqvum, & qvi ſibi regnum reſtituiſſet. Libuit
;itur ab exilio revocare Comitem.

Cap. LXIII.

De reductione Ulrici comitis Ciliæ, & reſtitutione adminiſtrationis ſibi factæ.

COmes Ciliæ iis geſtis, per amicos clam regi reconciliatur, reverſurusqve Viennam magno & ſplendido apparatu, mille ducens eqvites expeditos in armis, adit, venienti rex obviam extra urbem factus eſt. Primores, nobiles, populares, omnes ſecuti lutare, amplecti, laudare Comitem, certare invicem, contumelious ejecerint, an magnificentius revocaverint. Mira rerum mutatio, ?vi paulo ante mœſtus in exilium ierat, in triumphantis modum :vertitur. Eizingerus, qvi culmen potentiæ conſecutus eum dejerat, qvod in alium ſtatuit, in ſeipſum pati cogitur. Intrante namve urbem comite, ipſe cum amicis egreditur, ſpontaneum exilium igens. Lubricus apud reges primus eſt locus, nec ſolida poteſtas unius oluntate ſubnixa. Ferunt comitem, Eizingeri cognito receſſu, lauaſſe hominem, qvi fortunæ ludibrio ſe ſubtraxerit, *paratam ei turſiſſimam fuiſſe mortem, ſi judicium expectaſſet. Uſurum optimo conſilio, ſi ... triales procellas perpetuo declinaverit. Nec tamen ſibiipſi curiæ mores plare, fluxa incertaq; omnia eſſe, omnibus horis inſtare pericula, acceptam periori anno ignominiam menti ſuæ ſemper hærere, ſemper ante oculos eſſe rpem ejectionem, contumelioſum exilium, probroſa verba, mirari qvod ... n pejora pertulerit: Deo gratias agere, qvi ſibi priſtinum ſtatum reddidet, ſatisfactum honori ſuo eſſe, nec plura cupere. Manſurum tamdiu apud gem, donec ejectionis infamiam glorioſi reditus rumor extinguat, potentin deinde, & regis amicitiam, & populares aures malle ſe dimittere qvàm rdere.* Non tam fortiter ea fecit qvàm dixit ſapienter. Potentiam vi conſecutus fuerit nemo tam facile deponit, qvàm damnat. Renent amici, implicat gloriæ cupido, obſtat inimicorum metus, ſemer eſt qvod craſtinare compellit. Facilius Gordii famoſum in Aſia

nodum qvis ſolverit, qvàm potentiæ regniqve blandiciis ſeſe explicayerit.

Cap. LXIIII.

De dolo comitis Ciliæ, Joannem Huniadem ab adminiſtratione regni Hungariæ cupientis amovere.

Hungari poſtqvam regem in Auſtriam rediiſſe accipiunt, legatos ad eum è veſtigio mittunt, utqve in Hungariam veniat, ſuum regnum viſitatum, petunt. Joannes Huniades per idem tempus Hungariam ferè univerſam in poteſtate habuit, regiæ arces in manu ejus fuere, eqveſtres pedeſtresqve copiæ uni ei paruere. Id nonnullis regni Baronibus invidioſum ac moleſtum erat, atqve in primis comiti Ciliæ, qvi locum ejus optabat, nec poſt electionem ab eo promiſſum acceperat aurum. Criminari ergo Joannem, regi odioſum efficere *illum regem eſſe, non Ladislaum, vectigalia ad eum cuncta deferri, munitiſſima regni oppida, arces, eqvos, arma, in poteſtate ejus eſſe. Nihil dubium qvin regni coronam qværas, ſi neqveat per Chriſtianos, conaturum per Turcas, qvibus bis magnos Hungarorum exercitus prodiderit. Palam Turcis infeſtum videri, clanculum eſſe amicum. Bis fidem ab eo violatam, reginam Elizabeth, introducto rege Polonia, contra jus faſq; repulſam. Polonum, qvem accerſierat, in bello deſertum. Si pergat in Hungariam Ladislaus, in ejus manu aut vi, aut veneno periturum. Id ſolum qværi, dum regis in Hungariam tranſitus petitur. Qui provincias ex arbitrio ſuo regunt, eos ſine fraude dolisvè ſuperioris præſentiam non expetere, inſidias proculdubio in caput regis paratas eſſe. Præveniendum facinus, & in autorem vertendum ſcelus. Promittendum in Hungariam iter, prius tamen Joannem ſub ſpecie pacandi regni ad curiam evocandum, venientem capiendum atqve necandum, ſic Ladislaum paterno regno perfrui poſſe.* Tutiſſimum illud conſilium ac ſalubre viſum, compoſitis inſidiis Joannes ad regem vocatur. Ille ab amicis de fraude certior factus (difficulter enim res magnæ ſilentur) pariturum ſe regi in Hungaria reſpondit, iturumqve qvocunqve juſſerit, extra regni fines non eſſe obnoxium. Mittuntur igitur ad eum primores curiæ cum comite Ciliæ, qvi ſecum in finibus Hungariæ conveniant ad oppidum Coziæ, conventumqve

umq́ve Viennam abducere ſi neqveant, intra oppidum arte tractum
ıterficiant. Joannes ad jactum teli cum duobus millibus eqvitum,
onſtitit, colloqvium in campis offerens. Comes Ciliæ *ſe regis vicem*
erere ait, *gubernatori eos adire, qvi regis mandata perferant, haud indeco-*
um eſſe, neqve ſe ita ignobilem, ut cedere Joanni debeat, colloqvium intra
ppidum & qvietius & honeſtius haberi poſſe. Joannes legationem ad ſe miſ-
ım dicere, *legatos ei cedere ad qvem mittantur, de nobilitate non eſſe in præ-*
ntia certandum. Cæterum in Hungaria, Comites Ciliæ regni gubernato-
es ſeqvi ſolitos, poſtremo munita ſe oppida minime ingreſſurum, niſi præſi-
ium intus habeat, æqve ut Comes. Ita rebus infectis diſceſſum. Nova
einde fraus excogitata. Vicerunt Joannem communes amici, ad-
entus in Viennam promiſſus, ſi modo rex principesq́ve nominatim
ıis literis ſecuritatem facerent. Oblata ſunt omnia, qvæ optavit. Ille
d octo millia paſſuum Viennæ appropinqvavit. Ad qvem Lamber-
ius nobilis eqves juſſu Comitis egreſſus, properare eum feſtine juſſit.
am enim rex magno comitatu obviam exiſſet, & cum eo Comes, qvi
teras publicæ fidei afferret. Motus eo nuncio Joannes, triginta fer-
ıè ſtadia verſus urbem profectus eſt, inſpiciensq́ve late campos, cum
ıeminem exire obviam cerneret, in propinqva villa conſedit. Tan-
iſper moratum, Comes cum qvadraginta tantum eqvitibus adiit, &
e regem occurrentem moraretur, eqvum repente aſcendere, feſti-
areq́ve juſſit. Joannes *late*, inqvit, *campi patent, neqve ego vel regem*
el alium qvempiam video venientem. Tum Comes æſtum cauſatus, re-
;em intra vineas & arbores expectare in umbra dixit. Interrogatus
e literis, apud regem eas eſſe reſpondit. Intellexit fraudem ineſſe
oannes, ſeq́ve verbis incaſſum duci. Converſus ad Lambergium,
ecte, inqvit, *mentitus es mihi.* Cui Lambergius, *Qvæ juſſit Comes, ea dixi.*
i qvis error ineſt, eum argue. Ipſe ſuam cauſam agat, qvi mandavit, mihi
arere neceſſarium fuit. Rurſus Joannes Comitem intuens, *ſiccine ludi-*
care homines pergis? Fraude me appetis? ego te vi poſſem perdere. Incide-
as in foveam, qvam fodiſti, ſi vellem. Qvis prohibere poteſt, qvin de te
odie ultionem accipiam, dignaq́, tuis factis præmia reddam? Reverentia
egis te ſalvum facit, illi tuam vitam dono, non tibi, cave poſthac, ne meos
nte oculos veneris. Atqve ita rurſum conveniendi ſpes adempta. Multa
oſt hæc inter Hungaros & regem agitata ſunt, & cum ipſo Joanne
actiones habitæ. Arces nonnullæ regi redditæ, rex ipſe Budam pro-
ectus.

Digitized by Google

Cap. LXV.

De cruce ſignatis, & pugna eorundem contra Turcas, victoriamq; apud Albam in Hungaria.

INterea mortuo Romæ Nicolao V. Pontifice maximo, qvi Eugenio qvarto ſucceſſerat, Calixtus tertius Petri cathedram eſt adeptus. Qvi cognita Mahumetis Turcarum imperatoris voluntate, Hungariam ſibi armis ſubjicere cupientis, (jam enim Conſtantinopolim græciæ culmen expugnaverat) Joannem cardinalem Sancti angeli, virum ac iduſtrium magnanimum, cum legatione in Germaniam miſit, Septentrionis vires in Turcas concitaturum. Coactus eſt exercitus non tam armatus qvàm fidelis. Vulgus incomptum, populares inopes, arma ſumpſere, qvos æternæ vitæ præmia commoverunt: opulenti homines, præſenti rerum ſtatu contenti, domi manſere. Odioſus plerumqve potentibus ſermo divinus: qvibus deſunt facultates, levis in cœlum volatus. Mahumetes autem Conſtantinopolitana victoria ſuperbus, congregatis ingentibus copiis, in Thracia per Triballos in Hungariam properans, centum qvinqvaginta millia pugnatorum ducere ferebatur. Et inflatus opinione ſui, tantoq́ tumens exercitu, nil dubitare, qvin devicta Hungaria, Illyricos penetrare ſinus, atqve intima rure Liburnorum, & fontem ſuperare Timavi, rerumqve caput Italiam atqve Romam uno impetu ſubigere poſſet. Verum parva urbs, & alioqvin ignobilis, tantos ejus conatus retinuit, Taurinum appellavere majores, noſtra ætas illam vocat Albam, ad confluentes Danubii Saviqve ſitam. Hanc primam oppugnare ſtatuit, propter opportunitatem tranſeundi fluminis. Joannes Capiſtranus ordinis Minorum profeſſor, vitæ ſanctimonia clarus, ea tempeſtate Hungaros in arma publicis ſermonibus excitabat. Qvi ubi appropinqvare Turcas accepit, nihil moratus, in Albam ſe contulit, haud parvam cruce ſignatorum manum adducens. Joannes qvoqve Huniades contractis raptim copiis, eò profectus eſt. Cardinalis Budæ remanſit, auxilia undiqve ciens. Rex ubi adveniſſe Turcas cognovit, nec vires Hungaris eſſe, qvæ tantam vim ferre poſſent, mobiles gentis animos veritus, neqve ſatis tutam Budæ moram arbitratus, ſub ſpecie venationis urbem egreſſus, in Auſtriam propere ſe recepit. Turca interim apud

Albam

Digitized by Google

Albam caſtrametatus, ſummis viribus eam urbis partem oppugnare adoritur, qva planus patuit aditus, diſpoſitisqve tormentis raræ atqve inſolitæ magnitudinis priores muros aperuit. Vacuum haud parvum ſpatium intus erat, uſqve ad murum alterum. Hic cruce ſignati ſtationes habuerunt. Parum tecta armis acies, gladiis haſtisqꝫ tantum hiſpida, verum ferocitate animi, & cœleſti auxilio tuta. Ingreſſi per muri ruinas Turcæ, atrox cum his prælium commiſere. Capiſtranus ex turri clamitans Chriſtianos hortari, vexillum crucis oſtendere, opem de cœlo promittere, maledicere hoſtibus, Dei præſentiam implorare. Huniades modo huc modo illuc cum globo militum currere, inſtaurare ordines, pro feſſis validos, pro ſauciis integros ſufficere, imperatoris ac militis officium exeqvi. Pugnatum eſt ſumma utrinqve vi, modo noſtri, modo Turcæ pedem referre. Audaciores, priniqve bellatores confoſſi gladiis cadere, ſuper cadavera paſſim ſtrata belligerari, pulſi extra mœnia hoſtes. Inſtante ſuo imperatore, urgente, caſtigante, Turcæ iterum irrumpere, iterum pugnare, acriter Chriſtianos in ultimum diſcrimen adducere. Poſtremo Chriſtiana virtute repulſi, denuo periculi magis qvàm pudoris anxii, oppidum fœdâ fuga reliqvere. Rurſus ſeqventibus cruce ſignatis, extra muros pugnam inſtaurare. Mox ex propoſito fugere, & qvàm remotiſſime ab oppido Chriſtianos protrahere. Interim aciem à latere immittere, qvæ reditum in urbem egreſſis intercipiat, furentes noſtri ac victoria exultantes, in qvod præcipitarentur diſcrimen, non advertere, paulum proceſſuris, & à fronte & à tergo periculum imminere. Vidit ex muris Capiſtranus transverſam hoſtium aciem, inſidiasqve cognoſcens, revocare ſuos cœpit. Cum parum exaudiretur, tympanis ac tubis confundentibus vocem, præceps in pugnam dilabitur, atqve inter duas acies, inter tela volantia percurrens, clamoribus ac ſignis cruce ſignatos redire coëgit, apud qvos nulla erat Huniadis vel fides vel autoritas, qvorum magna pars Teutonica fuit, Hungarico infenſiſſima generi. Fraudati magna ſpe Turcæ in caſtra redierunt, cum qvatuor & viginti horis interdiu noctuqve, nunc muros qvatientes, nunc manu pugnantes prælium protraxiſſent. Multi ex utraqve parte cecidere, plurimi ex Turcis, & hi qvidem præſtantiores. De cæſis hoſtibus varia ſententia eſt. Qvidam ſuper qvadraginta millia periiſſe tradiderunt, nonnulli viginti millia cæſa fuiſſe affirmant. Alii ad ſum-

Digitized by Google

mum qvatuor millia cæſa fuiſſe dicunt, qvod nobis infrà verum eſſe videtur. Neqve enim in tanto exercitu videri clades ea octiduo potuiſſet. Major profectò jactura tantum imperatorem fugere compulit, qvi ſeqventi nocte incenſis caſtris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abiit, nec tam audax ſuperbusqve venerat, qvàm timidus dimiſſusqve fugam arripuit. Traditum eſt ſub papilla confoſſum, ſalutem deſperaſſe, vulnus ejus obſidioni finem dediſſe, inter fugiendum plures qvàm in acie periiſſe. Victoribus ea tantum præda relicta eſt, qvæ non potuit ignis abſumere, tormenta ſcilicet ænea, & arietes ferro graves, machinarumqve ingens vis. Huniades & Capiſtranus huic bello interfuere, uterqve rem geſtam ſcripſit, neqve alterius mentionem fecit, alteruter ſolidam ſibi rei geſtæ laudem uſurpavit. Ingens dulcedo gloriæ, facilius contemnenda dicitur, qvàm contemnitur. Spreverat Capiſtranus ſeculi pompas, fugerat delicias, calcaverat avaritiam, libidinem ſubegerat, contemnere gloriam non potuit. Qvi ſummo Pontifici bellum, atqve exitum belli deſcribens, nulla Huniadis, nulla Cardinalis facta mentione, totum ſuum eſſe dixit, qvod geſtum erat, qvamvis Deum inprimis victoriæ confeſſus fuerit autorem. Nemo eſt tam ſanctus, qvi dulcedine gloriæ non capiatur. Facilius regna viri excellentes qvàm gloriam contemnunt. Verum paulo poſt & Huniades & Capiſtranus alter morbo, alter ſenio obiere. Felices animæ qvibus tam claro peracto prælio, tanto populorum favore qvæſito, ægra relinqvere corpora datum eſt.

Cap. LXVI.

De interfectione comitis Ciliæ per Ladislaum Huniadis filium patrata.

LAdislaus audita Huniadis morte, ſvadente Ciliæ comite in Hungariam rediit, duobus ſibi ut videbatur æmulis liberatus, altero qvi fraude, altero, qvi vi ſuum regnum appeteret. Non minus Huniadis obitus, qvàm Turcarum conflictus cordi fuit, qvi ſublato adverſario Hungariam jam ſibi parere non dubitat. Cæca humanæ mentis judicia, ſæpe læta pro triſtibus, pro lætis triſtia ducunt, futuri nulla homini certitudo. Nemo novit qvid veſper vehat, nemo tam ſuperis amicus

tus eſt, ut craſtinam ſibi lucem promittere poſſit. Multi dum ſe credidere dejectos, in ſublime rapti ſunt, multos exilia claros fecere, & optata conſecutis ſæpenumero exitio turpitudiniqve fuerunt. Comiti multo ſalubrius fuerat Huniadem vixiſſe, qvi Hungariam ſuæ neci deſtinatam clauſiſſet. Nunc metu vacuus, regem in Albam ducit, hoſtium ſpolia recogniturum, & campos viſurum, ubi prælia geſta, ubi barbara caſtra fuere. Eam urbem Ladislaus filius, valido præſidio retinebat. Qvi venienti regi, purpuratis, togatisqve portas aperuit, armatorum circiter qvatuor milia ab ingreſſu prohibuit. Hic dum mora trahitur, rem divinam ſpectante rege, conſilium de morte Comitis in abdito conclavi proceres ineunt. Vocatus eo Comes, an iret aliqvamdiu hæſitavit. Exin diploide vix penetranda ferro indutus, proficiſcitur. Venientem Ladislaus *proditorem* compellat, qvi patri ſæpe necem paraverit, infenſumqve ſibi regem reddiderit, nunc diem veniſſe, qvo ſcelerum pœnas luat. Sunt qvi Comitem prius arguiſſe Ladislaum dicant tanqvam regi rebellem, qvi ejus armatos intrare oppidum vetuiſſet. Illud conſtat, Comitem arrepto ex manu armigeri gladio, Ladislai caput petentem, nonnullos interjectæ manus digitos amputaſſe, exorto clamore Hungaros irrupiſſe, defendentemqve ſe magno animo Comitem multis confoſſum vulneribus obtruncaſſe. Nec moratos, ea novitate regem perculſum adeuntes, occiſum regni hoſtem dicere, digna meritis præmia reddita. Regi nihil timendum eſſe, cuncta ejus imperio parere, nunc regnum ejus incipere, prius apud Comitem fuiſſe. Rex qvanqvam vehementer commotus erat tam atroci facinore, ſupra tamen qvam ejus ferebat ætas, dolorem atqve vim compreſſit, nec dubitavit jure cæſum comitem profiteri. Amicis vero circumſtantibus, ferendumqꝫ qvodcunqve id eſſet dicentibus: *Atqvi ſic neceſſitas*, inqvit, *exigit. Ferendum eſt qvicqvid vitari non poteſt. Ademptam Comiti vitam reddere non poſſumus. Ille ſuo fato functus eſt, nos nunc noſtra manent, qvæ Deus optimus maximus meliora faxit.* Juſſitqve defuncti cadaver plauſtro impoſitum Ciliam deferri, atqve in ſepulchris majorum condi.

CAP.

Digitized by Google

Cap. LXVII.

De laude Joannis Huniadis per Regem Ladislaum pronunciata.

IPſe autem rex, Alba relicta comitante Ladislao, Budam repetere ſtatuit, inter eqvitandum ad oppidum Huniadum pervenit. Ibi conjunx Huniadis obviam facta eſt, ob mortem mariti lugubri veſte induta, puellæqve qvæ circa eam erant dejectis in terram vultibus, pullis amictibus mœrorem præ ſe ferebant. Rex matronam complexus, *indigna ſunt*, inqvit, *hac veſtimenta, qua ob mortem viri tui deferas. Joannes Huniades de morte tranſivit ad vitam. Ille Hungariam Chriſto, mihi regnum ſervavit, Chriſtiani nominis hoſtes fudit, fugavit, perterruit, pacem Hungaris peperit, ſalutem cunctis fidelibus aperuit. Fortia ejus facta etiam hoſtes admirati ſunt, & vitam & mortem poſteritas conſecrabit. In prælio ſtrenuus, domi mitis, in bello vicit hoſtes, in ægritudine ſeipſum ſuperavit. Conſilio ac manu ſuas acies ſuſtentavit, perfregit hoſtiles. Ubi adeſſe extremum vitæ tempus agnovit, & urgere vim morbi, non eſt paſſus dominicum corpus ad ſe deferri, neque enim dignum exiſtimavit ſervum à domino viſitari, ſurrexit è lectulo qvamvis labentibus membris, & cum deficiente virtute ſuis pedibus ire non poſſet, in ædem ſe vehi ſacram juſſit. Ibiq́; de more Chriſtiano, ſi qva extabant rerum humanarum veſtigia, ſordium confeſſione deterſit, & ſacroſanctam accipiens euchariſtiam, inter ſacerdotum manus terrena faſtidientem animam exhalavit. Et qvo illum migraſſe credimus, niſi ad eum pro qvo tot bella depugnavit? Ad imperatorem ſuum perrexit fortis miles, cum Chriſto regnat, qvi pro Chriſto tot periculis ſe objecit. Jampridem debitum ſibi cœlum tenet, non eſt cur divinitate fruentem lugere oporteat. Congaudere gaudenti æqvius cenſeo. Faceſſant intempeſtivæ lachrymæ, ſupervacaneiq́; luctus, abſit omnis mœror atqve inprimis lugubres habitus, pullasq́; veſtes exuite.* Atqve his dictis, purpureas tunicas auro diſtinctas afferri juſſit, easqve viduæ ac filiis dono dedit. Puellas qvoqve ſua dignitate donatas, mutare habitum imperavit, totumqve diem lætitiæ dari. Convivia demum ſplendide apparata, inter epulas & vina ſaltatum cantatumqve, qvaſi celebres nuptiæ per luxum & jocum actæ.

Cap.

Cap. LXIIX.

De captivitate filiorum Joannis Huniadis, & decollatione Ladislai filii ejusdem ſenioris.

HIs blandimentis allecti Huniadis filii, nihil jamdudum ex cæde Comitis in caput ſuum verti poſſe confidebant. Itaqve poſito metu, regem uſqve ad Budam ſecuti ſunt, aulamqve inprimis æſtimati cultiqve freqventabant. Verum amici Comitis egias aures dietim pulſare, *illuſtrem principem avunculum regium ſine auſa necatum conqveri, majeſtatem graviſſime læſam dicere. Inultum tam trox ſcelus relinqvendum non eſſe, corrigendum audacem juvenem, ac temeariam audaciam niſi mature coërceatur, in furorem verti. Nullum inveniri lementem virum, qui juventutem crudelitate inſigniverit. Arma in manibus epharii adoleſcentis periculoſa eſſe, auſurum procul dubio etiam in regem, qui egi proximum obtruncaverit. Jam illi regnandi ſpem factam, patrem ejus idem oncupiviſſe, animum ſeni, non voluntatem defuiſſe, graviorem ætatem diſcrinina qvæqve metiri, juvenem, qvodcunqve libuit, factu facillimum credere, er æqva & iniqva ad regnum tendere. Occurrendum prinsqvam malum mplius ſerpat, in Ladislao & facta & meditata inveniri facinora ultimo upplicio digna.* Rex ſive iis motus, ſive ſuapte natura incenſus, deſignata hora, qva filii Huniadis ambo in regiam conceſſiſſent, armata uvenum manu portas claudi jubet, adoleſcentesqꝫ captos in carcerem api. Cum qvibus & Joannes epiſcopus Varadinenſis, raræ virtutis c facundiæ, & pleriqve alii comprehenſi ſunt, tanqvam cædis Comiis & inſidiarum, qvæ regi pararentur, conſcii. Ladislaus qvatuor & iginti natus annos, egregio corpore adoleſcens, flavis de more criibus ſuper humeros paſſis, revinctis poſt tergum manibus, talari atve aurea veſte indutus, & eadem fortaſſe qvam ſibi paulo ante rex lonaverat, in publicum producitur. Erecta cervice, oculis hinc & illinc ſpectantibus, impavidus atqve intrepidus ad ſupplicium pergit. Ibi ad locum ventum eſt, qvo cervix amputanda erat, juſſus genua lectere, pauca prius pro ſua excuſatione locutus, carnifici paruit. Præco cui damnatorum crimina publicare mos eſt, imperato ſilentio, ihil aliud dixit, niſi *eo modo corrigi, qui domino ſuo infideles eſſent.* Carifex religata Ladislai coma ne collum impediret, juſſus percutere,

 nutans

nutans labanſqve vix tandem qvatuor ictibus candidam cervicem abſcidit, atq; ita nobilis adoleſcens occiſo Comiti parentavit. Frater ejus in vinculis retentus eſt. Epiſcopus Varadinenſis, multum inſtante Cardinale Sancti angeli, qvi tum legatum apoſtolicum agebat, Dionyſio epiſcopo Strigonienſi, eidem qvoq; Cardinali & pari legatione fungenti, ſecundum canones judicandus traditur, de cæteris captivis ſuſpenſum judicium, qvi tamen paulo poſt fractis carceribus evaſere. Rex Budæ non diu moratus in Auſtriam ſe recepit, Matthiam Huniadis filium coævum, captivum ducens. Cum per Strigonium iter faceret, vocatum ad ſe Joannem Varadinenſem præſulem, bono animo eſſe juſſit, iis verbis uſus: *Cum eſſem Budæ, feci qvod voluere Barones, neqve enim mei juris eram. Qvod te cepi, illorum fuit: qvod te ſupplicio culpaq; libero, meum eſt. Spectata mihi tua virtus, nihil de te ſiniſtrum credi ſinit. Abi, & qvem geſſiſti hactenus, epiſcopatum gere.*

Cap. LXIX.

De conjuge Regi tradenda.

IN Auſtria de conjuge regi tradenda diu cogitatum, multæ virgines offerebantur, tantum conjugium expetentes. Verum nobiliſſimo regi qvæ coire merito poſſet, nulla dignior viſa eſt Magdalena, Caroli regis Franciæ filia, cum propter ætatem convenientem, egregiam formam, pudicos mores, tum propter ſangvinis excellentiam, raramqve nobilitatem, & majorum ejus late gloriam. Placet legatos mittere, qvi ſponſam petant: de loco nuptiis eligendo contentio exoritur, Hungari Budam, Auſtrales Viennam, Bohemi Pragam tantæ celebritati deputandam ajunt. Diu res trahitur, nutante rege. Ob eam cauſam Georgius Poggiebracius cum octingentis expeditis eqvitibus in Auſtriam uſqve ad Danubium proficiſcitur, magna ſe habere dictitans, qvæ regi pandat. Tranare juſſus atqve urbem ingredi, *Viennam ſibi ſuſpectam* ait. Rogatus per nuncios qvæ velit pandere, negat *ſe alteri qvam regi arcana dicturum, non eſſe ab re trans fluvium regem pergere.* Eundumne fuerit, aliqvantiſper hæſitatum. Senatui non placebat, tantum licentiæ dare ſubditis, inſolentes eo modo fieri, & majeſtatem viliſcere. Ladislaum gubernatoris movebat autoritas, & aliqvod ſubeſſe

ſſe arduum exiſtimabat. Neq; latebat eum honeſtatem utilitati cede-
e, ac tempori ſerviendum eſſe. Perrexit igitur inermis ad armatum,
ria millia eqvitum ſecuta, togatus magis qvam loricatus exercitus.
Tentoria in ulteriore Danubii ripa protenſa, dimiſſo ſpatio inter bina
aſtra, & tabernaculum in medio collocatum, in qvo rex cum guber-
iatore conveniret. Qvatuor diebus colloqvium productum eſt, rex
er noctem in urbem rediit. Primus congreſſus publicus fuit, in qvo
alutatio de more facta, & honos regi habitus. In altero atq; item altero,
luo tantum ſermonis teſtes adhibiti. In qvarto ſemotis arbitris, ſolus
um rege Georgius tabernaculum introivit, verba inter eos habita non
unt prodita. Ex iis tamen qvæ poſtea ſecuta ſunt, manifeſtum, de tran-
itu regis in Bohemia fuiſſe tractatum. Ubi ſermone ſæpius habito non
oiere voluntates, indignabundus Poggiebracius minabundusq; retro
n Moraviam iter flexit. Regi haud ſalubre conſilium viſum eſt, dimiſiſſe
iominem male pacatum, qvem penes regni poteſtas eſſet, qvi nocere
atiter ac minari poſſet. Miſit ergo primores ex curia proceres, qvi
lacatum retraherent, ſin minus, facturum poſtulata regem promit-
erent. Inventus in itinere, nec de reditu verba fieri paſſus eſt, nec de
ententia ſua qvicqvam detraxit. Promiſſus itaqve in Bohemiam re-
gis tranſitus, & nuptiarum ſolennitas Pragæ deſtinata. Nec dicto fides
lefuit. Ordinatis Auſtriæ rebus etiam ante diem dictam ingenti rex ap-
paratu Bohemiam petiit. Intranti Pragam, Rochezana cum ſacrilego
presbyterorum comitatu pompam ducens, obviam venit, & habita
oratione, pro fauſto feliciq; reditu congratulatus eſt, vix admonente
Poggiebracio rex gratias egit, hæreticum ac peſtiferum torvis oculis
clerum inſpiciens. Ubi vero majoris eccleſiæ ſacerdotes ſacra feren-
tes occurrerunt, *Hos*, inqvit, *dei miniſtros agnoſco*, atqve ab eqvo proſi-
iens, conſalutatis omnibus ſacram crucem oſculatus eſt. Erant enim
Romanæ fidei ſectatores, qvi pro teſtamento Dei exilium longo tem-
pore paſſi, Sigismundi tandem vocatione ſua loca recuperaverant.
Hæc Ladislai pietas multorum offendit animos, qvi Rochezanæ ſtu-
debant ineptiis. Suppreſſum tamen ac diſſimulatum odium. Inde
duæ legationes miſſæ, altera ad Imperatorem Fredericum de pace actu-
ra, in qva princeps fuit Eizingerus: altera ad Carolum Franciæ re-
gem, ejus filiam petitura. In hac primas partes geſſit Ulricus Pata-
vienſium præſes, moribus ac doctrina præditus, qvem tradunt octo-

q 2 ginta

Digitized by Google

ginta eqvos albicantes duxiſſe. In ea legatione ſeptingenti eqvites profecti ſunt, qvadrigæ auratæ, matronæ ac virgines ſplendido apparatu, qvæ ſponſam ducerent, veſtes præterea donaqve tanto matrimonio digna miſſa. Tertia qvoq; legatio ad Calixtum pontificem maximum decreta erat, qvæ controverſias de religione dirimeret, regnumqve Bohemorum Romanæ eccleſiæ conjungeret. Super his qvarta cura regis urgebat animum, comparandi contra Turcas validi exercitus, qvo tandem noſtra ætate ſcelerata Mahumeti ſuperſtitio pelli ab Europa poſſet. Jam de concordiæ formula cum Frederico convenerat, inſtruebantur regiæ nuptiæ maximo ſumptu, ſplendidiſſimo apparatu, Imperator & Auguſta vocati, ambæ regis ſorores cum viris eam celebritatem acceſſuræ ferebantur. Saxoniæ, Bajoariæ, Sileſiæ, Franconiæ, Rheni principes, multi qvoqve ex Gallia reguli, venturos ſe promiſerant, non ſolum nuptias ornaturos ſua præſentia, verum etiam de tuenda republica Chriſtiana contra Turcas acturos. Sed hos tantos cogitatus, has pulcherrimas inſtitutiones, tantum rerum ordinem immatura mors ac repentina regis interrupit. Incertæ vanæqve cogitationes hominum, futurum qvicqvid cæca caligine Deus occuluit, ipſe ſibi gubernacula retinet univerſi. Nihil ſine ſuo nutu mortales agitant. Sapienter ab eo juſteqve cuncta reguntur, ſæpe in conſpectu ejus æqviſſima ſunt, qvæ nobis videntur iniqva. Nihil perperam, nihil temere divina majeſtas agit, nos cœci verſamur in tenebris, minimum eſt qvod cernimus. Ad regimen animæ noſtræ liberum nacti ſumus arbitrium, ad ſalvandas animas lux reddita Chriſtianis. De regimine civitatum, de mutatione regnorum, de orbis imperio, minimum eſt qvod homines poſſunt: magna magnus diſponit Deus.

Cap. LXX.

De infirmitate & morte Ladislai Regis.

LAdislaus igitur decimo Cal. Decembres, hora circiter duodecima noctis, ægrotare cœpit. Sunt qvi ulcere peſtifero percuſſum ingvine dicunt, pleriqve nullum peſtilentiæ ſignum apparuiſſe. Verum mihi ita res conſcripta eſt ab his, qvi diligentertum

tum medicos, tum cubicularios audivere. Sederat in judicio rex, qvod de nobilitate inter Poggiebracium & Cernhaoram Moravum magnis contentionibus agebatur, ita ut alter alterum ad duellum provocaverit. Neqve de more indutus prodierat, linea tantum indumenta ſuſceperat, & deſuper Perſicum habitum, qvem vocant *ſchubam*. Neqve toto auditorio ridere viſus, triſtem vultum notavere omnes. Id ſignum præſagientis ægritudinis judicatum. Dimiſſo tribunali, cœnavit inter purpuratos, compoſito ac gravi ſermone uſus. Poſt multam noctem in cubiculum ductus, oblatas rapulas, qvæ apud Bohemos dulciſſimæ ſunt, avide comedit, ſiceramqve bibit, ſermones haudqvaqvam triſtes inter cubicularios miſcuit. Priusqvam lecto decumberet; orationem de more ad ſuperos habuit, qva finita, gravatum ſe dixit, & ſtomachum vehementer dolere. Cui unus ex cubiculariis natione Bohemus, *Aſcende*, inqvit, *ſtratum, dolorem ſomnus excludit*. Paruit rex, qvietiqve ſe tradidit. Cumqve ad horam dormiviſſet, vocato iterum cubiculario, vim doloris qvi ſenſim creſceret, intolerabilem eſſe ait. Ille de ſe judicium faciens, nihil ſomno melius affirmare, ſic dolorem ceſſurum dicere. Jam noctis hora tertiadecima fermè effluxerat, regi nulla qvies dabatur. Ne tamen cubiculariis moleſtus eſſet, dolorem in diem tacitus pertulit. Tum medici accerſiti, qvod ſuarum partium erat deſperata ſalute fecerunt. Georgius & ipſe vocatus percunctari ex rege cur doleret, qvid morbi eſſet, ſpem bonam præbere, ne ſibiipſi deeſſet hortari, peteret qvæcunqve vellet, omnia in arbitrio ſuo poſita, mandaret parere cupientibus. Ad qvem rex, *Tua mihi, Georgi, jampridem cognita fides, ſpectataq; virtus eſt, per te Bohemus usqve in hanc diem me regem appellavit. Speravi me potiturum regno, qvod ipſe paraveras, nunc contra ſuperi jubent. Mihi moriendum eſt, regnum in tua manu erit. Duo ex te peto. Alterum, ut provinciales juſte regas, pupillis, viduis, imbecilliq; rectum judicium patrociniumq; ne ſubtrahas. Alterum, ut qvi me ſecuti ſunt ex Auſtria, cæteriſq; provinciis, in patriam ſuam inviolatos remittas. Hoc mihi ſupremum beneficium ne deneges.* Præmaturas regis cogitationes Georgius eſſe reſpondet. *Futurum brevi ſoſpitem, ex ſuo arbitrio regnaturum, deſineret ea proloqvi qva & ſibi incommoda, & aliis forent moleſta.* Tum rex apprehenſa manu, *Aje*, inqvit, *promitte qvod cupio, nam me mori certum eſt. Si feceris qva jubeo, Deum propitium tibi reddam. Neqve enim ita vixi, ut cœlum mihi negari putem, pro cœleſtibus terrena*

 relinqvo,

Digitized by Google

relinquo, tu cave poſtulatis adverſari. Non potuit tenere lachrymas Poggiebracius, deditqve fidem facturum, qvod rex imperaſſet. Finito ſermone intromiſſis ſacerdotibus de curatione animæ actum. Chriſtiano more ſacramenta exhibita. Rex ornamenta ſua Pragenſi eccleſiæ legavit, juſſitqve crines in auri modum fulgentes, ne qva ſupereſſet vanitas, amputari. Id miniſtri cauſas moræ nectentes neglexere. Ubi anima ægra amplius demorari non potuit, ſacram candelam petiit, eamqve manu prehendit, & intuens Salvatoris imaginem crucifixi, orationem dominicam dicere orſus ad finem uſqve perduxit. Pronunciatisqve ultimis verbis, *Sed libera nos à malo*, nihil amplius locutus, non extrema pati ſed qvietem arripere viſus, mortalis vitæ lumen reliqvit. O imbecillem humanæ naturæ conditionem! O inanem mortalium gloriam. O cæcas hominum mentes! qvid jactamur? qvid extollimur? Qvid eſt qvod dignitates, opes, potentiam, tantopere flagitamus? Perpetuo his frui cui datum? Ladislaus nobiliſſimus adoleſcens duodeviginti natus annos, in ipſo gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperans, tot deliciis atqve opibus affluens, inter tot auxiliantium manus, intra ſex & triginta horas, poſtqvam ægrotare cœpit, extinctus eſt.

CAP. LXXI.

De opinione & cauſa infirmitatis & mortis Regis.

MOrtem ejus alii morbo, alii veneno imputavere. Medici Teutones, qvorum potiſſima corporis cura fuit, in Auſtriam reverſi palam dixere, *qvamprimum ægrotare rex cœpiſſet, ſe vocatos, manifeſta mortis ac veneni ſigna comprehendiſſe, neqve auſos in aliena terra manifeſtare qvæ viderant, timuiſſe potentiam eorum, qvorum ſcelere rex periiſſet, regi clam aperuiſſe omnia, reſpondiſſe illum non ignorare toxicum datum, ſilentium imperaſſe, ne regis morti ſuam adjicerent.* Senatus Viennenſis ubi vulgari eam famam animadvertit, medicorum verbum inde fieri prohibuit, ne Bohemorum adverſus ſe ferociam provocarent. Qvi violentam mortem dicunt, Poggiebracium & Rochezanam criminantur. Poggiebracium tum regi fuiſſe infenſum, cum

ad

ad Danubium uſqve profectus Viennam ingredi noluit, non ſine cauſa ſuſpectum ei regem fuiſſe. Conſcias mali mentes metu impleri, qveis integer eſt animus, his omnia tuta videri. Ab eo tempore regiæ vitæ paratas inſidias, Rochezanam nunqvam regi placuiſſe, idqve palam factum, cum ſicut ante diximus, ſacra ferentem contempſit. Nec me latet fama vulgatum eſſe, idcirco regem apud Pragam nuptiarum celebrationem decreviſſe, ut concurrentibus eo Catholicis principibus potenti manu hæreticos comprehenderet, finemqve tandem Huſſitarum inſaniæ daret. Id præſenſiſſe Rochezanam & Poggiebracium, necemqve regi pro ſua ſalute machinatos. Mihi qvid horum verius videatur non facile dixerim, neqve certa pro incertis auſim affirmare. Aliorum dicta recenſeo, & plura ſcribo qvàm credo. Illud conſtat, præter Rochezanam, cui regiam mortem nemo non acceptiſſimam judicavit, & Georgium, reliqvos regni proceres extincto rege in magno mœrore fuiſſe, & publicum toto regno luctum, qvi ad VII. Cal. Dec. continuatus eſt. Tunc regia pompa peractis exeqviis defuncti corpus in ſinu proavi ſui divi Caroli Romanorum Imperatoris ſepultum, circumvectio per urbem more majorum neglecta. Dum hæc ſcribo, Alphonſi regis Arragonum, cui præſentem hiſtoriam dedicaveram, multis formidatus, pluribus expectatus, mihi qvidem acerbiſſimus nunciatus eſt obitus, V. Calend. Julii clauſiſſe oculos traditur. Hiſpaniæ atqve Italiæ rebus aliam formam præbiturus, lugendumqve Camœnis fatum, & ingens diſertis jactura viris. Utinam ſucceſſori cura virtutis ſit, minorqve ſeculo noſtro calamitas ingruat, qvàm timemus. Nos operi, qvod jam reqvirit, ſummam admovemus manum. Georgius ea die, qvæ inter mortem Ladislai & funeris eductionem media interceſſit, accerſitis proceribus gubernationem ſuam non expiraſſe regis obitu dixit, provinciam uſqve ad Pentecoſten commiſſam ſibi fuiſſe affirmans. Arma tenenti, nemo finitum morte mandantis imperium objicere auſus. Pragenſes gubernationi ſuæ nihil morati ſe commiſere. Matthias Huniadis filius ex Vienna ductus, qva die rex obiit, Pragam applicuit, atqve in poteſtatem Georgii factus eſt. Nec diu poſtea rex Hungariæ deſignatus, magnis ſponſionibus dimiſſus, è carcere volavit ad regnum. Advenæ, qvi Ladislaum ſecuti fuerant, ſuam qvisqve domum petiere.

Cap. LXXII.

De Georgio Poggiebracio, Rege Bohemorum ſextodecimo.

EXinde conſtituta die qva novus rex eligeretur, multi tractatus habiti. Carolus rex Franciæ, qvi filiam Ladislao deſponderat, regnum alteri ex filiis ſuis petere aut ei committi, cui filiam tradere non dedignaretur. Caſimirus rex Poloniæ ſororem defuncti regis ſibi nuptam eſſe ajebat, eiqve regnum deberi. Pari ratione Gulielmus Saxoniæ dux utebatur, cui ſoror natu major nupſiſſet. Fredericus Imperator ejusdem regni ordinationem ſuam eſſe affirmabat, in qva feudi ſolennia neglecta fuiſſent. Nec ſine ſpe Sigismundus & Albertus Auſtriæ duces fuere, qvi deficiente rege Bohemiæ ſine virili ſobole ex Auſtria vocandum veteri fœdere principem norant. Rochezana venenorum ſator crebris ſermonibus uſurpare, *aut regem ſua profeſſionis eligendum eſſe, aut ſi nemo tanto faſtigio dignus videretur, Hebraico more judices aſſumendos*, veteris legis exempla memorans. Ubi dies conſtituta illuxit, auditis legationibus in conventu procerum, utilitate regni diſcuſſa, Georgius Poggiebracius rex pronunciatur, militiæ domiqve apprime clarus, cui ad res gerendas nec conſilium nec ætas deeſſet. Ea res necati regis maxime ſuſpicionem auxit. Ipſe ex prætorio primum in ædem beatæ Mariæ,ubi Rochezana præſidet, ſolenni pompa deductus, Deo gratias egit, ibiqve novello regi publica ſalutatio exhibita. Mira rerum mutatio, & novus ſyderum influxus. Duo potentiſſima regna eodem tempore rege orbata, ex nobiliſſimo atqve altiſſimo ſangvine ad mediocres homines pervenere. Sic Deo placuit, ludere fortunam dixiſſet antiqvitas. Nos divinæ providentiæ cuncta tribuimus. Utriusqve regis electionem nonnulli calumniantur, vim adhibitam dicunt, neqve jure valere qvod metus extorſerit. Nobis perſvaſum eſt, armis acqviri regna, non legibus.

FINIS HISTORIÆ BOHEMICÆ.

INDEX

INDEX CAPITUM.

Cap. I. De ſitu regionis Bohemicæ, de fluminibus ejusdem, & civitatibus ac de Bohemorum moribus. pag. 8
Cap. II. De origine gentis Bohemorum 10
Cap. III. De Zechio, primo duce Bohemiæ 11
Cap. IV. De Croco, ſecundo Bohemorum duce. 13
Cap. V. De Libuſſa filia Croci, qvæ pluribus annis rexit Bohemiam. 13
Cap. VI. De Primislao, tertio Bohemorum duce. 14
Cap. VII. De puella Valaſca, qvæ principatum Bohemiæ more Amazonum, ſeptennio potenter obtinuit. 16
Cap. IIX. De puella Sarca, qvomodo doloſe nobilem Stiradam deceperit, mortiqve tradiderit. 18
Cap. IX. De Nimislao qvarto, ac Mnata qvinto, Vorcioqve ſexto, necnon Vinslao ſeptimo Bohemorum ducibus. 21
Cap. X. De Grezomislao, qvi & Nedam dictus eſt octavo Bohemorum duce. Et gravi bello, qvod geſſit cum patruo ſuo Vratislao. 22
Cap. XI. De infidelitate Duringi, qvi Vratislai filium ſibi commiſſum interfecit, pœnamqve condignam dedit 23
Cap. XII. De Noſtirico nono, & Borſivojo decimo Bohemorum ducibus, qvi & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore ſua fidem Chriſti ſuſcipiens baptizatus eſt. 24
Cap. XIII. De ſitu Moraviæ, & Svatocopio, penultimo rege ejusdem, qvi & primus Chriſtianus inter reges Moraviæ fuit. 24
Cap. XIV. De Spitigneo undecimo, ac Vradislao duodecimo Bohemorum ducibus. 26

Cap. XV. De ſancto Venceslao martyre, tertio decimo, & fratre ſuo Boleslao quarto decimo Bohemorum ducibus. 26
Cap. XVI. De Boleslao quinto decimo Bohemorum duce. 28
Cap. XVII. De Boleslao ſexto decimo Bihemorum duce. 29
Cap. XIIX. De Udalrico, ſeptimo decimo Bohemorum duce. 30
Cap. XIX. De Biſetislao decimo octavo Bohemorum duce. 32
Cap. XX. De Spitigneo decimo nono Bohemorum duce. 34
Cap. XXI. De Uratislao viceſimo Bohemorum duce 34
Cap. XXII. Vratislaus dux Maguntiæ in regem creatur per Henricum imperatorem qvartum, regnoqve Bohemiæ, Poloniam, Sileſiam, Luſatiam, Moraviamq; adjecit. 35
Cap. XXIII. De Conrado viceſimo primo, Biſetislao viceſimo ſecundo, ac Boleslao viceſimo tertio, nec non Borzivislao viceſimo qvarto Bohemorum ducibus. 36
Cap. XXIV. De Uladislao viceſimo qvinto Bohemorum duce, & Rege ſecundo. 37
Cap. XXV. De Sobieslao viceſimo ſexto, & Friderico viceſimo ſeptimo, nec non Conrado viceſimo octavo, ac Biſetislao viceſimo nono, atqve Venceslao triceſimo Bohemorum ducibus. 37
Cap. XXVI. De Primislao triceſimo primo Bohemorum duce, & Rege 3tio. 38
Cap. XXVII. De Venceslao Bohemorum Rege qvarto. Et de Othocaro Bohemorum Rege qvinto. 38
Cap. XXIIX. De ſancto Venceslao Bohemorum Rege ſexto. 41
Cap. XXIX. De Venceslao Bohemorum Rege ſeptimo. 43
Cap. XXX. De Rudolpho Bohemorum Rege octavo. 44
Cap. XXXI. De Henrico Bohemorum Rege nono. 44
Cap. XXXII. De Johanne Bohemorum Rege decimo. 45
Cap. XXXIII. De Carolo Bohemorum Rege undecimo, qvi & poſtea Romanorum Imperator factus, Carolus qvartus dictus. 46

Cap. XXXIV. De Venceslao Bohemorum Rege duodecimo, qui & Rex Romanorum extitit. 48
Cap. XXXV. De perfidia ſectæ Huſſitarum & damnatis articulis profeſſionis illius. 49.
Cap. XXXVI. De Johanne Hus, & Hieronymo hæreſiarchis, in Conſtantienſi concilio igni traditis. 53
Cap. XXXVII. De morte Venceslai Regis 57
Cap. XXXIIX. De Johanne Ziſcha hæreticorum Huſſitarum capitaneo, in armis ſtrenuiſſimo, ac victorioſiſſimo. 58
Cap. XXXIX. De Sigismundo Bohemorum Rege tertiodecimo & Romanorum Imperatore. 59
Cap. XL. De civitate Thabor, & extructione ejus, fratribusq; Thaboritis. 60
Cap. XLI. De Adamitis hæreticis. 62
Cap. XLII. Quomodo Sigismundus Bohemiam ingreſſus coronam regni acceperit, minusq; feliciter pugnaverit. 63
Cap. XLIII. De Orebitis hæreticis. 64
Cap. XLIV. De multis præliis & victoriis Johannis Ziſchæ. 65
Cap. XLV. De Johanne Rochezana presbytero hæretico. 71
Cap. XLVI. De morte Johannis Ziſchæ. 71
Cap. XLVII. De Orphanis hæreticis, qui poſt mortem Ziſchæ ſeparaverunt à Thaboritis. 72
Cap. XLIIX. De expeditione in Bohemiam contra hæreticos & rebelles per Martinum Papam quintum inſtituta, & de infelici pugna contra eosdem. 74
Cap. XLIX. De inchoatione Baſilienſis concilii, & vocatione Bohemorum ad ipſum concilium, ut fidei ſuæ rationem redderent. 77
Cap. L. Oratio Juliani Cardinalis ad Bohemorum legatos reſponſiváq; eorũ. 78
Cap. LI. De victoria Bohemorum fidelium, & debellatione morteque Procopii ac aliorum hæreticorum. 80
Cap. LII. Quomodo Sigismundus Romæ coronatus, poſt multas diſſenſiones & bella cum pace & gaudio à Bohemis ſuſcipitur. 84
Cap. LIII. De morte Sigismundi Imperatoris, & quem reliquerit in teſtamento hæredem. 89
Cap. LIV. De ſepultura Sigismundi Imperatoris. 90
Cap. LV. De Alberto Bohemorum Rege quarto decimo & etiam Romanorum Rege. 91
Cap. LVI. De morte Alberti inclyti regis. 95

Digitized by Google

INDEX CAPITUM.

Cap. LVII. Qvomodo Bohemi poſt mortem Alberti, eligunt in Regem Albertum Bojoariæ ducem, ſed electioni conſentire noluit. 96
Cap. LIIX. De Ladislao infante Bohemorum Rege qvintodecimo. 98
Cap. LIX. De morte Barbaræ imperatricis uxoris Sigismundi. 103
Cap. LX. Qvomodo Auſtrales Ladislaum regem ab Imperatore petendes, non exauditi, bellum movent, Novamq; civitatem obſident 104.
Cap. LXI. De ejectione Comitis Ciliæ, & privationis adminiſtrationis ſuæ. 106
Cap. LXII. De coronatione Regis Ladislai. 110
Cap. LXIII. De reductione Ulrici, comitis Ciliæ, & reſtitutione adminiſtrationis ſibi factæ. 113
Cap. LXIV. De dolo comitis Ciliæ Johannem Huniadem ab adminiſtratione regni Hungariæ cupientis amovere. 114
Cap. LXV. De cruceſignatis & pugna eorundem contra Turcas victoriamq; apud Albam in Hungaria. 116
Cap. LXVI. De interfectione comitis Ciliæ per Ladislaum Huniadis filium patrata. 118
Cap. LXVII. De laude Johannis Huniadis per Regem Ladislaum pronunciata. 120
Cap. LXIIX. De captivitate filiorum Johannis Huniadis & decollatione Ladislai filii ejusdem Senioris. 121
Cap. LXIX. De conjuge Regi tradenda. 122
Cap. LXX. De infirmitate & morte Ladislai Regis. 124
Cap. LXXI. De opinione & cauſa infirmitatis & mortis Regis. 126
Cap. LXXII. De Georgio Poggiebracio Rege Bohemorum ſexto decimo. 128.

FINIS HISTORIÆ BOHEMICÆ.